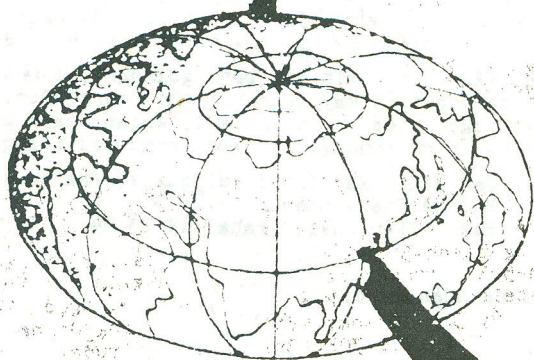

DIỄN ĐÀN

SỐ 13

ngày 5.1

” **91**

NỘI DUNG

Hãy đến với nhau bằng thiện chí	3
TIN TỨC	4
KINH TẾ, CHÍNH TRỊ, XÃ HỘI	
Liêm khiết và cứng rắn	8
Sung bái di truyền	9
Một Hiroshima của Ural	10
Lễ kỷ niệm nhục nhã	11
Khủng hoảng ở vùng vịnh	12
Liên xô biết trước kế hoạch của Saddam Hussein	12
Tâm thần trung phát	12
Con Alia thì sao?	13
Toán tính của Gorbachov	13
Chợ hành hình	14
Phép lạ đêm Noel	14
Hoa quả đổi lấy tu nhân	14
Đại tá Bùi Tín	15
Bến Metro Chodov: Người VN lại đổ máu	17
Thêm một ngọn đuốc: Báo Tiếng Nói ở Bungary	18
Bên lề hội thảo: Phong vấn sinh viên Tây Berlin	19
Lương tâm kẻ sĩ	20
DIỄN ĐÀN PRAHA '90 - '91	
Dân và nhà nước(Ai là gây tố)	22
VĂN HỌC-NGHỆ THUẬT	
Con khướu số lông (truyện ngắn)	25
Bạn có biết	26
Andrej Zakharop (chuyện danh nhân)..	27

Bạn đọc cần biết

1. Do số 10 ra chậm nên thời hạn tổng kết số lượng báo cần tái bản sẽ dời đến 10.12.1990. Các bạn có nhu cầu xin thông báo kịp thời cho chúng tôi và giúp chúng tôi một số tiền tương ứng.

2. Khả năng in vẫn chưa được tận dụng. Các bạn hãy mạnh dạn giới thiệu báo rộng rãi nhiều nơi, cả ra các nước Đông Âu khác.

3. Đề đảm bảo cho sự tồn tại lâu dài, chúng tôi thấy cần thiết phải thông báo cho các bạn về chi phí cho tờ báo là 6Kcs (nếu chưa kê đến chi phí cho các hoạt động khác).

4. Mọi thư gửi đến BBT xin ghi rõ địa chỉ của người gửi để chúng tôi tiện theo dõi. Thay đổi địa chỉ hay về nước xin báo cho chúng tôi.

Các thư phản ánh, nhờ Diễn Đàn lên tiếng và giúp đỡ cần phải có tên thật và địa chỉ của người chịu trách nhiệm lá thư

5. Bạn nào ở nước khác có thể giúp chúng tôi phân phối báo xin báo số lượng và những địa chỉ cụ thể mà bạn sẽ phân phối tới để chúng tôi không phải gửi đến các địa chỉ đó.

Cộng tác viên cần biết

1. BBT rất cần sự cộng tác của bạn đọc xa và gần mọi thể loại.

2. Khi gửi tới xin các bài viết, nguồn gốc, tác giả và ghi rõ có được phép BBT sử dụng hay không. Nếu được xin gửi bản gốc của bài viết và cho địa chỉ hiện tại của người viết hoặc địa chỉ.

3. Nếu số tài xin các bài gửi đến bài để dán máy hoặc in trên máy tính với khổ ngang 12cm, và khoảng cách giữa hai dòng là 1, khoảng cách giữa hai đoạn bình thường. Xin xem trong các trang.

4. Các bạn ở xa có thể gửi qua số fax sau:
Mr. Lê Thanh Nhân
Fax: (Tiếp Khắc) Praha) 22 23 04

Trong thời gian qua, kể từ ngày 9.12.1990, chúng tôi đã nhận được:

- Bài của các bạn:

NCT, Thành Huy, Đặng Quốc Kiên, Trần Thị Mịch La, Nguyễn Thị Tèo, Kim Đăng, Trương Sơn, một bạn đọc ở Hradec Kralové, Thành Tâm, Pavel Smrz, Hà Hoa, Nguyễn Hưng, Đỗ Quyên, một bạn đọc ở Lužec n/V.

- Tiền ủng hộ của các bạn:

Hồng Nam (Petr Paolovský)-20K, Nguyễn Thanh Hải-30K (Neratovice), Bạch Hà-110K (Bystrice u Benesova), Anh Khoa-100K (Tynec n Sazavou), Trương Minh Hoàng-100K (Příbram), tập thể bạn đọc Pešky -130K, Trần Phúc Châu-70K (Lužec n/V), Đoàn Văn Chương-50K, Phạm Việt Đái-100K (Plzeň), Jitka Kadlecová-120K (Č. Budějovice), Hoài Hương-50K (Soběslav), Nguyễn Văn Tuất-50K (Ústí n/L), Đặng Anh Tuấn-100K (Đešín), Hoàng Đạm-50K (Liberec), Lê Đại Giang-50K, Đoàn Trung Thành-50K (Teplíce), Taroslav Procházka -50K (Jablonec n/N), Lê Văn Dũng-70K (Bohumín), Quang Tuấn-50K (Litoměřice), Hà Tiến Dũng-100K (Vrch-Tabě), Ngô Minh Danh-50K (Hr. Kralové), Mạnh Linh-30K (Kostelec), Vũ Thị Miến-50K (Semily), Ngọc Yến-50K (Černožice), Nguyễn Quang Hữu-50K (Brněnec), Hà Xuân Thủy-50K (Vysoké Mýto), Đinh Hoàng Giang -100K (Brno), Phùng Ngọc Tuấn-50K, Lê Hữu Lung-50K (Přerov), Minh Châu-30K (Bratislava), Trương Sơn-30K, Ngô Hữu Dũng-30K (Detva), H. Phong-20K, Lê Duy Lương-100K (Zvolen), Nguyễn Thiện Dũng-50K (Skalica), Nguyễn Văn Chiên-50K, Bùi Đình Thống-10DM, Phạm Hùng-100K, Phùng Mai-200K, Vương Lê Văn-20DM, Thanh Xuân & Mai Thanh-20DM (Đức), Tạ Ngọc Tùng-200 forint (Hungari), NTH-50 rúp (Lvov-Liên xô).

- Thiệp chúc Noel & năm mới của các bạn:

Tạ Hữu Đạt (Humpolec), Trung-Phượng (Liberec), Trần Anh Chương (Canada), Phan Văn Đạo (Ostrava), Dominika (Partizánske), Ngô Gia Linh (Đức), Thành Huy (Bratislava), Hà Chương (Vojkovice).

-Thư của các bạn:

Nguyễn Công Thắng, Phùng Mai, Nguyễn Lê Văn, Hoàng Hải, Thanh Tùng (Đức), Thư An (Praha), Trần Phúc Châu, một bạn đọc (Lužec n/V), Nghiêm Văn Toại (Neratovice), Vũ Trọng Hiền (Nejdek), Jitka Kadlecová (Č. Budějovice), Lê Thủy (Plzeň), Lê Kim Lương (Litvínov), Đặng Anh Tuấn (Đešín), Đoàn Trung Thành (Teplíce), Pavel Smrz (Liberec), Hà Hoa (Třebenice), Dương Văn Thượng (Lovořice), Quang Tuấn (Litoměřice), Mạnh Linh (Kostelec n/Orlicí), Vũ Thị Miến (Semily), Ngọc Yến (Černožice), NMD (Hradec Kralové), Nguyễn Quang Hữu (Brněnec), Hà Xuân Thủy (Vysoké Mýto), Hiếu Giang (Tišnov), Đinh Hoàng Giang, Phùng Ngọc Tuấn (Brno), Trung Hậu (Uh. Hradiště), Lê Văn Dũng (Bohumín), Ing Đức (Bratislava), Ngô Hữu Dũng (Detva), H. Phong (Zvolen), Nguyễn Thiện Dũng (Skalica), Phạm Hùng, Bùi Đình Thống (Đức), Tạ Ngọc Tùng (Hungari).

Ban biên tập Diễn Đàn xin chân thành cảm ơn tất cả các bạn. Mong rằng các bạn sẽ tiếp tục cộng tác và giúp đỡ chúng tôi.

HÃY ĐẾN VỚI NHAU BẰNG THIÊN CHÍ

Năm 1990 đã qua nhưng loài người vẫn chưa hết kinh ngạc trước những thay đổi chóng vánh. Bên cạnh những sự kiện mang tầm cỡ quốc tế, sự tồn tại của phong trào người Việt Nam ở Tiệp Khắc và các tờ báo ĐTBČ, Thời Mới, Tự Do và Diễn Đàn cũng còn là vấn đề đáng quan tâm đối với người Việt Nam ở nước ngoài và một số trong nước, dù họ là nhà cầm quyền đương thời, đảng viên công sản, phong trào thân cộng, chống cộng hay những người không quan tâm đến chính trị. Dù ủng hộ hay không ủng hộ quan điểm của các tờ báo nhưng sự tồn tại của các cái tên ĐTBČ, Diễn Đàn, Thời mới, Tự Do đã cho mọi người Việt Nam ở Tiệp Khắc thấy rằng đã đến lúc mọi quan điểm, chính kiến phải được phát biểu một cách tự do, dân chủ, không ai có quyền cấm đoán, vi phạm cái quyền cơ bản đó của con người - tự do ngôn luận. Đó có phải là mong muốn và mục đích của những người chủ trương các tờ báo không??

Nhiều người đã gạt bỏ được cái sợ trong con người họ nhiều năm qua để đến với các tờ báo bằng cách công tác, ủng hộ, đến dự các buổi hội thảo, biểu tình, đình công. Gần đây nhất, ngày 15.12.1990, gần 500 người từ bốn phương đã tụ về Plzen để kỷ niệm ngày Quốc tế nhân quyền. Gọi là kỷ niệm hay hội thảo cũng được, vì với nội dung các bài phát biểu người ta không thấy ranh giới giữa hai cụm từ.

Trong số những người đến dự người ta thấy có cả những vị khách Tiệp Khắc, các vị khách Việt Nam đến từ phương Tây, Pháp, Đức, Mỹ, đó là đặc điểm của cuộc hội thảo lần này. Có thể nói đây là lần đầu tiên người Việt Nam ở phía "Đông" và "Tây" gặp nhau một cách đường hoàng như thế. Sau diễn văn khai mạc của người chủ trì buổi lễ, anh Trương Tiến Dũng - chủ tịch Trung Tâm Liên kết, các diễn giả tuần tự lên phát biểu về đề tài "Ngày nhân quyền cho Việt Nam" như khẩu hiệu của buổi lễ được thực hiện bằng 3 thủ tiếng. Phần chính của buổi lễ kéo dài từ 14 giờ đến 18 giờ. Có thể tóm tắt các ý chính của các bài phát biểu như sau:

- Lên án việc vi phạm nhân quyền của chế độ Việt Nam đương thời. Kêu gọi người Việt Nam cùng đoàn kết lại để đấu tranh cho nhân quyền tại Việt Nam.

- Chỉ khi nào chế độ công sản tại Việt Nam sụp đổ thì nhân quyền tại Việt Nam mới được đảm bảo.

- Tự do kinh tế phải được gắn liền với tự do chính trị. Vấn đề trước mắt là phải đấu tranh cho quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tự do lập hội. Qua đó người dân mới có điều kiện tiếp xúc với những quan điểm, chính kiến xã hội khác, việc đó sẽ tạo đà cho công cuộc đấu tranh cho tự do dân chủ về sau.

- Phải đấu tranh nhân quyền cho tất cả mọi người. Không được sử dụng nhân quyền như một chiêu bài cho mục tiêu chính trị và quyền lực. Cuộc đấu tranh cần phải tiến hành trong bất cứ chế độ nào, công sản hay không công sản, đấu có áp bức là phải có đấu tranh.

Một vị khách đến từ Mỹ đã nhận xét về các bài phát biểu như sau: "Anh em ở Tiệp Khắc thường chú trọng vào những việc cụ thể, phát biểu ngắn gọn, dùng hình ảnh minh họa, trong khi đó các bài của những người đến từ phương Tây thường dài, nặng nề, mang tính lý thuyết và thậm chí chỉ mang tính kêu gào". Anh nói thêm: "Mọi người đến dự không phải để nghe những lời kêu gào đó".

Ngoài những bài phát biểu có những ý trên người đến dự còn có điều kiện nghe về cuộc sống khổ cực của những người dân tị nạn tại Hồng Kông: những bất công mà họ phải gánh chịu. Chị Vương Ngọc Quyên, kỹ sư kinh tế, tốt nghiệp tại Mỹ, đã hai lần tình nguyện đi giúp đỡ người Việt Nam tị nạn tại Hồng Kông, bằng cách diễn đạt đầy tình cảm và những hình ảnh cụ thể, để để lại cho người nghe những xúc cảm nhất định.

Người Tiệp duy nhất lên phát biểu là ông Pavel Sarz, ông là kỹ sư đã từng học đại học và chơi thân với sinh viên Việt Nam, ông cũng đã từng viết báo về vấn đề người Việt Nam tại Tiệp Khắc cũng như cộng tác với tờ Diễn Đàn.

Trong các bài phát biểu có hai vấn đề cần thiết phải nhấn mạnh là:

- Trong khi nhiều người nói là chỉ khi nào chế độ công sản ở Việt Nam sụp đổ thì nhân quyền ở Việt Nam mới được đảm bảo thì có ý kiến cho rằng cần phải đấu tranh cho nhân quyền ở bất kỳ một chế độ xã hội nào, không chỉ trong chế độ công sản. Có thể hiểu là vì quyền lực người ta có thể làm bất cứ việc gì để giữ vững cái ghế của mình. Đó là ý của anh Vũ Quốc Dũng (Đức) và Lê Thành Nhân (Diễn Đàn).

- Bài phát biểu của nhà văn Thế Huy có đề cập đến vấn đề phong trào văn nghệ phản kháng tại Việt Nam do Đảng công sản dựng lên (đại diện trong phong trào đó là các nhà văn Dương Thu Hương, Nguyễn Huy Thiệp, Trần Mạnh Hảo...). Trong khi đó anh Trần Ngọc Tuấn, người có chân trong hội nhà văn Việt Nam, đã nói về phong trào "văn nghệ phản tỉnh" với thái độ đồng tình và xem đó như phong trào tự phát không do ai dựng lên.

Phần phụ diễn văn nghệ sau khi giải lao và ăn chiều có lẽ là phần được nhiều người trông đợi nhất, chẳng qua là họ được báo trong giấy mới là có sự tham gia của các ca sĩ Việt Nam nổi danh. Bằng nỗ lực của mình, dù không có nhiều thời gian cho tập dượt, đội văn nghệ của anh em tại Tiệp Khắc với giọng ca chính của anh Hồ Thanh Hải mà ban dực Diễn Đàn đã cố dịp biết đến tên trong thông báo muốn lập ban nhạc chơi nhạc Beatles đã chứng tỏ được khả năng của mình. Một câu hỏi được đặt ra: Nếu có điều kiện về vật chất và thời gian như người Việt nam hải ngoại thì liệu có thể lập một ban nhạc để phục vụ cho phong trào không? Sau phần trình diễn của anh em Tiệp Khắc (với chủ yếu là những bài của nhóm Pink Floyd, The Beatles và một số bài nổi tiếng khác) là phần trình diễn của ban nhạc New Saigon đến từ Pháp và đôi Hùng ca từ Đức. Nếu New Saigon đã mang đến cho người nghe những tiết điệu đều đều, buồn bã, thiếu chất xúc tác

(xem tiếp trang 8)

Tin Thế Giới

HAI TRIỆU FRANK TỪ BERN

Ngày 21.12, cơ quan đại diện cao nhất tỉnh Bern (Thụy sĩ) thông qua bản đề nghị giúp đỡ Tiệp khắc hai triệu frank Thụy sĩ. Khoản tiền này sẽ được dành cho việc sửa đổi các cơ cấu tổ chức, cho nhu cầu của chính phủ và đào tạo chuyên gia tại Thụy sĩ.

(Mladá Fronta Dnes 27.12)

VIỆN TRỢ CỦA CHÍNH PHỦ BỈ

Chính phủ Bỉ quyết định dành 15 triệu dollar để giúp đỡ năm nước Đông Âu, trong đó có Tiệp khắc. Khoản tiền chủ yếu sẽ được dành cho các ngành giao dục, y tế, các công trình bảo vệ môi trường sống và để thúc đẩy các hãng Bỉ đầu tư vào các nước này.

(Mladá Fronta Dnes 28.12)

JANAJEV - PHÓ TỔNG THỐNG LIÊN XÔ

Ngày 27.12 kỳ họp quốc nội Liên Xô lần thứ tư bỏ phiếu thông qua cử Genadij Janajev làm phó tổng thống Liên Xô. Janajev năm nay 53 tuổi, dân tộc Nga. Trong buổi họp báo sau khi được bầu ông tuyên bố tự coi mình là người theo chủ nghĩa xã hội. Theo Janajev CNXH là "cộng đồng, trong đó mọi người đều có cơ hội như nhau và nhân quyền được tôn trọng và bảo đảm".

(Mladá Fronta Dnes 28.12)

TIẾNG Ả RẬP LÀ NGÔN NGỮ CHÍNH THỨC DUY NHẤT Ở ANGIÊRI

Ngày 26.12.1990 quốc hội Angiêri thông qua đạo luật cấm dùng tiếng Pháp như ngôn ngữ chính thức. Từ nay trở về sau tiếng Ả Rập là ngôn ngữ chính thức duy nhất ở Angiêri. Ngôn ngữ này sẽ được dùng trong tất cả các văn kiện của chính phủ, trong quan hệ thương mại và trong trường học.

(Mladá Fronta Dnes 28.12)

EXPO '93 Ở MAL TRIỀU TIÊN

Cơ quan quốc tế chuyên lo về các triển lãm với trụ sở tại Paris thông qua đề nghị của Cộng hòa Triều tiên để nước này đăng cai triển lãm quốc tế EXPO '93. Theo bản tin của trung tâm thương mại Triều tiên Kotra triển lãm sẽ được tiến hành từ ngày 7.8 đến 7.11 tại thành phố Tedzon với khẩu hiệu các hương phát triển mới

(Mladá Fronta Dnes 29.12)

LECH WALESA THẮNG CỬ TỔNG THỐNG

Trong vòng hai cuộc bầu cử tổng thống Ba lan Lech Walesa giành được 74,25% số phiếu, 25,75% số phiếu còn lại thuộc về Stanislaw Tyminski. Có tất cả 53,4% cử tri tham gia bỏ phiếu. Trong số đó 10,62 triệu cử tri chọn Walesa, 3,68 triệu chọn Tyminski. Tổng thống mới của Ba lan Lech Walesa thông báo ở Gdansk rằng ông quyết định thôi giữ chức Công đoàn Đoàn kết.

(Mladá Fronta Dnes 11.12)

LẦN ĐẦU TIÊN VỚI LỜI XIN LỖI

Bộ trưởng ngoại giao Liên Xô E. Shevardnadze trong cuộc gặp gỡ với Bộ trưởng ngoại giao Cộng hòa Triều tiên khi nói về vụ máy bay chở khách của hãng KAL bị Liên Xô bắn rơi năm 1983 "bày tỏ sự dang tiếc trước sự kiện đã làm chết nhiều người vô tội, mặc dù ở một khía cạnh nhất định thảm kịch máy bay của chúng ta cũng là quyền tự vệ của chúng tôi".

(Mladá Fronta Dnes 17.12)

MỐI ĐE DỌA NGUYÊN TỬ

Irak đã giành được các cơ sở công nghệ cần thiết để có thể sản xuất được bom hạt nhân vào năm 1991 hoặc 1992. Hai nhà bác học Đức khám định như vậy sau khi từ Irak trở về trên tờ báo Anh The Sunday Times

(Mladá Fronta Dnes 17.12)

LIỆU ĐẢNG CÔNG SẢN PHÁP CÓ THỂ SỐNG QUA NĂM 2000?

Đại hội lần 27 DCS Pháp vừa được tiến hành vào cuối tháng 12.1990, Tổng bí thư Đảng Georges Marchais, đọc báo cáo về hoạt động của đảng trong thời kỳ đại hội trước vào năm 1987 đến nay. DCS Pháp hiện đang có 26 nghị sĩ trong quốc hội (năm 1986 có 35 nghị sĩ), 15 thượng nghị sĩ và 7 nghị sĩ trong quốc hội châu Âu. Theo số liệu chính thức, Đảng CS Pháp hiện có 600.000 thành viên. Theo các ước đoán tình tạo hơn con số này cũng lắm là 300.000.

(Mladá Fronta Dnes 19.12)

XE LỬA CHẠM TRANH VỚI MÁY BAY

Hệ thống xe lửa cực nhanh TGV (Trans a Grande Vitesse) của Pháp cạnh tranh rất có kết quả với các hãng hàng không. Kể từ ngày mở tuyến TGV nối Paris với Bordeaux tháng 10 năm ngoái số lượng hành khách của hãng hàng không Air Inter trên tuyến này giảm 15%.

(Lidové Noviny 28.12)

TOP TÊN 90 - 10 SỰ KIỆN NỔI NHẤT NĂM 1990

Sự kiện nổi nhất năm 1990, ít nhất là về mặt thông tin đại chúng, là sự thống nhất nước Đức. Điều này được rút ra từ kết quả qua nghiên cứu ý kiến của biên tập viên các báo, hãng tin, đại phát thanh và ti-vi 35 nước trên thế giới do hãng tin Mỹ Associated Press (AP) tiến hành. Đứng đầu hai là cuộc xâm lược của Coet của Irak, tiếp theo là việc trao giải thưởng Nobel vì hòa bình, cho Michail Gorbachov, đàm phán Đông-Tây về giải trừ quân bị và trao trả tự do cho Nelson Mandela. Ở vị trí thứ 6 là bảo vệ môi trường sống, sau đó là các cuộc gặp gỡ cấp cao của tổng thống Mỹ và Liên Xô, intifada tức cuộc khởi nghĩa của người Palestine trên lãnh thổ bị Izrael chiếm đóng, thu tướng Anh Thatcher từ chức, cuộc đổ bộ của quân đội Mỹ vào Panama để bắt tướng Manuel Noriega.

(Mladá Fronta Dnes 13.12)

EC CHỈ GIÚP ĐỠ GORBACHEV

12 nước thành viên EC (cộng đồng châu Âu) cuối cùng đã quyết định sẽ giúp đỡ Liên Xô. Tuy nhiên, theo như báo Le Parisien viết trong trường hợp Gorbachev bị thay thế bởi người khác dù là cực kỳ ôn hòa hay theo đường lối cứng rắn của Bre-gio-nhep, EC sẽ tục khước ngưng viện trợ và sẽ xem xét lại đường lối giúp đỡ của mình.

(Mladá Fronta 18.12)

ẢN ĐỘ GIÚP ĐỠ LÔSKVA

Ấn độ sẽ cung cấp cho Liên xô khoản viện trợ trị giá 17 triệu đô la. Các kiện hàng đầu tiên với các thực phẩm như gạo, cà phê, thuốc men đã được chuyển đến Moskva bằng đường không.

(Mladá Fronta Dnes 27.12)

TỔNG THỐNG HOA KỲ KHÔNG ĐƯỢC TĂNG LƯƠNG

Lương của tổng thống Hoa kỳ 1991 vẫn không thay đổi, ở mức hiện tại 200 nghìn 1 năm (USD). Ngược lại phó tổng thống Dan Quayle được tăng lương 30% lên mức 160 nghìn USD 1 năm.

(Lidové Noviny 4.1.91)

IZRAEL LẬP LÃNH SỰ Ở MOSKVA

Ngày 3.1.1991 tại 23 giờ... diễn ở Moskva, tạm thời chỉ ở cấp lãnh... Trong buổi gặp gỡ trình trọng nhân dịp này, đề tài nói chuyện chủ yếu là việc hồi hương của người Do thái từ Liên Xô và Israel. Ông tổng lãnh sự cho biết năm ngoài có 200 nghìn người Do thái từ Liên Xô chuyển về định cư ở Israel. Dự tính đến năm 1992 con số này sẽ lên tới khoảng 1 triệu người.

(Lidové Noviny 4.1.1991)

NGỪNG BÁN XĂNG Ở BULGARI

Kể từ ngày 2.1 năm 1991 việc bán xăng ở Bulgari bị dừng 2 tuần không những chỉ đối với các xe tư nhân mà cả các xe của cơ quan nhà nước. Ngoài lệ chỉ có xe cứu thương, xe buýt và xe tải chuyên chở thực phẩm đến cung cấp cho các cửa hàng. Quyết định này được giải thích bằng tình trạng thiếu xăng dầu trầm trọng bởi lệnh cấm buôn bán với Irak. Trước đây Irak vẫn thường thanh toán với Bulgari bằng dầu mỏ. Xăng ở Bulgari đã phải mua bằng phiếu từ 3 tháng nay và mỗi xe ô tô chỉ được mua 30 lít 1 tháng.

(Mlada Fronta Dnes 3.1)

HỘI ĐỒNG TƯƠNG TRỢ KINH TẾ CHẤM DỨT TỒN TẠI

Ngày 5.1.91 cuộc họp ủy ban thường trực HĐTKT tại Moskva quyết định chấm dứt sự tồn tại của mình và quyết định sẽ thành lập tổ chức mới lấy tên là Tổ chức hợp tác kinh tế quốc tế. Dự thảo qui chế của tổ chức mới này sẽ được trao cho tất cả các nước thành viên cũ của HĐTKT.

(TV Tiếp khác 5.1)

BINH LINH VÀ SĨ QUAN LIÊN XÔ ĐẠO NGŨ

B. Snetkov, tư lệnh quân đội Xô Việt tại lãnh thổ CHDC Đức cũ, vừa bị cách chức vì lan song đạo ngũ ngay một tầng trong lực lượng do ông ta phụ trách. Kiểm soát viên quân sự

A. Korothov thông báo điều này trong buổi nói chuyện với báo Izvestia. Cùng với Snetkov nhiều sĩ quan cao cấp khác trong nhóm quân phía Tây quân đội Xô Việt cũng bị mất chức. Theo đại tá Korothov con số những người đạo ngũ tại Đức đã lên con số 145. Thậm chí trong đó có cả 1 trung đoàn trưởng và vị phó của ông ta.

(Mlada Fronta Dnes 2.1)

NĂM THÀNH VIÊN MỚI CỦA HỘI ĐỒNG BẢO AN LHQ

Kể từ ngày 1.1.91 năm nước Bỉ, Ấn độ, Ecuador, Ao và Zimbabwe trở thành thành viên của HĐBA LHQ thay thế 5 nước Etiopia, Phần Lan, Canada, Colombiaya Malaisia, HĐBA LHQ có tất cả 15 thành viên trong đó các nước Liên xô, Mỹ, Anh, Pháp và Trung quốc là thành viên cố định.

(Mlada Fronta Dnes 2.1)

CÁC DIỆP VIÊN CỦA LIÊN XÔ BỊ LỘ MẶT

Thụy điển vừa quyết định trục xuất 3 công dân Liên Xô vì tội hoạt động tình báo ở nước này. Theo bộ ngoại giao Thụy Điển 2 người này đã thu tin công tác viên để thu thập tài liệu trong lãnh vực công nghiệp và quân sự.

Venezuela cũng vừa trục xuất 1 nhân viên hãng hàng không Aeroflot vì tội làm gián điệp. Theo nguồn tin không chính thức xếp chỉ nhanh Aeroflot Alexander Gilov bị theo dõi 2 năm liền, nhưng trước khi bị bắt đã kịp rời Venezuela. Cảnh sát cho biết rằng ngoài các hoạt động khác ông ta đã thành công trong việc giải mật mã dung trong quân đội Venezuela.

(Mlada Fronta Dnes 4.1)

PHỤ NỮ DA ĐEN ĐỨNG ĐẦU THÀNH PHỐ WASHINGTON

Người phụ nữ da đen đầu tiên vừa được bầu làm thị trưởng thành phố Washington, Bà Sharon Pratt-Dixon, 46 tuổi, đã thắng cử với lợi hươ

ton.

(Mlada Fronta Dnes 3.1)

NIỀM HY VỌNG VÔ ÍCH

Các quốc gia muốn gia nhập EC (khối cộng đồng châu Âu) phải chờ ít nhất là 3 năm nữa. Đó là lời của thủ tướng, Luxemburg, Ji Santer khi trả lời pa ông vấn báo L'Espresso. Kể từ ngày 1.1.91 Luxemburg làm chủ tịch khối này với nhiệm kỳ 6 tháng. Santer giải thích rằng điểm của mình bằng lập luận cho rằng các thành viên hiện nay phải gắng sức củng cố cấu trúc của khối trong mối liên quan với việc thành lập thị trường chung năm 1992. Cộng đồng Châu Âu, theo lời ông ta, không đồng cam với các nước khác, nhưng các nước này không được phép can trở sự phát triển của khối.

(Mlada Fronta Dnes 3.1)

BẢO TẬP ĐANG NỔI LÊN Ở ALBANI

Thành trì cuối cùng của chủ nghĩa độc tài kiểu Stalin ở Châu Âu, Albani, đang rung chuyển. Sau sự kiện hàng nghìn người chạy trốn vào các sự quan nước ngoài ở Tyrana để được thoát khỏi Albani hồi qua hè năm ngoái, Vao nhưng ngay cuối năm vừa rồi, đất nước này lại trở thành nơi chủ y của báo chí thế

giới. Ngày 19.12.90, sinh viên đại học tổng hợp Tyrana xuống đường biểu tình chống chế độ độc tài. Ngày 12.12.90 cũng tại trường đại học này hơn 50 nghìn sinh viên, trí thức và công nhân thành lập Đảng dân chủ, đăng cai chính trị đối lập đầu tiên ở Albani kể từ sau chiến tranh thế giới lần thứ hai. Các quốc gia liên tiếp tục đòi sự tự do 4 thành phố lớn của Albani. Đảng trước hoàn cảnh không thể dè dặt trước nhà cầm quyền Tyrana buộc phải đàm phán với phe đối lập, và thông qua quyết định cho phép chế độ đa đảng và công nhận đảng dân chủ Albani. Cuộc tổng tuyển cử sẽ được tiến hành vào tháng 2 năm 91. Mặc dù có rất ít thời gian để vận động bầu cử, đảng dân chủ sẽ tham gia tổng tuyển cử. Đảng lao động Albani mặc dù chấp nhận từ bỏ tư tưởng Maxis, nhưng để phải thực hiện nhiều bước lùi đáng kể. Ngày 30.12.90, chính quyền Tyrana công bố dự thảo hiến pháp mới, trong đó nhận quyền được dân bầu, nhiều biên, hạn độc tài qua thuế trước đây được gạch bỏ. Quyền sở hữu tư nhân của tư liệu sản xuất và quyền thành lập đảng phái chính trị đối lập được công nhận. Dân chúng theo bản dự thảo này được quyền tự do đi lại trong nước không có chế độ khai báo tạm trú và bắt buộc lúc nào có thể ra nước ngoài hoặc từ nước ngoài trở về Albani. Tất cả những điều trên đều có thể coi là những thắng lợi đáng kể nhưng không ai được phép quên rằng tạm thời chỉ tồn tại trên giấy tờ. Các phái cực đại biến chuyển thành hình trong thời gian tới. Không một cá nhân hay một chế độ độc tài nào chịu ngượng ngùng tự động từ bỏ chế độ độc quyền của mình. Mặt khác Rumani là một bài học không thể bỏ qua. Không có gì báo đảm rằng chế độ độc tài sẽ không bị thay thế bởi một chế độ độc tài kiểu khác.

(Viết theo báo chí TX)

CUỘC ĐỘ TRÍ CĂNG THẲNG

Sau khi HĐBA LHQ thông qua nghị quyết xác định nếu cho tới ngày 15.1.91 Irak không chịu rút quân khỏi Coet thế giới sẽ không loại trừ khả năng dùng vũ lực, dư luận căng thẳng chờ đợi phản ứng của Saddam Hussein, nhà độc tài, tổng thống Irak. Hussein càng ngày càng thể hiện sự lao nước của mình, không theo coi trọng công luận quốc tế. Ngoại trưởng Mỹ Backer tỏ rõ thiện chí để ra hơn 10 thời điểm sắp sang gặp gỡ ngoại trưởng Irak Farik Aziz để tìm con đường hòa bình giải quyết xung đột. Phía Irak liên tiếp chối từ và đề nghị gặp sự mãi ngày 12.1. tức là chỉ

TIN TỨC

ba ngày trước 15.1. Saddam Hussein cố gắng trì hoãn không chịu rút quân. Ông ta tuyên bố không thể rút quân ra khỏi Coet trước ngày 15.1 và không hề nghĩ gì đến chuyện rút quân. Đến hôm nay mọi người đều chắc chắn rằng Irak không đủ phương tiện kỹ thuật để rút quân trước thời hạn quy định. Theo tin giờ chốt cuối cùng cuộc gặp gỡ giữa hai ngoại trưởng đã được thỏa thuận vào ngày 9.1.91 tại Thụy Sĩ. Cuộc gặp gỡ này rất cơ thể sẽ quyết định chiến tranh hay hòa bình xảy ra trên vùng vịnh Pexich.

(Theo báo cái TK và thế giới)

KASPAROV BẢO VỆ NGÀI VÀNG CỜ VUA

Ngày 2.1.91 sau 24 ván căng thẳng trận chung kết tranh giải vô địch cờ vua thế giới giữa Kasparov đương kim vô địch và Karpov cựu vô địch thế giới kết thúc với tỉ số 12,5-11,5 nghiêng về phía Kasparov, Kasparov như vậy tiếp tục giữ ngôi vàng cờ vua thế giới ít nhất là cho tới năm 93. Kasparov giành được khoản tiền 1,7 triệu đô la, 1,3 triệu đô la thuộc về Karpov. Ngoài ra Kasparov còn nhận được chiếc cúp năm 1081 viên kim cương với hai chữ "K" trị giá 1 triệu đô la. Anh tuyên bố sẽ bán đấu giá nó để lấy tiền giúp đỡ đồng bào Armenia của mình, nạn nhân của những vụ xung đột đẫm máu tại Bacu đầu năm 90.

SHEVARNADZE TỰ CHỨC

Ngày 20.12.90 tại kỳ họp quốc hội Liên xô lần thứ tư, bộ trưởng bộ ngoại giao Liên xô, E. Shevardnadze tuyên bố từ chức. Có thể nói lời tuyên bố này làm dư luận thế giới sững sốt. Bản thân Shevardnadze giải thích rằng ông quyết định như vậy để "phan đổi việc cục lực lượng bảo thủ và độc tài đang trở dậy ở LX". Shevardnadze được coi là nhà kiến trúc đường lối đối ngoại của Gorbachev, người đã chấm dứt chiến tranh lạnh. Tuần báo Moskovskie Novosti số ra ngày 2.1.91 đăng bài phỏng vấn, trong đó Shevardnadze nói rằng ông không thể chấp nhận việc dùng sức mạnh để lập trật tự ở Liên Xô. "Tôi tin chắc rằng nếu đất nước của chúng ta không thoát ra khỏi khủng hoảng, cuộc độ độc tài là không thể tránh khỏi." Ông nói: "Chúng ta càng ngày càng hay được nghe rằng kỷ luật và trật tự là cần thiết, nhưng bất hạnh thay trong tâm trí nhiều người kỷ luật và trật tự được gắn liền với vũ lực. Tôi không chắc rằng sự điều hành trực tiếp của tổng thống hay các biện pháp cứng rắn khác dù trong bất cứ lĩnh vực nào có thể giải quyết được các khó khăn hiện nay." Shevardnadze cho rằng bài nói của ông tại quốc hội khi tuyên bố từ chức "có thể là ngày thơ nhưng thanh thật". "Tôi muốn lưu ý các đại biểu quốc hội về mối nguy hiểm đang đe dọa", ông nói. "Nhưng đang tiếc rằng phần lớn các đại biểu quốc hội có con mắt khác khi nhìn vấn đề này. Chúng ta không ngừng tổ chức các đại hội họp bạn thay cho việc quyết định và làm việc. Điều này không chỉ liên quan tới các nhân vật chính trị, các bộ trưởng mà cả tổng thống." Shevardnadze tạm thời vẫn giữ chức ngoại trưởng cho đến khi có người thay thế.

(Theo báo chí Tiếp khách)

Tin Tiếp Khách

PHÂN CHIA NGÂN SÁCH QUỐC GIA

Ngay sau khi thông qua luật thẩm quyền, quốc hội Tiệp khắc đã họp ban điều luật về những quy tắc phân chia ngân sách quốc gia. Sau những rối loạn không thể tưởng tượng nổi quốc hội đã thông qua điều luật với nội dung sau: tổng thu nhập quốc dân sẽ được chia cho liên bang 35%, cộng hòa Séc được 40% và Slovakia được 25%.

(Mladá Fronta dnes 14.12.90)

NẠN THẤT NGHIỆP Ở VÙNG SÉC

Theo kết luận của bộ lao động và xã hội vùng Séc thì cho đến ngày 30.11.90 có 34 961 người chưa được bố trí việc làm, trong đó có 1042 sinh viên đã tốt nghiệp đại học.

(Mladá Fronta dnes 13.12.1990)

CHUYẾN ĐI THĂM NƯỚC NGOÀI CUỐI NĂM CỦA HAVEL

Tổng thống Vaclav Havel đã đi thăm hai nước ở Tây Âu là Tây ban nha ngày 11.12 và Bồ Đào Nha ngày 13.12.90. Tại đây ông đã được trao tặng một phần thưởng cao quý nhất của Bồ Đào Nha - huân chương Tự do. Đến giờ chỉ có hai người nước ngoài được phần thưởng cao quý này, là vua Tây Ban Nha Juan Carlos và tổng thống Pháp Françoise Mitterand. Trong số quà tặng riêng, có cả chai rượu nho của thành phố Porto nổi tiếng sản xuất năm 1977, năm ra đời của Hiến chương 77.

(Mladá Fronta dnes 14.12.90)

THÀNH LẬP CẦU LẠC BỘ ÔN HÒA CỦA OF

90 đại biểu quốc hội liên bang, 8 bộ trưởng chính phủ liên bang và vài bộ trưởng chính phủ cộng hòa Séc đã ký kết nhất trí thành lập cầu lạc bộ ôn hòa trong Liên Đoàn Công Dân. Trong công bố sau khi thành lập họ khẳng định sự ủng hộ của mình cho những cải cách cấp tiến, nhưng kinh tế thị trường không phải là mục tiêu chính mà chỉ là phương tiện để tiến tới một cuộc sống có phẩm giá và triển vọng trong một môi trường sạch sẽ và lành mạnh.

(Mladá Fronta dnes 14.12.90)

CUỘC HÒN NHÂN GIỮA ŠKODA VÀ VOLKSWAGEN

Một hợp đồng chính thức đã được ký kết ngày 21.12.90 sau nhiều tháng bàn bạc, tranh cãi, xem xét cho phép hãng Volkswagen của Đức mua cổ phần và đầu tư vào nhà máy sản xuất ở tổ Škoda Mladá Boleslav. Trước đây hiệp ước tạm thời 10.12 có những điều khoản khá rộng rãi cho hai bên rộng tay hoạt động. Hiệp ước chính thức cho phép hãng Volkswagen cổ phần là 31% trong năm tới và sẽ dần dần tăng lên đến 70% vào năm 1995. Các giá mà nó phải trả cho phần của mình thì vẫn được giữ kín. Tiếp theo hãng không lẽ còn hứa sẽ đầu tư vào Škoda 9 tỷ DM cho đến năm 2000. Chủ tịch ngân hàng đầu tư tiết lộ rằng Volkswagen cũng đã gửi vào tài khoản ở ngân hàng này 120 triệu DM nhằm giúp Škoda thoát khỏi tình trạng tài chính.

(Mladá Fronta dnes 22.12.90)

MƯU SÁT THỦ TƯỚNG PITHART?

Ngày 13.12 một gói hàng đáng ngờ được đưa tới bàn thư ký của chính phủ cộng hòa Séc để gửi trực tiếp cho thủ tướng Petr Pithart. Các nhân viên của cơ quan bảo vệ các viên chức cấp cao đã lập tức xem xét và phát hiện đó là một khối thuốc nổ. Rất may đó chỉ là đồ giả được làm giống y như thật và không có chứa một gram thuốc nổ nào.

(Mladá Fronta dnes 14.12.90)

TINH THẦN ĐỌC BÁO Ở TIỆP KHẮC

Một cuộc trưng cầu ý kiến về việc đọc báo chí ở cộng hòa Séc đã cho thấy trong số 2523 người ở độ tuổi 15-55 được hỏi thì Mladá Fronta dnes là được ưa thích nhất trong số 22 nhật báo với 26,4% số người thường xuyên đọc. Sau đó là tới Svobodné Slovo (20,5%), Rudé Právo (16,3%), Práce, Zemědělské Noviny, Lidové Noviny (12,8%). Trong số 41 tuần báo và 26 tạp chí hàng tháng thì Mladý Svět được đọc thường xuyên nhất (31,6%) tiếp theo là Vlasta (27,4%) và ČS. televize với 24,4%.

(Mladá Fronta Dnes 20.12.90)

NGÂN SÁCH QUỐC GIA TIỆP KHẮC NĂM 1991

Bộ trưởng tài chính Tiệp khắc Vaclav Klaus đã thông báo trước Quốc hội liên bang về tình hình ngân sách năm 1991: tổng thu nhập quốc dân trong năm 1990 giảm từ 3 đến 3,5% so với năm trước. Lạm phát trong giá bán buôn của cả năm

là 10%, đến cuối năm sẽ có khoảng 60.000 người thất nghiệp. Đến năm 1991 thì dự đoán tỷ lệ lạm phát là 30%, tỷ lệ thất nghiệp là 5 đến 7% số người trong độ tuổi lao động. Ngân sách cho năm 1991 sẽ có 3 tính chất: chuyên đổi, chống lạm phát và phúc lợi xã hội. Phân dự sẽ là 62 tỷ Kčs. Ngân sách quốc phòng là 26,5 tỷ Kčs, giảm 5% so với năm ngoái (28 tỷ). Danh cho văn phòng tổng thống là 217 triệu, quốc hội liên bang là 177 tr. (Mladá Fronta Dnes 20.12.90)

CHẤM DỨT ĐẠI DIỆN CHO CU BA

Tiếp khắc đã quyết định chấm dứt việc đại diện cho Cu ba trong các mối quan hệ ngoại giao và công việc lãnh sự với Mỹ chấm nhất là đến ngày 31/3/91. Việc đại diện này bắt đầu từ năm 1977, vì Cu ba không có mối quan hệ ngoại giao trực tiếp với Mỹ. Nguyên nhân của quyết định trên là những bất đồng trong quan điểm và mâu thuẫn trong việc duy trì các hiệp ước đã ký kết. Thời hạn được kéo dài như vậy để Cu ba có thời gian tìm cách giải quyết thích hợp. (Mladá Fronta Dnes 18.12.90)

KẾT XỬ SKINHEAD

Phiên tòa xử 14 skinhead về tội gây rối và xung đột với người Rôm vào mùa xuân năm ngoái ở Ceska Lipa đã kết thúc ngày 3.1.91. 7 tên bị kết án tù giam từ 1 đến 3 năm, còn lại được hưởng án treo. Điều luật kết tội là: gây rối có lời nói và hành động tấn công vào các viên chức nhà nước, làm hại sức khỏe và trong một trường hợp gây thương tích nghiêm trọng. Đến cuối phiên tòa cả gian phòng tòa án tràn ngập những lời chửi rủa tục tĩu. Nhiều cảnh sát có mặt phải chịu những si nhục thô bỉ nhất. Đầu chấm của toàn bộ khung cảnh là "tiếng hét": "Chúng mày thôi ngay đi, tao đã đi đến mức có thể giết người đấy!". (Theo Mladá Fronta Dnes 4.1.91)

GIÁ CẢ TRÊN THỊ TRƯỜNG

Trả lời phỏng vấn của hãng thông tấn CTK về việc thả nổi giá cả, bộ trưởng tài chính Vaclav Klaus đã nhấn mạnh từ 1.1.91 sẽ có sự thay đổi giá cả hàng loạt mặt hàng do nhiều nguyên nhân khác nhau, trong đó có thực tế là Tiếp khắc bắt đầu áp dụng giá cả trên thị trường thế giới vào thị trường Tiệp khắc. Điều đó phụ thuộc vào tỉ lệ chuyển đổi của đồng Korun. Vì vậy buộc tội chính phủ là vô lý, giá cả trên thế giới quyết định tất cả. Vaclav Klaus cũng nói rằng trong một số lượng rất hạn chế các mặt hàng lương thực, thực phẩm, có đưa ra mục giới hạn mà giá cả tăng lên không được vượt quá mức đó. Nhóm mặt hàng thứ hai thì nó có thể được tăng giá khi chúng tỏ rằng đầu vào cũng tăng lên. Ở nhóm thứ ba thì khi tăng giá các của hàng phải có trách nhiệm thông báo trước.

Từ sau 2.1.91 một loạt mặt hàng, chủ yếu là lương thực, thực phẩm và những vật dụng cơ bản đã tăng lên do các cửa hàng đã được tự hữu hóa hoặc độc lập hơn trong các hợp đồng cung cấp nên ở một vài mặt hàng giá cả không đồng nhất. Nhìn chung các nhà kinh doanh tư nhân nhập vào nhanh nhạy hơn so với sự thay đổi giá cả này. Có ý kiến cho rằng nên xuất bản một bản danh mục giá cả các mặt hàng ở các của hàng khác nhau. (CTK 28.12 - 4.1.91)

PHÁ GIẢ ĐỒNG KORUN

Ngân hàng quốc gia Tiệp khắc thông báo ngày 27.12 rằng từ ngày 28.12 sẽ thống nhất cả ba tỷ giá của đồng korun Tiệp khắc: Bên buôn, không bán buôn và du lịch. Mục thông nhất mới được đặt ra theo nghị quyết của đoàn chủ tịch

liên bang Tiệp khác là 28 Korun trên 1 đô la, như vậy là so với tỉ giá bán buôn và không bán buôn đã tăng 17% nhưng giảm 12% so với giá du lịch.

(Mladá Fronta Dnes 28.12.90)

DIỄN ĐÀN CÔNG DÂN THÀNH MỘT ĐẢNG CẢNH HỮU

Diễn Đàn Công Dân từ đầu khi bầu Vaclav Klaus làm chủ tịch sẽ dần dần hướng tới một đảng cảnh hữu tự do. Đó là kết luận cuộc họp của nghị hội, tổ chức lãnh đạo cao nhất của Diễn Đàn Công Dân, ở Olomouc. Chủ tịch Vaclav Klaus nói: chúng tôi cương quyết phản đối các chiêu hướng có tính thử nghiệm, lãng mạn, xa hội hóa... Con đường KHCN nhân bản, phương hướng cảnh tá hay giải tỏa không đưa đến cho chúng ta một nước châu Âu hiện đại. Chúng ta không trở lại năm 1968 mà gắn vào với truyền thống của nền cộng hòa thứ nhất, Thiên chúa giáo và nền văn minh châu Âu.

(Mladá Fronta Dnes 10.12.90)

14 NHÀ VĂN? NHÀ THƠ SẼ TỬ VIỆT NAM SANG THẨM NƯỚC PHÁP

NGUYỄN THỊ THUY VŨ VÀ HOÀNG CẨM ĐI TÂY

Bao Người Việt phát hành tại California, Hoa Kỳ vừa loan báo tin nguyên văn như sau:

Theo nguồn tin chắc chắn thân cận Bộ Ngoại Giao Pháp, thì 14 nhà văn, nhà thơ đầu năm tới sẽ rời Việt nam sang viếng thăm nước Pháp theo lời mời của Bộ Ngoại Giao Pháp.

Vấn theo nguồn tin này, cuộc viếng thăm trên sẽ diễn ra trong khuôn khổ "năm văn học" của Việt nam. Nếu không có sự thay đổi vào phút chót thì các nhà văn, nhà thơ được mời sẽ tới Pháp vào khoảng trung tuần tháng 3.1991.

Trong số những người được mời, người ta thấy có Nguyễn Huy Thiệp, Dương Thu Hương, Phạm Thị Hoài, Nguyễn Khai, Xuân Nam, Nguyễn Quang Sang, Hướng Mai, Tạ Duy Hằng, Vũ Tú Nam. Nhưng đặc biệt nhất có lẽ là sự hiện diện của nhà văn nữ Nguyễn Thị Thụy Vũ chỉ ruột của nhà văn Hồ Trường An và nhà thơ lao tướng Hoàng Cẩm. Về phía vai vế của "đảng" thì có Nguyễn Đình Thi.

Được hỏi về những người trong danh sách mời đã được "mời" theo những tiêu chuẩn nào, giới hữu trách của Pháp chỉ trả lời: "Chúng tôi biết rõ".

(Theo tin nước ngoài)

(Mục tin tức do Đức Tuấn phụ trách)

Thư từ, bài vở, tiền ủng hộ xin các bạn chỉ gửi về địa chỉ:

Mr. Lê Thanh Nhân (Samizdat Diễn Đàn)

PEN CLUB

Národní 11

110 00 Praha 1

(Tầng II, phòng 35)

Tel. Văn phòng, từ 10 đến 16g

232 09 24 - xin linka 339

Nhà o: 22 26 51 - linka 04

Fax: (42)(02) 22 23 04

Các bạn ở nước ngoài có thể ủng hộ cho TRUNG TÂM LIÊN KẾT TOÀN TIỆP theo địa chỉ:

Konto: 34833-0440151-021

Komerční Banka - Pobočka Praha 2

Václavské náměstí 44

120 00 Praha 2

(Tiếp theo từ trang 3)

của loại nhíp điệu bolero quen thuộc trong những năm 60-70 thì đội Hùng ca ở Đức đã mang đến cho hội thảo những bài hát vui tươi, mạnh mẽ, gọi cho người nghe suy nghĩ về quê hương, hop voi, không khí hội thảo, chẳng hạn các bài "NHỮNG HÈO ĐƯƠNG VIỆT NAM", "Trông cơm", "Nói vòng tay lớn", "Đây mà đi",... Các bài hát đã được mọi người hưởng ứng bằng cách hát theo, vỗ tay mà dinh cao là bài "Nói vòng tay lớn" của nhạc sĩ Trinh Công Sơn được hát đúng chỗ các cuộc họp mặt, biểu tình... đã được người nghe lên khán đài cùng hát và cùng nắm tay nhau đi thành vòng tròn. Hội trưởng tràn ngập bởi tiếng hát và những tràng pháo tay vang dội.

Hình như giữa họ không còn tồn tại một biên giới nào, không còn biên giới quốc-cộng, biên giới Đông-Tây, không còn sự ngăn cách bởi vĩ tuyến 17 thuộc nào, bởi một lý thuyết, chủ nghĩa. Cái quan trọng nhất trong họ hình như là dòng máu của DAN TỘC VIỆT và mục đích chung là "vì một nước Việt Nam giàu mạnh, dân chủ và nhân bản".

Cái gì đã kéo họ gần đến nhau? Có phải là tuổi trẻ, sự nhiệt tâm, thiện chí? Có phải họ đã đến với nhau bằng "tình người"?

Lý do gì họ đã hòa nhập được với nhau? Có phải là họ đã gạt bỏ những hận thù trong quá khứ trong cuộc tranh chấp ý thức hệ và cùng hướng về một chân trời sáng lạng của một dân tộc đã qua nhiều khó đau?

Buổi hội thảo kết thúc bằng bài hát "Lời chào bình yên" do ban nhạc được hình thành đột xuất bởi những vị khách đến từ Châu Mỹ xa xôi và một số người Việt tại Tiệp khắc. Câu hát "chào, lời chào bình yên... chào, lời chào bình yên..." của nhạc sĩ Phạm Duy cũng không khí mà đôi Hùng ca mang đến cú đong mai trong lòng người rồi hội thảo ra về như muốn cầu chúc cho Việt Nam sang năm 1991 "sự bình yên".

Nếu ai tình ý sẽ thấy ở một ông cụ khoảng 80 tuổi đến từ Pháp với ước muốn góp tiếng cho Việt Nam, nhưng ông đã không có "điều kiện" để nói. Ông đã ra về sau khi ghi chép thật cẩn thận nội dung của những bài phát biểu. Nếu tất cả mọi người có nhiệt tâm với quê hương đều được tạo điều kiện và đều được tiếp nhận trong vòng tay dân tộc, Nếu ai cũng đến với nhau tâm hồn trong sáng, bằng nhiệt thành, bằng thiện chí, nếu người ta không đến với nhau bằng thủ đoạn, bằng sự lừa lọc, tính toán của đời thường thì mục tiêu "một nước Việt Nam giàu mạnh, dân chủ và nhân bản" chỉ nằm trong tầm tay với.

Hãy đến với nhau bằng thiện chí!!

Plzeň-Praha, mùa Giáng sinh 1990
Diễn Đàn

LIÊM KHIẾT VÀ CỨNG RẮN

The Economist 8.12.1990

Khi được hỏi: mối hiểm họa lớn nhất đang đối mặt với đất nước ông là gì?, một nhân vật quan trọng của ĐCS VN đã trả lời, không do dự: sự đói nghèo của chúng tôi. VN, vốn đã là một trong số những nước nghèo nhất thế giới, nay lại sắp trở nên nghèo hơn nữa. Suốt 15 năm qua, nền kinh tế VN được giữ nổi lập lờ bởi những khoản bao cấp từ LX và Đông Âu. Những khoản này giờ đây đang nhanh chóng tiêu biến và sẽ cạn khô hoàn toàn vào năm 1991. Suốt sáu tháng trời qua mười hai ông già trong bộ chính trị VN, người trẻ nhất là 67 tuổi, đã suy xét đến triển vọng này. Họ đã quyết định làm một điều bất khả dĩ: kéo 65 triệu người VN ra khỏi nghèo nàn bằng cách trói buộc họ vào những nguyên lý của CNCS.

Đây là bức thông điệp kêu to và rõ lời: "Dự thảo cương lĩnh xây dựng CNXH trong thời kỳ quá độ", công bố ngày 1.12.1990. Các đảng viên sẽ có cơ hội để bình luận đường lối trước khi nó được thông qua và áp dụng tại đại hội đảng 7, dự định tổ chức vào tháng 5 sắp tới. Nếu được thông qua, người ta cho rằng cương lĩnh này sẽ kéo dài hàng thập kỷ; nó sẽ thay thế luận cương cũ từ năm 1930.

Trước đó người ta cũng đã cho rằng đó sẽ là đường lối cứng rắn. Chế độ phân phối thực phẩm ở Moskva và Leningrad đã khẳng định nỗi thất vọng của ĐCS VN về LX. Trái lại ở VN, cương lĩnh hứa hẹn sẽ "chiến đấu chống hệ tư tưởng tự sản, ảnh hưởng của chủ nghĩa thực dân mới, những biểu hiện xấu xa của hệ tư tưởng phong kiến và tâm lý tiểu tư sản". Lời căn nhắc cũ rích này hẳn sẽ quấy rầy người ta ít hơn nếu như những cam kết mà đảng đưa ra cách đây ba năm vẫn giữ nguyên như cũ: giảm việc lập kế hoạch từ trung ương và chuyển sang kinh tế thị trường.

Bản "Dự thảo chiến lược ổn định kinh tế" xã hội và phát triển đến năm 2000" đúng là cơ chế phân chủ nghĩa giáo điều, đặc biệt là những cố gắng bắt chước LX của VN đòi lao vào công nghiệp nặng từ sau năm 1975. Dự thảo nói rằng mục tiêu là tăng gấp đôi tổng thu nhập quốc dân trên đầu người mà hiện nay là khoảng 200 dollar/năm. Nhưng phương tiện để đạt được cái đích khát khao phức tạp này sẽ là con thú mọi-người-đều-biết: "nền kinh tế hàng hóa XHCN". Cuộc đàm thoại đầu năm 90 về một nền kinh tế tự do đã được thay thế bằng lời kêu gọi nỗ lực "xây dựng một nền kinh tế có kế hoạch, đưa vào hoạt động một cơ chế thị trường dưới sự quản lý của nhà nước". Bộ phận kinh tế nhà nước và tập thể sẽ tiếp tục chiếm "vai trò chủ đạo".

Tại sao lại có sự lùi bước như vậy? Thứ nhất, làn sóng ngoại tệ mà các nhà cải cách vừa nêu lên trước đây thì giờ đây đã tan vỡ trên toàn cõi VN. Thứ hai, sự "điều chỉnh" tối ưu đã và đang có ở VN đã sản sinh ra sự lợi dụng và tham nhũng rộng khắp. VN có cuộc tiêu khùng hoàng tiền tệ của nó dưới dạng hàng trăm tổ hợp tín dụng bị phá sản, vốn nợ người gửi là 300 tỷ đồng (48 triệu dolar). Cái bài học mà đảng rút ra không phải là "cuộc cải cách đã và đang quá dễ đạt", mà là "nó đã đi quá xa".

Thật không may, điều này đưa VN vào một vực thẳm khủng khiếp cho dù LX có không cất viện trợ đi chăng nữa. Thành công lớn nhất của chính sách ổn định, được áp dụng cách đây ba năm, là giảm lạm phát từ 1000% vào năm 1988 xuống dưới 10% vào cuối năm 1989. Năm nay lạm phát trở lại. Trong ba quý đầu năm tỷ lệ lạm phát trung bình là 2,6%/tháng; trong tháng 11 nó đã nhảy lên 3,6% theo số liệu của ngân hàng trung ương, 7,2% theo một cơ quan kinh tế cho ủy ban trung ương đảng. Giả nhiên liệu đã tăng gấp ba lần trong hai tháng khi phải chuyển từ đầu LX giá rẻ sang giá thế giới thời hậu-Saddam, và việc không nhận được khoản vay quốc tế nào đã buộc chính phủ VN phải in thêm tiền mặt để bù vào khoản thiếu hụt ngân sách, bằng 16% tổng sản lượng quốc dân.

Vấn đề to lớn khác là nạn thất nghiệp. Trong ba năm qua có trên 600.000 lính được giải ngũ. Năm nay 360.000 công nhân đã nhận giảm biên chế "tự nguyện" không ai lương từ các xí nghiệp quốc doanh. Số người thất nghiệp được ước tính khoảng ba triệu. Mỗi năm có trên 1,2 triệu người đến tuổi lao động.

Nỗi sợ về nạn thất nghiệp gia tăng đã làm cho chính phủ run lập cập không biết phải làm gì với những xí nghiệp quốc doanh vô vọng, một số xí nghiệp thậm chí không trả lương cho công nhân đã 5 tháng nay. "Cách giải quyết" là chuyển sự thua lỗ của họ sang các ngân hàng nhà nước bằng cách bắt các ngân hàng này cho các xí nghiệp quốc doanh vay với lãi suất 2,4%/tháng, trong khi họ phải trả lại cho những người gửi tiết kiệm là 4%/tháng.

Nền kinh tế VN không phải là hoàn toàn vô vọng. Sản xuất gạo đi lên. Người ta đã phát hiện thêm dầu lửa ngoài khơi; VN sẽ sản xuất 3,5 triệu tấn dầu thô vào năm tới. Người dân VN chăm chỉ, và những người ở miền Nam đã trở ra là không bị thâm CNCS.

Tuy nhiên, cho dù cơ chế kinh tế tự do được áp dụng ở VN, điều mà vẫn chưa xảy ra, VN vẫn phải cần có vốn. Nguồn vốn nước ngoài rõ ràng nhất là Quỹ tiền tệ quốc tế (IMF). VN đã và đang làm tất cả những gì có thể để trở lại với những đặc ân của IMF. Kể từ tháng 1.1989 VN đã trả tất cả lãi lẫn gốc mà nợ IMF, tổng cộng 40 triệu dollar. Vấn đề là Mỹ vẫn cầm IMF cho VN vay những khoản mới. Lệnh cấm vận của Mỹ tiếp tục một phần bởi vì một số người Mỹ muốn trừng phạt VN đã danh bại họ trong chiến tranh. Nhưng VN cũng có thể là kẻ thù tồi tệ nhất của Mỹ. Những nhà lãnh đạo VN có vẻ như không nghĩ rằng họ thực sự muốn làm bạn với phương Tây. Ví dụ: phản về các quan hệ quốc tế trong bản cương lĩnh có nói: muốn phát triển "tình hữu nghị truyền thống" với LX, lập lại sự hợp tác với những người cộng sản TQ, giúp đỡ cuộc đấu tranh của nhân dân lao động khắp nơi chống lại các thế lực phản động v.v... Nhưng không một lời nào về Mỹ hoặc châu Âu.

Khi bị buộc tội về việc không hành động vì lợi ích của chính nhân dân mình, các quan chức cao cấp thường bắn lại bằng câu hỏi: "Có phe đối lập đâu?". Thật là gian xảo. Người ta đang làm cho những kẻ bất mãn tiềm tàng ra đi một cách dễ dàng hơn (chủ yếu là ở miền nam). Trong năm 1991 người ta trông chờ rằng có tới 100.000 người sẽ

đi thoát nhờ Chương trình ra đi tuần tự (ODP) tăng từ con số 60.000 người trong năm 1990. Nhưng đồng thời người ta đang gia tăng những biện pháp nhằm triệt phá sự chống đối trong toàn quốc. Một nhà ngoại giao Đông Âu ở VN cho biết rằng cảnh sát được bố trí bên ngoài sự quan tâm của các nhà khách người VN nào không có việc chính thức đến đó, và rằng trong hai tháng qua việc lưu hành báo chí LX cũng đã bị hạn chế vì sợ ô nhiễm ý thức hệ.

Có lẽ biểu hiện chắc chắn nhất nổi lên của đảng về phe đối lập là sự cố gắng ngăn cản diễn biến cường muốn "đổi mới" bản thân. Con số đảng viên thi thừ trẻ: ít có thanh niên muốn vào đảng, và đặc biệt là ở các tỉnh, nhiều kẻ mà xin vào là những kẻ lười nhác, dốt nát và tham nhũng.

Người Việt được giáo dục là phải kính trọng người lớn tuổi hơn. Phần lớn công nhân rằng các ông già đang cai quản đất nước họ là, hoặc đã là những người có lý tưởng. Nhưng một số người, mà con số ngày càng gia tăng, thì đã nghi ngờ rằng chính phủ của họ sẽ không làm những điều mà hiện nay đất nước đang cần chúng nào chưa có một liều lượng "đổi mới" đang kể trong bộ chính trị. Nhưng hy vọng rằng điều này sẽ xảy ra trước hoặc trong đại hội 7 thì hiện giờ rất mong manh.

Nếu, như người ta trông đợi, ông Nguyễn Văn Linh (75 tuổi) từ bỏ chức Tổng bí thư đảng, thì thủ tướng hiện nay, ông Đỗ Mười, là người khá đi thể chân ông ta. Ông Nguyễn Cơ Thạch, bộ trưởng ngoại giao kỹ cựu, và mới có 68 tuổi xuân, có thể sẽ được chiếc ghế thủ tướng. Nếu Chủ tịch Võ Chí Công (77 tuổi) cũng đi thì người kế tục ông ta mà ở Hà Nội đang xi xào là linh hồn của trận Điện Biên Phủ và tổng tân công Tết Mậu thân, đại tướng Võ Nguyên Giáp.

Người ta nói rằng quân đội, vì đã chán ngán những sự cắt giảm và kính sợ lỗi nghị tự do, muốn người của họ đứng đầu. Vì tương, người đã từng dạy lịch sử trước khi trở thành một người lính, một lần đã nói rằng người anh hùng Pháp của ông tá là Robespierre, kiên trúc sư của "Đội khủng bố của cách mạng Pháp", bởi vì "Robespierre đã chiến đấu đến cùng vì nhân dân". Nếu ông Giáp mà thế, thì người Việt biết phải trông chờ cái gì? □

Theo The Economist 8.12.1990
Người dịch: CD

SÙNG BÀI DI TRUYỀN

Theo Mladý Svět số 42
1990

Sự giống nhau giữa nhà độc tài Rumania trước đây Ceaucescu và đồng nghiệp ở Bắc Triều, tiên thật đáng ngạc nhiên. Cả hai đã biến những nhà nước cộng sản thành nền thống trị riêng, kiểu mới. Ceaucescu đã giành quyền lực và những đặc ân cho vợ mình và 40 người họ hàng thân thích. Kim Nhật Thành thì đang thành công trong công cuộc xây dựng một hệ thống tri bằng cách bộ nhiệm con trai mình Kim Jong-il, là người thừa kế duy nhất chức vụ chủ tịch nước và đưa vợ, con gái cũng toàn thể họ hàng tới đòi thứ chức vào các chức vụ khác nhau của đảng và nhà nước.

Nhưng tất nhiên vẫn tồn tại những điểm khác nhau, thí dụ như Ceaucescu còn cho phép những người dưới quyền được, bởi lợi nhưng Kim Ir-Sen thì không bao giờ, bởi vì bản đạo Triều tiên được biến bao bọc xung quanh nền giáo dục bởi

ở CHDCNN Triều tiên bị nghiêm cấm. Có thể thấy ngay rằng tại sao một trong những nước đồng của nhất thế giới lại đưa ra những lệnh tương tự như vậy.

Kim Ir-Sen còn thành công trong việc tạo nên lòng sùng bái cá nhân ở một mức độ mà bản thân Ceaucescu chỉ có thể mơ ước. Nền nghệ thuật ở Bắc Triều tiên chỉ phục vụ có một mục đích là tôn dương "vi lãnh tụ vĩ đại". Tổng cộng 95 phòng với 3 km chiều dài của viện bảo tàng giải phóng hoàn toàn được giành để trưng bày những hành động anh hùng mà những nhà học ở trường đại học tổng hợp Kim Ir-Sen đã công nhận cho "động chỉ thiên tài lỗi lạc". Kim Ir-Sen và người con trai tài năng hiếm có của mình luôn mỉm cười với động báo ở tất cả mọi nơi mà họ có thể nhìn thấy được.

Kim hiện giờ đã 78 tuổi và người con trai với đặc điểm là thích những bộ phim của Hollywood hơn những khả năng chính trị chứa trong nhà một bộ sưu tập phim lớn, cũng với những bộ quần áo kiểu Mao là những đôi giày cao bồi và ai mà biết được điều gì sẽ xảy ra khi ông bỏ đây quyền lực trừu hồi thế cuối cùng. □

Sưu tâm: NH

Thơ

Năm Mới

Năm nay Tết về
những con chuột chạy trốn hết
chúng sợ phải làm nhân bánh chưng.
Một mảng da trâu
ông ngoại làm thành ba món
rối rác thêm thật nhiều ớt bột
dò lôm lôm
dối chưa đủ đắng cay?
Những đứa trẻ con vẫn thò ngậy
trong mảnh áo hoa
lẻ lết tâm thần gây vô tội.
Cả nhà
trong đêm tối
Ngon lúa cười meo meo
ném lên tướng
nhoe nhoẹt những xác ve.
Năm nay Tết về
cây mạ đứng run run trong gió bắc,
cơn bão vừa mới tắt,
Tết về cùng tàu lá chuối xác xơ.
Tết về cùng nghèo đói vô bờ
vẫn phải vui cười
nhưng cười ra nước mắt.
Sự thật đau còn là sự thật,
một đói, một rét
cộng lại bằng mười
chứ đâu phải bằng hai.
Cô nghiên răng mà bít chặt lỗ tai
để khỏi phải nghe
tiếng con một găm thời gian ken kết
Đói người lê lét
khi những con bò
vấn ó lên nhai lại
qua khu lôn phèo với cả tướng lại...

Praha 4.1.1991

Cũ Lân

Trách Quan Tham

Kaiser

Ông quan tỉnh, ông Quan say
Sao nhận hối lộ giữa ban ngày
Này này tờ báo dân mã biết
Chai Hôa còn rộng, chớ mó tay
Nhận được bái này Quan Tham hỏi lại
Quan còn tỉnh, quan chưa say
Quan nhận "quả biếu" giữa ban ngày
Thanh tra xa quá dân có biết
Cớ dũ chẳng ngăn cứ mó tay.

MỘT HIROSIMA CỦA URAL

Lidové Noviny 5.1.1991

Dưới dấu đề này tờ Trud đã đăng những bảng chung sự thật mới về cuộc tập trận của quân đội Xô viết vào tháng 9.1954, khi một quả bom nguyên tử đã được đem ra thử.

Mọi thông tin về diễn biến cuộc tập trận và đặc biệt là những hậu quả của nó được giữ tuyệt đối bí mật cho đến năm 1990. Được giữ tuyệt mật tương tự như vậy là những kỷ niệm của những người tham gia tập trận, họ bị bắt buộc phải ký vào một bản cam kết rằng sẽ không bao giờ hé miệng lộ ra những gì mình đã thấy và đã trải qua.

Cuộc tập trận diễn ra ở huyện Tosky trong vùng Orenburg và người chỉ huy cuộc tập trận khi đó là bộ trưởng bộ quốc phòng nguyên soái Georgij Zukov, theo như đã đăng trên tờ báo. Từ điểm quan sát, cuộc tập trận cũng được các vị khách mời theo dõi, đó là bộ trưởng quốc phòng các nước: Đông Đức, Tiệp Khắc và Ba Lan. Theo những tin tức ít ỏi lúc bấy giờ của hãng thông tấn TASS thì trong cuộc tập trận "đã thử một loại vũ khí hạt nhân với mục tiêu nghiên cứu vụ nổ hạt nhân". Những việc nghiên cứu này đã được thực hiện trên người sống, những người không được ai hỏi han và xin phép.

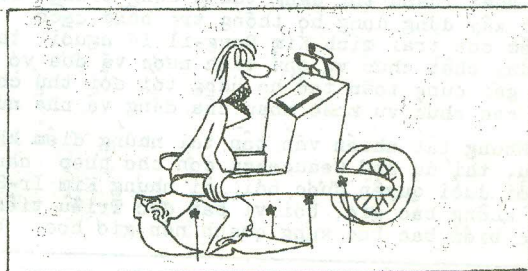
Tờ báo nhấn mạnh: "Mục đích của những người tổ chức là để nhận biết được mọi người sẽ xử sự như thế nào dưới "cái ô hạt nhân", họ sẽ bán tán công và tử về như thế nào. Để đạt được mục tiêu đó những người tổ chức đã không ngần ngại hy sinh tính mạng của hàng chục nghìn người."

Việc chuẩn bị địa hình cho cuộc tập trận thật quá khủng khiếp. Trong vùng mà vụ nổ sẽ xảy ra thì mọi sự di chuyển chỗ ở của thường dân đều bị cấm. Người dân chỉ được căn dặn trước là không được nhìn lên theo khói bom và không nên ra khỏi nhà.

Vụ nổ hạt nhân, mà trong vòng bán kính vài km đã biến các cánh rừng và đồng ruộng thành bãi tro than, vẫn không kết thúc cuộc tập trận. Ngược lại trong khoảng không gian bị nhiễm xạ đó các tình huống chiến đấu vẫn diễn ra theo đúng kế hoạch của cuộc tập trận. Những hậu quả của "cuộc thí nghiệm" thì không cần phải đợi lâu. Ở một số người căn bệnh do nhiễm xạ xuất hiện sau nửa năm, ở một số người khác thì sau một vài năm. Tham họa của những người đó lại ở chỗ những cấp cao nhất của LX đã hoàn toàn đẩy họ vào vòng tay "vì lợi ích khoa học." Đối với các bệnh nhân, những người không được phép hỏi về nguyên nhân căn bệnh của mình, thì không còn chỗ và thuốc men cho họ trong bệnh viện. Người ta đã hủy một cách có hệ thống tất cả các bệnh án và bất cứ lời khẩn cầu nộp lên bộ quốc phòng cũng đều vấp phải bức tường cảm lạnh.

Đã hơn 30 năm trôi qua kể từ cuộc tập trận khủng khiếp ở huyện Tosky nhưng vụ nổ hạt nhân được thực hiện ngày đó vẫn tiếp tục giết hại những người dân vô tội. □

Theo báo Lidové Noviny
ngày 5.1.1990
Người dịch: HN

LỄ KỶ NIỆM NHỤC NHÃ

Theo báo Svobodné Slovo
27.12.1990

27.12.1979 là ngày đen tối nhất trong lịch sử hàng nghìn năm của Afganistan. Ngày đó, cách đây vừa đúng 11 năm, quân đội LX đã tiến vào Afganistan một cách trái phép. Đất nước bị mất chủ quyền và thực sự bị lệ thuộc vào LX. Tổng thống Hafizullah Amin và một vài thành viên của chính phủ bị bắt chết, các nhà lãnh đạo khác bị bắt giam. Sự phản kháng của quân đội nhân dân Afganistan bị 200 nghìn lính được trang bị chu đáo của quân đội chiếm đóng bị gây. Đó không phải là một trận chiến dễ dàng, cả hai bên đều có đến vài nghìn người bị thiệt mạng.

Babrak Karmal được đặt vào văn phòng Chủ tịch hội đồng cách mạng và Chủ tịch nhà nước. Trước cuộc xâm lăng ông ta cùng với những kẻ làm tay sai khác sống ở Moskva, từ những người này một chính phủ đã được thành lập ở đó và ngày 28.12.1979 được chuyển đến Kabul. Tổng thống hiện nay Nadzibullah khi đó giữ chức vụ tổng giám đốc cơ quan CHAD (cơ quan an ninh) vừa mới thành lập và chịu sự chỉ đạo trực tiếp của KGB (cơ quan an ninh LX). Cơ quan CHAD, mà hiện nay là bộ an ninh, có quyền hành vô hạn, một hệ thống hàng trăm nghìn điệp viên và đồng thời trang thiết bị hiện đại nhất từ LX.

LX và chế độ tay sai được họ dựng nên gọi cuộc xâm lăng là "sự giúp đỡ quốc tế anh em cho Afganistan" tương tự như năm 1968 ở Tiệp.

LX đồng thời cũng khẳng định rằng quân đội của họ tiến vào Afganistan theo lời mời của chính phủ hợp pháp ở đây. Tại sao H. Amin lại có thể mời quân đội của LX? Để lật đổ chính phủ của ông ta và để chính bản thân ông ta bị giết chết? Nếu như quân đội LX vào là do B. Karmal mời thì cần phải đặt câu hỏi: Ông ta là ai? Trong thời gian làm đại sứ đại diện cho đất nước mình ở Praha, ông ta đã bị xét xử vì tội phản quốc và với sự giúp đỡ của các nhà lãnh đạo KSC (Husak, Bilak, Indra) ông ta chạy trốn sang Moskva và còn đánh cắp được 13 nghìn \$ từ quỹ của đại sứ quán. Ông ta sống ở Moskva cho đến cuối tháng 12.1979, không giữ bất cứ một chức vụ nào có thể cho ông ta quyền mời quân đội LX vào Afganistan theo luật pháp nước đó.

Nhân dân Afganistan ngay từ những phút đầu đã đứng lên chống lại cuộc xâm lăng. Quân đội đã chiến đấu suốt đêm nhưng những kẻ xâm lược đã củng cố được vị trí của mình bằng cách tăng viện thêm những đơn vị mới. Đến sáng 28.12 thủ đô Kabul và những trung tâm ở những vùng quan trọng khác đã bị chiếm. Sau đó vài tuần 22-23.2.1980, một cuộc khởi nghĩa toàn diện chống lại quân đội LX và chế độ do nó lập nên được phát động. Quân đội và CHAD, tay sai của KGB, đã đàn áp dã man cuộc khởi nghĩa, đến nỗi nhân dân thủ đô Kabul không thể chọn cắt hết những người ngã xuống trong vòng 1 tuần lễ. Hơn năm nghìn dân của thủ đô đã hy sinh.

Sự lật đổ chính phủ hợp pháp và đưa điệp viên của KGB vào chức vụ cao nhất của chính phủ đã làm bùng lên một diêm nóng về chính trị và quân sự ở Afganistan giữa Đông và Tây. Và chính từ cuộc tấn công đó cũng bắt đầu cuộc khủng hoảng của "hệ thống XHCN".

Sau cái chết của L. Brezhnev người ta đã tưởng rằng tình hình xung quanh Afganistan sẽ thay đổi những điều đó đã không xảy ra. Sau khi M. Gorbachev xuất hiện thì trên sân khấu chính trị B. Karmal được thay thế bằng Nadzibullah. Đó chỉ là một sự thay đổi cán bộ mà không giải quyết được điều gì cả. Không có một chút khác biệt nào giữa Karmal và Nadzibullah, cả hai đều là những tay sai phục vụ cho LX.

Nadzibullah công bố đường lối hòa giải dân tộc. Mục đích của chương trình chính trị đó là chuẩn bị các điều kiện thỏa thuận cho việc rút lui của quân đội Xô viết, đánh lừa dân tộc với việc thể hiện "nhóm lãnh đạo không độc tài trong quyền lực chính trị", thể hiện "đa nguyên chính trị" và thay đổi thái độ của đảng và chính phủ đối với đạo Hồi, bởi vì tất cả đều biết rằng B. Karmal là một người vô thần cuồng quyết và cố gắng tẩy chay đạo Hồi bằng mọi cách.

Trong số các mục tiêu đưa ra chỉ có việc rút quân đội LX là đã được thực hiện vào ngày 15.2.1990. Các cuộc thử nghiệm còn lại đều không thành công, bởi vì nhân dân Afganistan thừa biết rằng Nadzibullah là ai, ai đã đưa ông ta vào chức vụ đó và cả những điều ẩn giấu sau "đường lối hòa giải dân tộc".

Hiện nay ở Afganistan hàng ngày vẫn còn từ 200 đến 500 người của quân đội Nadzibullah bị giết, và quân đội của bộ an ninh với sự giúp đỡ của các cố vấn LX vẫn hàng ngày bắn từ vùng xung quanh thủ đô Kabul hàng chục quả tên lửa với tầm xa đến 500 km. Ngược lại phe đối lập cũng bắn hàng chục tên lửa tưởng tự vào Kabul. Con đường của phe đối lập tiến tới giải quyết tình hình Afganistan sau khi quân đội LX rút lui cũng không thể chấp nhận được vì họ đang cố gắng tiến tới cực điểm thứ hai: sự thất bại quân sự của chế độ hiện hành.

Người Afganistan sẵn sàng chiến đấu đến thắng lợi cuối cùng. Việc họ cho đến nay vẫn chưa thắng nói các đội quân của chế độ độc tài được LX ủng hộ không phải chỉ là lợi của họ. Tình hình ở Afganistan không chỉ là xung đột trọng khu vực mà còn là diêm nóng trong các cuộc đụng độ chính trị giữa Đông và Tây. □

Theo Svobodné Slovo 27.12.90
Người dịch: HN

Vui Vui

...

-Vợ: Anh thì suốt ngày chỉ sách vở với báo, chẳng có thì giờ nghĩ đến con cái gì cả
-Chồng: Chẳng lẽ bố đẻ đưa rồi em vẫn chưa thấy đủ hay sao?!

...

Mại bà hàng xóm ngồi nói chuyện với nhau. Một bà khoe:

-Bà có biết không, hôm vừa rồi có hai anh chàng đến xin hỏi cô con gái của chúng tôi làm vợ cơ đây. Một anh là bác sĩ, anh kia giáo viên...
-Thế cơ à, thế anh nào đã gặp may mắn?
-Anh giáo viên, vì cô con gái tôi đến ý lấy anh bác sĩ

TIẾT KIEM

Một công trình phục hồi vừa xây xong. Nhưng người thiết kế để nghỉ kẻ "bàng vãng danh du" để ghi danh cơ quan và đơn vị đóng góp vào công trình. Một cán bộ lãnh đạo xem xong đã nói:

-Về cơ bản thì nhất trí! Nhưng để chong lẳng phí xa hoa, đề nghị chỉ ghi bằng đồng thôi!

Thái Sơn (PX.15-CA.Daklak)

KHUNG HOANG O VUNG VINH

LND: Hạn cuối cùng cho Hussein rút quân khỏi Co- oet là 15.1.1991. Tại sao Mỹ và đồng minh lại quá sốt sắng muốn đuổi Irac ra khỏi Co- oet như vậy? Để trả lời cho câu hỏi này, chúng tôi xin trích dịch bài phỏng sự đang trên báo Newsweek 24.12.1990.

Vấn đề chủ yếu mà Mỹ và các đồng minh đã vật lộn trong vùng vịnh kể từ chiến tranh thế giới thứ hai đến nay là duy trì một sự thăng bằng lực lượng giữa các nước ngồi quanh bể dầu trong vùng. Điều này đã rất khó thực hiện trong thế tam quốc gồm hai dân tộc đông dân, nhiều vũ khí và thu nhập ở mức trung bình (Iran và Irac) và một tập hợp các tiểu vương quốc yếu, thưa dân, ít được phòng vệ và giàu có (Arab Saudi và các tiểu vương quốc Hồi giáo vùng vịnh). Suốt nhiều năm trời chính sách của Mỹ là đảm bảo làm sao hoặc để các nước mạnh nhất trong vùng là bạn với Mỹ hoặc không để cho bất cứ nước nào thu được lợi ích từ Mỹ trở nên quá hùng mạnh đến mức nó quyết định được giá dầu lửa. Chính sách trên đã của Washington đến chỗ ủng hộ Shah (một lãnh chúa của Iran) chống lại các đối thủ Hồi giáo chính thống của ông ta và rồi sau này Mỹ lại ngã về phía Irac trong cuộc chiến tranh của Irac chống chế độ của giáo chủ Chomeini ở Iran.

Dù cho tổng thống Bush có tỏ vẻ nó với lời kêu gọi dôi lập "một trật tự thế giới mới", chiến lược của Mỹ ngày nay chủ yếu vẫn xuất phát từ chiến lược vùng vịnh trong quá khứ. Để giữ cân bằng lực lượng, Mỹ muốn kiểm soát được Irac, kẻ bá quyền thu dịch trong tương lai, và Mỹ muốn nâng đỡ cái chân yếu nhất trong ba chân của cái kiềng tam quốc - Arab Saudi và các tiểu vương quốc vùng vịnh. Chiến tranh, giá dầu là quân đội Irac nhanh chóng bị đánh gục, chắc chắn sẽ là con đường ngắn nhất dẫn tới mục tiêu này cũng như các mục tiêu khác, ví dụ như ngăn chặn một cuộc tấn công của Izrael và loại trừ nguy cơ vũ khí hạt nhân của Irac. Điều bất lợi là việc hủy diệt Saddam có thể gây ra hỗn loạn; cả trong nước Irac bị tàn phá lẫn ở ngoại vùng sẽ bắt chợt bùng lên tâm lý chống Mỹ. Nhưng trong ý nghĩa cân bằng lực lượng thì một sự thỏa hiệp với Hussein có những bất lợi của nó: Việc này để cho bộ máy quân sự hùng mạnh của Saddam còn nguyên vẹn, sẵn sàng làm những cuộc phiêu lưu trong tương lai. Triên vọng đó để dọa các đồng minh Arab ôn hòa của Mỹ thậm chí còn nhiều hơn triển vọng của một cuộc chiến tranh Mỹ - Irac, đặc biệt là nếu sự thỏa hiệp bao gồm việc cho Saddam vài mẫu của Co oet. ... □

Người dịch: CD

LIÊN XÔ BIẾT TRƯỚC KẾ HOẠCH CỦA SADDAM HUSEIN ?

Theo Mladý Svět số 42
1990

LX gần như biết trước được rằng Saddam Hussein sẽ tấn công Co oet. Tờ báo Mỹ The New York Times đã đi đến kết luận như vậy sau khi dựa ra một loạt dẫn chứng.

Moskva và Bagdad hợp tác với nhau, trong nhiều lĩnh vực quân sự và tin tức từ nhiều năm nay, trong thời kỳ chiến tranh Irac - Iran các chuyên gia Xô viết đã đóng góp phần lớn trong mọi quyết định quân sự của Irac như cung cấp hậu cần, thu thập tin tức tạo điều kiện cho

các cuộc oanh tạc bằng máy bay. Tác giả của những tài liệu trên Peter Schweizer đã khẳng định như vậy trong báo The New York Times.

Ông ước đoán khoảng ba đến bốn nghìn chuyên gia quân sự LX kể cả trong cơ quan, kỹ thuật phong ngữ hiện đang ở Irac. Có những nguồn tin cho rằng một số sĩ quan Xô viết làm việc cho những chuyên gia đặc biệt của Saddam Hussein. Một sĩ quan tình báo Mỹ, không nêu tên, có nhiệm vụ nghiên cứu KGB nói rằng, những điệp viên của KGB đã thâm nhập vào mọi lĩnh vực lãnh đạo của Irac, kể cả những tầng lớp cấp nhất. Theo nguồn tin tình báo của bộ quốc phòng Mỹ (DIA) thì nhà độc tài không thể đánh chiếm được Co oet nếu không có những kiến thức kỹ thuật và tổ chức quân sự của những chuyên gia quân sự LX. Cuộc phong tỏa của LX đối với Irac được tiến hành trong lĩnh vực cung cấp vũ khí đã gây nên một số nghi ngờ. Những chuyên viên CIA và DIA nhận định rằng một phần đáng kể vũ khí của LX đã được chuyển tới Bagdad cho tới ngày 7.8 (Irac tiến công vào Co oet ngày 2.8). Những bức ảnh thám báo và tin tức quân sự đã chỉ rõ ra như vậy. Dù thế nào đi nữa thì khối lượng buôn bán vũ khí của LX với chế độ của Hussein trong vòng nửa năm trước cuộc tấn công vào Co oet cũng tăng gấp đôi so với toàn bộ thời kỳ những năm 80. Đó là kết luận của nhà báo Peter Schweizer. □

Người dịch: NH

TÂM THẦN TRUNG PHẠT

Theo Mladý Svět số 45 . 1990

"Tôi tin chắc rằng tất cả những gì ngày nay đang xảy ra trên đất nước chúng ta đều được các nhà đại diện cho bệnh trung phật tâm thần coi là bệnh thần kinh tập thể," giáo sư Vladimir Lipalin, nhà tâm thần học Xô viết, đã phát biểu như vậy. Ở giữa Moskva đến nay vẫn còn tồn tại một ngành y học: Viện tọa an tâm thần của giáo sư Serbsky. Đó là bằng chứng của giáo sư Lipalin, người đã từng làm việc ở đây nhiều năm.

Những tù nhân chính trị được "điều trị" trong một bộ phận bí mật dưới sự chỉ đạo của giáo sư Lunec. Đó là một người rất yêu thích âm nhạc. Những người đi nghe hòa nhạc thường thấy ông trong bộ quân phục đại tá KGB. Trung tâm đầu não của trung tâm tâm thần là Viện tâm thần của Viện Hàn lâm khoa học LX, đặc biệt là từ khi "ông tổ" của ngành tâm thần học Xô viết" giáo sư Sreznetskij được chuyển về đây. Ông tự động mở rộng biên giới của bệnh tâm thần, có ý thức biến nó trở thành căn bệnh khủng khiếp để toàn xã hội ghê sợ, kinh tởm nhưng bệnh nhân mang căn bệnh này, Sreznetskij tự mình xác định bệnh theo những hiện tượng bên ngoài. Không bao giờ tôi quên được cái ngày họ đưa các trẻ nhỏ của những gia đình theo đạo Tin lành đến bệnh viện. Tôi ăn để nghĩ xem xét tình trạng tinh thần của họ để quyết định nếu có thể sẽ loại bỏ quyền làm bố mẹ đứa đứa trẻ. Nhưng đứa trẻ tin tưởng kẻ cho những người dân ông trong bộ quân áo choàng trắng về niềm tin của mình vào thần thánh. Sau đó căn bệnh được nêu lên: "Tâm thần cảm ứng", thế có nghĩa là quyền cha mẹ bị bãi bỏ và trẻ em bị đưa vào trại. Sreznetskij thường kể về những căn bệnh tâm thần được giành cho những người chống đối. Ông ta khoe rằng đã có lần xác nhận nhà thơ Josif Brodsky (sau nay được giải Nobel về văn học) là kẻ tâm thần vô giá trị.

Tâm thần học của Sreznetskij nhận được đòn đánh đầu tiên từ Andrej Sacharov, người ngay sau khi được trở lại sau một thời gian dài bị đày đi đã ra sức chống lại việc giam giữ tù chính trị trong những phòng bệnh tâm thần. □

Người dịch: NH

CÒN ALIA THÌ SAO?

The Economist 22.12.1990

Phải chăng cuộc cách mạng đầu tiên của Albania là do sự sôi âm địa cầu gây nên? Một mùa hè khô hạn đã rút cạn các con sông Albania, làm các nhà máy thủy điện ngừng hoạt động, đó là những nguồn điện chính của đất nước. Sản xuất Crom, ngành công nghiệp mũi nhọn của Albania, đã chậm lại. Đến mùa thu thì các nhà máy trong những ngành công nghiệp khác cũng đóng cửa dần và thực phẩm thì khan hiếm. Những chiếc máy kéo TQ không thể vào sửa chữa nội thì hạn rì trên cánh đồng, và những khu vườn tũ, dù bấy giờ được hợp pháp, cứ khô héo. Vào tháng 12 những người công nhân thất nghiệp đã đi cùng với sinh viên xuống đường phố.

Để chặn đứng, hoặc ít nhất là kiểm soát được cuộc nổi dậy chống cộng cuối cùng ở Đông Âu, ông Ramiz Alia, lãnh tụ Albania, đang cố hòa giải và áp bức. Ông ta cho phép thành lập phe đối lập hợp pháp - đảng Dân chủ, và ông hứa hẹn cải cách kinh tế vào tháng 1.1991. Tiếp sau đó là bầu cử vào tháng 2.

Hầu như đồng thời, ông Alia điều quân đội tới dẹp những cuộc rối loạn ở một vài thành phố vào tuần thứ hai của tháng 12. Khoảng chừng 160 kẻ gây rối đang đối mặt với việc ra tòa vì tội tụ tập bất hợp pháp, cướp phá và mưu sát. Các sĩ quan hiện hành của Albania rất căm ghét một điều là người nước ngoài cuối nọ hoặc, còn tồi tệ hơn nữa, phớt lờ đất nước tí hon với 3,3 triệu dân của họ. Tuy nhiên họ có vẻ rất trung thành với ông Alia.

Đối với những người nào mong muốn sự biến đổi hòa bình thì có lẽ ông Alia được trông đợi với những hy vọng tốt đẹp nhất. Nhưng ông ta là một nhà cải cách hay là một kẻ xu thời? Ông đã đề 5000 người tỵ nạn trong các sứ quán rời khỏi đất nước hồi mùa hè vừa qua. Ông đã làm vua trong Segurimi - cảnh sát an ninh quốc gia. Đối với người Albania, bây giờ ra đi vẫn còn rất khó, nhưng hồi tháng 11 lính biên phòng đã thời không bán chết những người trốn chạy tỵ nạn.

Ông Alia đã hứa hẹn tự do tôn giáo hơn nữa. Người theo Thiên chúa giáo thời không bị bỏ tù ba năm vì tội làm đầu thành gia. Khi cha đạo Michael Dakos, một thầy tu vốn đã bị tù 20 năm sau khi chính phủ đóng cửa tất cả các nhà thờ ở Albania năm 1967, tổ chức ở làng một buổi lễ cầu nguyện hồi giữa tháng 12, cảnh sát an ninh đã đe dọa buổi tụ họp này nhưng không bắt giữ ai cả.

Ban lãnh đạo thì vẫn tù mù như trước. Bảy ủy viên bộ chính trị, kể cả ông Simon Stefani, cựu bộ trưởng nội vụ đã xuống chức trong tuần lễ của những vụ rối loạn. Nhưng một đồng minh của ông Alia, một nhà cải cách, như vậy cũng xuống chức.

Thậm chí phe đối lập mới có lẽ kém độc lập hơn người ta tưởng. Lãnh tụ của nó, ông Gramoz Pashko, một giáo sư kinh tế của trường ĐHTH Tirana, là người thân cận với con trai của Enver Hoxha, người đã cai quản Albania cho đến lúc chết năm 1985. Ông Pashko xuất thân từ một tầng lớp tinh hoa nhỏ xíu mà đang kiểm soát đất nước; các miếng lưới độc địa thì gọi ông ta là "kẻ chống đối chính thức".

Bằng việc chống cự lại cái điều không thể tránh khỏi quá lâu, những người CS Albania đã để cho sự bất mãn phát triển đến một độ nguy hiểm. Thanh niên Albania hiểu biết về bóng đá và nhạc rock và thích hàng hóa phương Tây. Mặt khác, vì đi cuối cùng, có lẽ các nhà lãnh đạo Albania ít nhất cũng rứt được bài học từ những sai lầm lớn nhất của những nước láng giềng. Nhưng người CS cải cách ở Bulgaria và Rumania, vì thấy phe đối lập quá yếu và bị chia rẽ, họ đã tính làm rằng có thể bỏ qua chúng mà không gây hại gì. □

Theo The Economist 22.12.1990
Người dịch: CD

TOÁN TÍNH CỦA GORBACHOV

The Economist 22.12.1990

Trong suốt sáu tuần trước Đại hội đại nhân dân, có quan lập pháp cao nhất của Liên Xô, ta thấy một sự gây dựng áp lực từ phía phe bảo thủ và có quá thừa những dấu hiệu chứng tỏ rằng thống Gorbachev và chính phủ của ông phải chịu trách nhiệm về việc đó. Bằng chứng:

Ngày 14.11: Cố vấn chính phủ của ông Gorbachev nguyên soái Sergei Akhromeev, nói rằng quân đội có thể được dùng để gìn giữ sự toàn vẹn lãnh thổ Liên Xô. Ông Gorbachev bổ nhiệm ông Leonid Kravchenko người không ưa gì glasnost, làm người đứng đầu đại truyền hình và phát thanh nhà nước.

Ngày 17.11: Trung tá Viktor Alksnis, người đầu nhóm Soyuz gồm khoảng 400 đại biểu bảo thủ, đe dọa sẽ bỏ phiếu không tin tưởng vào Gorbachev nếu mà không có bước ngoặt gì "cho đến lúc bắt đầu đại hội. Alksnis sau đó muốn yêu cầu đình chỉ tất cả các chính đảng, giải tán quốc hội và tuyên bố tình trạng khẩn cấp.

Ngày 26.11: Quốc hội Liên Xô tán thành đề xuất của ông Gorbachev đặt chính phủ dưới sự kiểm soát trực tiếp của tổng thống.

Ngày 27.11: Bộ trưởng quốc phòng, nguyên soái Dmitri Yazov, xuất hiện trên vô tuyến truyền hình để bảo vệ "danh dự và phẩm cách của các sĩ quan và binh lính". Ông tuyên bố rằng ông đã ra lệnh cho quân đội bắn thẳng vào bất cứ kẻ nào đầu hàng công vào các nhân viên và cơ sở quân sự.

Ngày 28.11: Ông Gorbachev phát biểu say sưa nhất về việc bảo vệ nhà nước Xô viết thông nhất.

Ngày 29.11: Trong một chuyên viêng thêm nhà máy vũ khí, thủ tướng Nikolai Rykov nói "Tôi nghe thấy những lời đồn đại đối phá bỏ những tổ hợp công nghiệp quân sự này. Nhưng tất cả các công chúng lại điều này và chúng nào tới cần làm việc tới sẽ không cho phép điều đó." Ngành công nghiệp quân sự đã nói lên như là một đối thủ lợi hại nhất cho những cuộc cải cách cấp tiến.

Ngày 1.12: Nhóm Soyuz yêu cầu bộ trưởng nội vụ Vadim Bakatin từ chức.

Ngày 2.12: Ông Gorbachev thay thế ông Bakatin bằng ông Boris Pugo, một cựu sếp KGB ở Latvia và lãnh tụ của ĐCS Latvia. Thủ tướng Boris Gromov, lãnh tụ của những kẻ tạo tòn, trở thành phó cho ông Pugo. Một sắc lệnh của tổng thống thành lập "một ủy ban kiểm tra của công nhân" để áp đặt những điều luật ngặt nghèo lên việc phân phối thực phẩm; một sắc lệnh khác của tổng thống xóa bỏ hiệu lực các điều luật của các nước cộng hòa cho phép thanh niên trốn tránh nghĩa vụ quân sự.

Ngày 11.12: Sếp KGB, đại tướng Vladimir Kravchokov từ thân xuất hiện trên màn ảnh truyền hình. Ông ta nói rằng đất nước Liên Xô đang ở trong cơn sốt của "những nhóm cấp tiến cực đoan... được ủng hộ về tinh thần và chính trị từ nước ngoài!"

Ngày 14.12: Ông Gorbachev cầm tất cả những vụ việc kinh doanh buôn bán này có thể làm tổn hại đến hệ thống lập kế hoạch tập trung. Trong một sắc lệnh điều này đặt ra ngoài vòng pháp luật gần hết tất cả những hợp đồng giữa các nước cộng hòa đã ký kết sau lưng Gorbachev.

Ngày 17.12: Cuộc họp của Đại Hội Đại biểu nhân dân bắt đầu... □

Theo The Economist 29.12.1990
Người dịch: CD

Chờ Hành Hình

Theo Mladý Svět số 32 . 1990

Đã một phần tư thế kỷ trôi qua kể từ ngày nhà thông tri bạo tàn Suharto lên cầm quyền ở Indonesia. Con đường dài dần dần quyền lực cao nhất của ông được gan liền với sự dỏm màu có một không hai mà trong đó những người theo Suharto đã tiêu diệt không thương tiếc nửa triệu người công sản. Cho đến nay cuộc đảo chính từ năm 1955 vẫn tiếp tục nuốt thêm những mạng người mới. Cách đây không lâu có tin từ Indonesia rằng sáu người chống đối chế độ đã bị hành quyết.

Đó là bốn sĩ quan thuộc quân đội Indonesia và những cựu thành viên của đội cảnh vệ của tổng thống Sukarno, nhà lãnh đạo nhà nước Indonesia đầu tiên, một trong những người thành lập phong trào không liên kết. Tất cả bị kết tội là thành viên của ĐCS Indonesia, 25 năm tù đầy hay 10 năm năm chó chết trong nhà tù Cipinay ở thủ đô Jakarta.

Nhà độc tài Suharto đã đưa ra lệnh tàn bạo cấm người thân viếng thăm và cũng không thông báo về việc thi hành án. Vì thế mãi đến bây giờ thế giới mới được biết về cái chết của hai người bị hành hình vào năm ngoái. Trong nhà tù Medan ở phía bắc đảo Sumatra thì có một cán bộ công đoàn và một đảng viên CS bị thủ tiêu. Hai người cũng bị kết án tử hình vào năm 1974 với lời buộc tội chuẩn bị thành lập lại ĐCS Indonesia.

Điều đáng ngạc nhiên là chế độ độc tài này không cố gắng che đậy những hành động bạo tàn của họ đối với tư chính trị. Những nhà ngoại giao Indonesia ở phương Tây công khai công nhận rằng ở nước họ có hàng chục tù nhân vẫn thường xuyên chờ thăm chỉ đến 20 năm ngày cuối cùng của cuộc đời và đến phút cuối cùng vẫn còn bị tra tấn. "Cuộc hành quyết chỉ được thi hành khi chúng tôi nhận thấy rằng những người phạm tội đã thủ nhận tất cả." Bí thư đại sứ quán Indonesia đã nói như vậy trong một cuộc phỏng vấn của tờ báo CS Pháp L'Humanite. □

Người dịch: NH

PHÉP LẠ ĐÊM NOËL

Georges Guifert

Theo báo Pháp Le Figaro 24.12.1989

Bản tin văn, tất của hãng AFP đã có một số phần sơ thất. Chúng tôi đang ở Hà Nội, một thành phố phía bắc Việt nam, nơi đã điều khiển liên tiếp hai cuộc chiến tranh, chống Pháp và chống Mỹ.

Đêm nay là đêm Noel. Nhà thờ lập lảng ánh đèn. Giám mục địa phận đang tổ chức cầu kinh lễ Me đông trình, kính dâng thánh thể Chúa và những nghi lễ từ thuở nào. Trong nhà thờ có cả những hàng ghế dành cho đại diện chính quyền.

Bỗng nhiên tất cả trở nên náo động. lan ra cả các đường phố, dân ông, dân bà, trẻ con, nhưng kẻ mới đến mà không ai chờ đợi. Tất nhiên đó là những kẻ cõn đồ, những người có thẩm quyền đã bảo như vậy. Một sự đối trả. Đó đơn giản chỉ là những tín đồ thiên chúa giáo đã bị bịt miệng bốn ba mươi năm nay và bây giờ họ đang mạo hiểm đến đây để cầu kinh. Có bao nhiêu người như thế?

nặng trảm, có thể hàng nghìn, hàng ai biết chính xác bao nhiêu. Một vài phút sau nửa đêm, các nhà chức trách để nghị ngưng buổi lễ. Không một lời phản đối, từng người lại biến mất vào trong đêm.

Lịch sử thật sôi động. Để tìm lại dấu mối, người ta phải trở lại quá khứ khá lâu. Khi mà người Pháp và Việt nam ký kết hiệp ước Genève, tam chia đôi Đông dương theo vĩ tuyến mười bảy thành hai phần, một cuộc di cư ồ ạt bắt đầu. Đó là những giáo dân ở miền Bắc Việt nam chạy vào trong Nam, khoảng từ 800000 cho đến 1000000 người theo ước đoán của các chuyên gia thời ấy. Những ngôi nhà thờ trở nên hoang vắng. Đó là năm 1954, nghĩa là đã 36 năm trôi qua.

Mặt khác chính quyền công sản đã đóng cửa mọi nơi thờ cúng. Không có thờ phụng gì cả, không có cả chùa chiền. Người ta chuẩn bị một cách công phu những vị chúa mới: Marx và Hồ Chí Minh. Cần phải xây dựng lại đất nước và chuẩn bị đấu tranh thống nhất đất nước. Tất nhiên là bằng quân đội. Những người Mỹ, trong vòng tám năm, đã thử chống lại lần song của quân đội, Võ Nguyên Giáp. Ngày 30.4.1975 quân đội miền Bắc tiến vào Sài Gòn, chiến tranh chấm dứt. Đất nước nhỏ bé đó đã thắng mọi đối thủ của mình.

Còn về kinh tế. Sự giúp đỡ của các đồng chí Liên xô không có hiệu quả. Sau mười lăm năm, Việt nam đắm sâu vào cảnh nghèo đói. Một vài năm nay, Việt nam đã phải đành lòng quay hướng về phía Nhật, các nước Đông Nam Á và đặc biệt với Pháp. Cái chết tinh thần, không nghi ngờ gì cả. Nhưng vốn dĩ có cách nào khác, khi bản thân Liên xô đang phải tìm tòi trong phương thức kinh tế thị trường?

Một phép lạ nhỏ đêm Noel vừa tìm thấy chỗ đứng của nó. Những giáo dân không còn tồn tại nữa, tuy nhiên họ vẫn sống để rồi lúc nào đó vượt qua những bức tường nhà thờ. Sự xuất hiện đầu tiên của một tự do bị bịt miệng. Và trong ngôi làng gần đó, đồng chí Hồ đang nghe những nước chân của những tín đồ thăm lạng... □

Người dịch T.H.

HOA QUẢ ĐỒI LẤY TỪ NHÂN

Theo Mladý Svět số 36 . 1990

Theo những nguồn tin chính thức thì CHLB Đức đã chuộc tự CHDC Đức cũ khoảng 32.000 tù nhân trong khoảng thời gian từ 1964 đến 1989. Người tù được thả cùng với những người họ hàng thân thiết nhất được chính phủ Đông Đức cấp giấy phép xuất cảnh sang Tây Đức.

Bộ trưởng nội vụ Đông Đức cũ Peter Michael Diestel đã tuyên bố ở Đông Berlin rằng gia lúc đầu là 40 000 DM một tù nhân, sau tăng lên đến 95 847 DM. Số tiền này được định ra không phải là gia một đầu người mà là gia góp từ nhiều khoản khác nhau.

Theo ước muốn của CHDC Đức thì số tiền này không dùng để thanh toán các khoản khác nhau mà được dùng để mua một số mặt hàng, để nhập khẩu vào Đông Đức. Bộ trưởng Diestel nêu thì dụ năm 1964 khi số tiền này được dùng để mua hoa quả từ phía nam như đào, cam cho dịp lễ Noel.

Trong những năm đầu của vụ buôn bán kỹ quái này, thì phần lớn các trường hợp trao trả là những người phạm tội, sau này thì chủ yếu là những người trốn chạy từ Đông Đức sang Tây Đức không thành công. Những phí vụ buôn bán này cùng với giấy tờ của các tù nhân được một bộ phận của cơ quan an ninh quốc gia đảm trách. □

Sưu tầm: NH

đại tá BUI TIN

LTS: Đại tá Bùi Tín bút hiệu Thành Tín, phó tổng biên tập báo Nhân dân, người nhận sự đầu hàng của Dương Văn Minh vào tháng 4/1975 ở Định độc lập với câu nói nổi tiếng "Các ông còn gì nữa để bàn giao!". Ông là con cụ Thượng thư Bùi Bằng Đoàn, chủ tịch quốc hội đầu tiên dưới chính phủ Hồ Chí Minh. Bản "Kiến nghị của một công dân" được ông đọc trên đài BBC ngày 28/11/1990 đã làm xôn xao dư luận trong và ngoài nước. Diễn Đàn xin giới thiệu với bạn đọc một số tư liệu khác xung quanh vấn đề Bùi Tín.

ÔNG BUI TIN CẦN MỞ MỘT CUỘC HỌP BÁO CÔNG KHAI ĐỂ ĐỐI THOẠI VỚI NGƯỜI VIỆT HẢI NGOẠI

Chú Bá Anh

Trong bản tuyên bố trên đài BBC ngày 18.12.1990, đại tá Bùi Tín đề nghị một cuộc đối thoại công khai trên các phương tiện thông tin đại chúng với người công sản ở trong nước về những vấn đề mà Bộ Biên Tập báo Nhân Dân gọi là ông Tín đã xuyên tạc.

Trong khi đó một tập thể quan trọng là hai triệu người Việt ở hải ngoại như ông Bùi Tín đã nói đến trong bản Kiến Nghị cũng cần một cuộc đối thoại công khai. Ở điều thứ 11 của bản Kiến Nghị ông Bùi Tín kêu gọi một Hội Nghị Chính Trị với sự tham dự của đủ mọi giới ở trong nước và người Việt ở hải ngoại để bàn về chương trình hành động bao gồm từ việc thành lập một Quốc Hội mới đến vấn đề an ninh, quốc phòng và thay đổi toàn diện.

Ngoại trưởng Nga ông Eduard Shevardnadze, một đồng chí, một công tác viên đặc lực hàng đầu của Tổng thống Gorbachev, ngày 20.12.1990 bắt đầu công khai tuyên bố từ chức trong một buổi họp đồng báo các giới chức tại Mạc Tử Khoa, để phản đối hành động sai lầm, độc tại của Tổng thống Gorbachev, làm cho Gorbachev không sao dấu nổi nỗi lo âu và tóe tóe tức giận khi ông lên tiếng trả lời ngay sau đó.

Vì vậy, việc ông Bùi Tín mở một cuộc đối thoại với báo chí hải ngoại là sự cần thiết phải có để có thể đã thông cùng như công khai hóa một số sự kiện hầu góp phần vào công cuộc đấu tranh cho một thể chế Dân Chủ Đa Nguyên ở trong nước.

CUỘC ĐẤU KHẨU GIỮA ĐẠI TÁ BUI TIN VÀ CÔNG SẢN TRONG NƯỚC ĐÃ BẮT ĐẦU QUA ĐÀI HÀ NỘI VÀ ĐÀI BBC CON TRAI DUY NHẤT CỦA BUI TIN LÀ BUI TÀN VINH CÙNG VỢ ĐÃ VƯỢT BIÊN ĐI TÌM TỰ DO

Kể từ ngày 28.11.1990 khi đại tá công sản Bùi Tín đọc "Bản Kiến Nghị của một Công Dân" trên đài BBC Luân đôn đề yêu cầu đảng Công sản Việt nam sửa sai và qua các câu trả lời cuộc phỏng vấn của Đỗ Văn, Bùi Tín đã tố cáo nhiều hành động sai lầm lớn lao của chế độ Hà nội thì đáng và nhà nước Việt nam đã hoàn toàn giữ yên lặng không thấy đưa ra phản ứng mạnh mẽ nào.

Mãi cho đến ngày thứ bảy 15.12.1990, khi dân chúng Sài gòn và Hà nội cùng nhiều thành phố khác chờ chức đón nghe bài phỏng vấn Bùi Tín trên đài BBC vào chiều thứ bảy-nghĩa là sau nửa tháng im hơi lặng tiếng-Hà nội mới bắt đầu phản pháo.

Trước hết trong chương trình Anh ngữ phát ra hải ngoại, đài Hà nội đã đọc bản minh xác của bộ Biên Tập Báo Nhân dân về những lời tuyên bố của Bùi Tín trên đài BBC. Bài này đăng nổi trang 4 báo Nhân dân số ra ngày thứ bảy 15.12.1990, nguyên văn như sau:

VỀ NHỮNG LỜI PHÁT BIỂU CỦA BUI TIN TRÊN ĐÀI BBC

Tối 28.11, đài BBC phát đi cái gọi là "Bản Kiến Nghị của một Công Dân" của Bùi Tín (tức Thành Tín) và giới thiệu Bùi Tín với tư cách Phó tổng biên tập báo Nhân dân. Sau đó đài BBC phát đi liên tiếp một số cuộc phỏng vấn Bùi Tín.

Bộ Biên Tập báo Nhân dân thấy cần thiết tó thái độ như sau:

1. Bùi Tín được báo Nhân dân cử sang Paris dự Hội báo L'Humanité, sau đó đã xin ở lại thêm hai tháng để chữa bệnh. Những ý kiến của Bùi Tín trên đài BBC là ý kiến cá nhân, hoàn toàn trái với quan điểm của báo Nhân dân.
2. Nội dung bản Kiến Nghị và những câu trả lời phỏng vấn của Bùi Tín với đài BBC chứa đựng nhiều điều xuyên tạc đường lối và các chính sách của đảng và nhà nước ta.
3. Bằng hành động nói trên, Bùi Tín đã tự chứng tỏ không xứng đáng với tiêu chuẩn của một phó tổng biên tập báo Nhân dân, của một người làm báo đảng.

Chúng tôi xin nhận trách nhiệm trước các đồng chí và đồng bào cả nước về những khuyết điểm trong việc quản lý cán bộ của mình.

Ban Biên Tập Báo Nhân dân

ĐẠI TÁ BUI TIN THÁCH THỨC

Ba ngày sau, tức là ngày thứ ba 18.12.1990 đại tá Bùi Tín đưa ra bản tuyên bố-qua đài BBC-nói rằng ông ta không hề bốp meo sự thất xuyên tạc đường lối của đảng mà chỉ trình bày những sự việc có thật và ông thách thức một cuộc đối thoại công khai trên các cơ quan truyền thông đại chúng mà trong tài là đồng bào quân chúng và công luận xã hội.

BẢN TUYÊN BỐ CỦA ÔNG BUI TIN NGÀY 18.12.1990

Tôi vừa nghe trên đài phát thanh Hà nội lời tuyên bố ngày 15.12 của Ban Biên Tập báo Nhân dân.

Ban Biên Tập báo Nhân dân kiên quyết lên án Bản Kiến Nghị và những câu trả lời phỏng vấn của tôi trên đài BBC. Họ nhấn mạnh rằng đây là ý kiến hoàn toàn cá nhân của tôi, và cho rằng với phúng ý kiến của tôi, tôi đã vi phạm tiêu chuẩn của một Phó Tổng Biên Tập báo Nhân dân, của một người làm báo đảng.

Lời tuyên bố ấy không làm tôi sững sốt, vì nó vẫn chứa đựng những quan điểm rất cụ còn tồn tại trong cơ quan lãnh đạo báo Nhân dân, mâu thuẫn với chính lời kêu gọi của ban chấp hành trung ương đảng công sản gần đây.

Ái này đều biết, Bản Kiến Nghị và những câu trả lời phỏng vấn của tôi đều mang tính chất hoàn toàn cá nhân. Tên gọi của nó: "Bản Kiến Nghị Của Một Công Dân" đã nói lên rất rõ điều đó. Không thể có một ai có thể làm lẫn cá. Trừ những người vĩa ra bản tuyên bố nói trên, vì theo họ, mỗi đảng viên, nhất là một người trong bộ máy của đảng vẫn phải làm như trước kia là nói dứa, nói thẹo, phải ủng hộ bốp ve và ca ngợi những bản dự thảo đã được công bố.

Điều này mâu thuẫn với lời kêu gọi của ban chấp hành trung ương đảng yêu cầu đảng viên và quần chúng góp ý kiến cá nhân thật rộng rãi vào các bản dự thảo và còn chú trọng mở diễn đàn công khai trên các phương tiện thông tin đại chúng. Trong khi đưa ra Bản Kiến Nghị và giải thích về Bản Kiến Nghị ấy, tôi đã làm đúng theo

tình thân này. Còn lên án tôi là đã xuyên tạc đường lối của đảng và nhà nước thì tôi yêu cầu những người đưa ra nhận xét ấy cho biết rõ tôi đã xuyên tạc ở những điểm nào. Tôi sẵn sàng tham gia cuộc đối thoại công khai và thẳng thắn về vấn đề này trên các phương tiện thông tin đại chúng, mà trọng tài sẽ là đồng bào nhân dân và công luận xã hội. BUI TIN.

CON TRAI VÀ CON DÀU BUI TIN VƯỢT BIÊN ĐI TÌM TỰ DO

Một nguồn tin chắc chắn cho biết con trai duy nhất của đại tá Bùi Tín là Bùi Tấn Vinh, 30 tuổi đã cùng vợ vượt biên đi tìm tự do trước khi ông Bùi Tín sang Paris. Hai vợ chồng ông Bùi Tấn Vinh chưa có con. Cả hai đã được hưởng quy chế tỵ nạn và thân nhân ruột thịt ở Hoa Kỳ đã làm thủ tục xin bảo lãnh để gia đình vào định cư tại Mỹ.

Vì lý do an ninh nên không tiện ghi rõ nơi trú của hai người con. Bùi Tấn Vinh là cháu nội cụ Thượng Thọ Bùi Bằng Đoàn. Ba ông quan anh em ruột họ Bùi là Bùi Bằng Phan, Bùi Bằng Thuận và Bùi Bằng Đoàn nổi tiếng thanh liêm tại Bắc Hà. Cụ Bùi Bằng Đoàn được Hồ Chí Minh mời ra làm chủ tịch Quốc Hội đầu tiên của Việt nam từ ngày khởi đầu thành lập cho đến năm 1954 khi cụ Đoàn qua đời, ông Tôn Đức Thắng lên thay thế.

Phản đại tá Bùi Tín trả lời cuộc phỏng vấn của Đỗ Văn trong các phần sau đã đã kịch chế độ cộng sản rất ngang bệ, vì đã đưa ra những sự kiện rõ ràng cùng với tên tuổi của những người liên hệ.

Ông Bùi Tín là người đã biết rất rõ và biết rất nhiều những bề trái việc làm của đảng, chính phủ và các nhà lãnh đạo cộng sản Việt nam. Không rõ cộng sản Hà Nội có dám tiến thêm những bước mới trong việc lên án Bùi Tín hay sẽ tìm cách về vấn đề bịt miệng. Chắc phải cho thêm một thời gian ngắn nữa để thấy rõ hơn.

BUI TIN TỰ BẠCH

LTS: Mới đây chúng tôi có nhận được một bản viết tay dài 28 trang, trong đó đại tá Bùi Tín (Thành Tín) lý giải nguyên do thúc đẩy ông viết bản "kiến nghị của một công dân" và một số ý kiến về thực tại và tương lai của dân tộc Việt nam. Chúng tôi xin trích đăng một vài ý kiến của ông.

Hỏi: Sao ông không đưa ra Kiến nghị này từ trong nước?

T. L.: Tôi rất muốn bằng con đường bình thường, con đường trong đảng tôi đề đưa ra Kiến nghị. Thế nhưng tôi lại nghĩ những ý kiến trái với những điều đã dự thảo có thể bị ngăn lại ở ngay đảng bộ tôi, dù cho chỉ bỏ tôi có tán thành đưa lên. Thứ hai là hồi tháng 8/1986 tôi đã có một Kiến nghị cá nhân gửi lên tổng bí thư mới hồi đó là ông Trường Chinh. Ông Trường Chinh tiếp nhận cho là có một số ý kiến tốt, thế rồi nó đã bị nằm đó không được xét đến! Có dịp tôi sẽ đưa ra một phần trong toàn bộ Kiến nghị ấy để đồng bào và đồng chí của tôi biết. Tôi rất tiếc là những ý kiến đó đã không được xem xét đến. Nếu nó được tiếp nhận dù chỉ một phần thì theo tôi tình hình đã xoay chuyển khác hẳn.

Tôi rất tuân thủ kỷ luật. Tôi rất thất vọng nhưng không hề truyền truyền gì về Kiến nghị đó. Ở cơ quan tôi chỉ có hai người: một người danh máy cho tôi, một người ở trong Chi bộ giữ tài liệu cho tôi là biết việc này.

Do đó nay tôi nghĩ phải đi bằng một con đường vòng, con đường khác, khó khăn hơn, để bản Kiến nghị của tôi lần này được đồng bào

tôi, được các đồng chí trong Đảng biết đến một cách rộng rãi, làm cho các cuộc thảo luận có thực chất, đi đến một Nghị quyết thích hợp, có hiệu quả, làm có sự giải quyết được cuộc khủng hoảng hiện nay.

Tôi rất mong ban Kiên nghị được biết đến rộng rãi, các băng ghi âm ghi lời tôi được phổ biến qua đài BBC và sẽ được ghi lại và phổ biến ở trong nước làm cho các cuộc thảo luận có nội dung phong phú.

Tôi đã đưa đại sứ Phạm Bình một bản đề đề nghị chuyên về Hà Nội và cũng gửi về cho Tổng biên tập báo Nhân dân đề yêu cầu đưa ra thảo luận ở Chi bộ tôi sinh hoạt và ở đảng bộ của báo. Tôi làm một cách công khai, đảng hoàng theo đúng tinh thần dân chủ, công khai, dân bản, dân biết, dân kiểm tra mọi công việc của đất nước.

Hỏi: Về sắp xếp những người lãnh đạo sắp tới, ông có suy nghĩ như thế nào? Theo ý ông vấn đề nhân sự nên giải quyết ra sao?

Trả lời: ... về nhân sự cấp cao nhất, theo tôi, chưa được chuẩn bị tốt. Tuổi trung bình của các ủy viên bộ chính trị là 72; tuổi trung bình của các ủy viên trung ương đảng là 63. Cần có những người lãnh đạo tương đối trẻ hơn những họ chưa được chuẩn bị. Ở cương vị tổng bí thư, chủ tịch Hội đồng nhà nước, chủ tịch Hội đồng bộ trưởng xem ra cũng chưa được chuẩn bị lựa chọn, bồi dưỡng.

Tất nhiên các bộ máy lãnh đạo cao nhất không nên thay thế hết cả, để giữ tính kế thừa nào đó. Nên giữ một số cán bộ cũ, nhưng có tư duy mới mẻ, có lập trường đúng đi đối với sách lược linh hoạt. Tuy trao đổi với một số cán bộ có tâm huyết đối với đất nước, tôi thấy rằng Đại tướng Võ Nguyên Giáp có uy tín trong nước và ngoài nước, có đức tính liêm khiết và có nhiều triển vọng. Tuy tuổi cao nhưng vẫn còn có khả năng suy nghĩ rộng, có thể thích nghi với thời cuộc thế giới, từng hiệu Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng có những chủ trương sách lược mềm mỏng, linh hoạt khi cần thiết ra sao, và còn có khả năng vận dụng được tinh thần ấy - là người có thể đoàn kết dân tộc, bè lái được "con tàu đất nước" qua sóng gió. Tổng bí thư Nguyễn Văn Linh có chủ trương đổi mới khá rõ vừa qua bị dư luận cho là chùng lại - tôi nghĩ phần quan trọng do những trợ lý cố vấn không tương xứng có thể tiếp tục giữ được tư duy đổi mới, sách lược linh hoạt, có thể ở vị trí cố vấn.

Ông Nguyễn Hữu Thọ, tuy tuổi cao nhưng vẫn còn có nhiệt tình và hiểu biết khá rộng về luật pháp thế giới, có thể ở vị trí lãnh đạo nào đó. Phó chủ tịch hội đồng bộ trưởng Võ Văn Kiệt, người từng lãnh đạo khả năng động và mới mẻ thành phố HCM cũng là người có khả năng thích ứng với thời cuộc thế giới, cũng như bộ trưởng ngoại giao Nguyễn Cơ Thạch. Bộ trưởng kinh tế đối ngoại trước đây Đoàn Duy Thành nay đã nghỉ có thể trở lại cương vị này (Tôi cần mở ngoặc về bộ trưởng thương nghiệp hiện nay, nguyên là đại tá quân đội, bạn của tôi, từ bị thủ tịch ủy Quảng nam - đã năng được đưa về làm bộ trưởng nội thương đã kể cho tôi biết sự ngưng ngãng của ông khi nhận việc vì không hề biết gì về buôn bán, về kế toán, về kinh tế, về quan hệ quốc tế cả; vậy mà ông lại được chỉ định vào cương vị bộ trưởng một bộ loại lớn nhất bao gồm cả nội thương, ngoại thương và vật tư gộp lại! Ông ta thủ nhận không hiểu chuyên môn gì hết về kinh tế và thương nghiệp, không có kiến thức của cán bộ sơ cấp rtrong ngành, chưa nói đến cán bộ trung cấp và cao cấp! Đây là một sự giao chức vụ kỳ lạ nhất làm hoang mang chính người được cử và làm xôn xao cả ngành thương nghiệp và vật tư!)

Các trí thức có thể bổ sung vào bộ máy lãnh đạo tôi thấy có tiến sĩ Phan Đình Diệu, tiến sĩ Hồ Ngọc Đại, tiến sĩ Võ Tổng Xuân và khá nhiều nhân vật có tư duy đổi mới thực sự, có hiểu biết và có tâm huyết. □

BÊN METRO CHODOV:

NGƯỜI VIỆT NAM LẠI ĐỔ MÁU

LTS: 9 giờ tối ngày 28.12.1990, tại bên tàu điện ngầm Chodov trên tuyến C, bốn người Việt nam bị đánh đập dã man: có người bị gãy xương sườn, lệch hàm dưới, dập mũi...

Trong một căn phòng bên bờ sông Vltava với sáu chiếc giường kê sát nhau, kỹ sư Phạm Minh Thoan, người bị đánh rớt xuống đường tàu nói với chúng tôi giọng buồn buồn: "Hai ngày sau, chúng tôi lên gặp ông Điều, bí thư thứ nhất của sự quán. Ông Điều bảo: hỏi thang tù, một ngày ba bốn vụ. Nó đánh như cơm bữa. Đến ngày nhận viên sự quán còn bị đánh mất cả áo quần, cặp sách, tiền nong chạy về lãnh sự quán. Bây giờ có một vụ các anh mà làm công hàm thì ít qua. Chờ có nam bay vụ gì đó thì lãnh sự họ làm công hàm một lần. Tôi làm về chính trị, văn hóa còn đánh người ông Thàng làm. Các anh sang ông Thàng, đồng hương chắc ông ay nhiệt tình..."

Chúng tôi xin đăng sau đây nguyên văn bản tường trình do những nạn nhân của vụ hành hung viết lại.

BẢN TƯỜNG TRÌNH VỤ ĐANH NGƯỜI VÔ CỐ TẠI GA TÀU ĐIỆN NGẦM CHODOV - PRAHA

- Kính gửi:- Đại sứ nước CHXHCN Việt nam tại Tiệp khắc.
- Chính quyền địa phương và các cơ quan chức năng của thành phố Praha và nước Cộng hòa Séc và Slovakia.
 - Các cơ quan thông tấn báo chí và các tổ chức xã hội bảo vệ quyền con người.

Đoạn chúng tôi gồm bảy người, gồm một giáo sư tiến sĩ và sáu kỹ sư đến Praha với nhiệm vụ tiếp thu công nghệ sản xuất bia theo hợp đồng kinh tế ký kết giữa nhà máy bia rượu Quang bình và Liên hiệp khoa học sản xuất công nghệ mới (COTEC) thuộc Viện Khoa học Việt nam với nhà máy bia Branik-Praha. Chúng tôi đã làm việc tại nhà máy bia Branik một tháng.

Từ 18 giờ đến 20 giờ 30 ngày 28.12.1990, chúng tôi gồm có giáo sư tiến sĩ Lưu Duan cùng các kỹ sư là Nguyễn Tiên, Cao Xuân Việt và Phạm Minh Thoan làm việc với một luật sư và một phó tiến sĩ khoa học người Tiệp để trao đổi vấn đề mở đại diện thường mai của tỉnh Quảng bình tại Praha. Địa điểm làm việc tại VOLHA.

Sau khi kết thúc buổi làm việc, khoảng 21 giờ đến 22 giờ ngày 28.12.1990 chúng tôi bốn người đang ngồi chờ tàu điện ngầm tại ga Chodov để trở về Branik (cung chỗ tàu lúc đó có vài ba người Tiệp) thì bỗng nhiên có một toán thanh niên đầu trọc người Tiệp (khoảng 10 người) từ trên của ga ào xuống vô cớ xông vào đánh chúng tôi túi bụi không nói một lời. Họ dùng thuốc mê phun vào mặt đồng thời dìm dấm và đập tới tấp vào người chúng tôi. Trong khoảnh khắc tất cả bọn chúng tôi đều bị đánh gục và ngất lịm. Lúc tỉnh dậy được, cơ thể của tất cả bốn chúng tôi đều bị bầm dập và dầm dĩa đầy máu. Một người (Phạm Minh Thoan) nằm dưới đường ray tàu điện ngầm, ba người khác (giáo sư tiến sĩ Lưu Duan, kỹ sư Nguyễn Tiên và Cao Xuân Việt) nằm sòng soãi trong vũng máu trên sân ga. Kỹ sư Phạm Minh Thoan lúc tỉnh lại, thấy bọn họ đang dưng dĩa dấm lên mặt và dấm vào hóng của giáo sư Lưu Duan rất tàn nhẫn. Sau đó bọn người đánh chúng tôi chạy biến. Sau khi chúng tôi tỉnh lại một chốc, có một người Tiệp nhìn thấy tất cả chúng tôi trọng tình cảnh bị thảm nên đi gọi công an. Sau đó công an đến cùng với người làm việc tại ga Chodov, Công an

xem xét và đi gọi xe cấp cứu cho tất cả bốn chúng tôi đến bệnh viện Thomayerova Krc. Trong thời điểm đó công an có giữ lại một cô gái, cô này vừa nói vừa khóc kể lại với công an. Chúng tôi nghe được là có ta có ngan can các bạn của cô dùng nên gây tội ác, nhưng các bạn của cô ta không chịu nghe. Lúc này có một chuyên gia điện đi qua nên rất nhiều khách tận mắt chứng kiến cảnh trọng thương của chúng tôi.

Chúng tôi đến bệnh viện được các thầy thuốc cấp cứu. Kỹ sư Cao Xuân Việt bị trọng thương rất nặng và mê man nên các thầy thuốc cho nam lại bệnh viện, ba người còn lại sau khi được cấp cứu sơ bộ (kham nghiệm cảm máu khâu vết thương, băng bó) thì bệnh viện cho xe chở về TJ KOTVA BRANIK. Lúc đó khoảng hơn 2 giờ sáng ngày 29.12.1990.

8 giờ sáng ngày 29.12.1990, chúng tôi đến bao với ban giám đốc nhà máy Branik. Giám đốc và phó giám đốc đến thăm và gọi công an đến làm việc. Thấy tình trạng sức khỏe của giáo sư tiến sĩ Lưu Duan quá xấu nên giám đốc nhà máy cho xe đưa giáo sư đi bệnh viện Karlovo điều trị. Đến hơn 13 giờ 29.12.1990, công an lập xong biên bản. Sau đó nhà máy cho xe chở kỹ sư Nguyễn Tiên và Phạm Minh Thoan đến bệnh viện Thomayerova Krc để kham và điều trị tiếp.

Tình trạng trọng thương của bốn chúng tôi như sau:

- Giáo sư tiến sĩ Lưu Duan bị gãy một xương sườn bên trái; rách vòm miệng, phải khâu nhiều mũi; răng hàm trên và toàn bộ hàm răng dưới bị xiêu, phải bó dính vị lại; mắt trái bị trọng thương nặng, dập bầm máu, mất và ma phải băng bó sưng tấy. Tình trạng sức khỏe rất xấu.
- Kỹ sư Cao Xuân Việt bị dập và rách môi miệng phải khâu nhiều mũi, gãy răng, dập trán, dập gò má trái, cả hai mắt bị dập bầm máu, toàn bộ mắt và cổ sưng tấy, mất và miêng phải băng bó hoàn toàn. Tình trạng sức khỏe rất xấu.
- Kỹ sư Nguyễn Tiên bị đánh đập sòng mũi, dập trán, phải khâu và băng bó. Tình trạng sức khỏe xấu.
- Kỹ sư Phạm Minh Thoan bị thường cùi tay và gò má trái bị dập, phải băng bó. Do bị thuốc mê và bị đánh ngay tù đầu, người vàng xương đường ray tàu điện ngầm nên bị thường cơ nhe hơn ba người còn lại.

Ngoài ra, tất cả bốn chúng tôi bị mất máu rất nhiều, lại chủ yếu bị đánh vào đầu nên tình hình sợ nao chưa biết ảnh hưởng đến mức độ não và hiện tại đang phải điều trị, tình trạng sức khỏe suy giảm nghiêm trọng, không biết bao giờ mới có thể trở lại bình thường.

Kỹ sư Nguyễn Tiên, sinh năm 1955

Qua sự việc trên, chúng tôi có một số ý kiến như sau:

1- Đây là một vụ khiếu khích mạng tinh chất khủng bố, có tổ chức và có dự tính trước của nhóm người nói trên. Đánh người hết sức vô cơ, danh bất thành lính, trước lúc gây trọng thương phụ thuộc mẹ, đến mức chúng tôi không có chút thì giờ để tu về.

Hành vi khiếu khích khủng bố hết sức dã man, thô bạo; nhân quyền bị chà đạp và tính mạng con người bị uy hiếp nghiêm trọng.

Nhưng nhóm người khủng bố như thế chỉ nhằm vào những người Việt nam để gây tội ác. Rõ ràng thể hiện chủ trương bài xích người Việt nam đang công tác, nghiên cứu, học tập và lao động trên đất nước Tiệp Khắc. Vì vậy tính mạng và nhân phẩm công đồng người Việt nam bị uy hiếp đến mức báo động.

2- Yêu cầu Tổng thống, Chính quyền, các cơ quan chức năng như Bộ Ngoại giao, Bộ Nội vụ, ngành Tư pháp, tòa án Tiệp Khắc, với trọng trách của mình cần làm việc thật nghiêm minh xử lý nghiêm khắc nhưng phân tũ các đoàn khủng bố dã man theo đúng luật pháp của Tiệp Khắc và luật pháp quốc tế về nhân quyền.

3- Đề nghị Su quan nước CHXHCN Việt nam tại Tiệp Khắc, trên phương diện nhà nước cần khẩn trương có biện pháp cụ thể, tích cực, hiệu quả để đảm bảo an toàn tính mạng và nhân phẩm của công dân Việt nam công tác, nghiên cứu, học tập, và lao động trên đất nước Tiệp Khắc trước mắt và lâu dài. Chúng tôi thay đây là một công việc hết sức cấp bách.

4- Đề nghị các cơ quan thông tấn báo chí, các tổ chức xã hội trong nước và thế giới, du luận xã hội hay lên án và kịp thời ngăn chặn những hành động khiếu khích khủng bố tàn bạo dã man của các nhóm người dã man trên, hay làm hết sức mình để bảo vệ quyền thiêng liêng của con người, để nhân phẩm, nhân quyền không bị chà đạp thô bạo cho mọi người.

Praha, ngày 31 tháng 12.1990

Ki tên

Ky sự Phạm Minh Thoan
Ky sự Nguyễn Tiến

L ờ i B B T :

Ngày hôm nay 5.1.1991, khi chúng tôi đang viết những dòng này thì giao sư tiến sĩ Lưu Duân,

53 tuổi với một xương sườn bị gãy, hàm dưới bị lệch đang nằm điều trị tại khoa răng hàm mặt ở bệnh viện Karlovo và kỹ sư Cao Xuân Việt ở Thomayerovo Krč...

Và còn bao nhiêu người nữa ngay bây giờ đang có thể bị hành hung trên khắp xứ này? Một lần nữa chúng tôi khẩn thiết kêu gọi sự quan tâm của người tu cách có quan đại diện cao nhất của nhà nước hay có những biện pháp hiệu quả hơn, như tiền hành hợp báo quốc tế..., chúng tôi kêu gọi giới báo chí Việt nam, các cơ quan hữu quan trong nước cũng như ở hải ngoại bằng khả năng và uy tín của mình hãy lên tiếng trước công luận quốc tế. BBT Diễn Đàn trong phạm vi có hạn của mình sẽ cung cấp mọi tài liệu mà BBT thu thập được. Xin hãy lên tiếng với chúng tôi. BBT Diễn Đàn kêu gọi công đồng Việt nam tại Tiệp Khắc hãy đoàn kết, giúp đỡ ủng hộ nhau trong việc chống bạo lực bằng những hoạt động bất bạo động như tham gia ủng hộ những cuộc đình công, biểu tình nhằm phân đôi những vụ hành hung.

Diễn Đàn thành lập " Quy báo trợ những người Việt nam bị hành hung ". Quy này sẽ được sử dụng trong các việc thăm viếng, uy lao những người bị hành hung; thuê luật sư cải trong các phiên tòa tố chức những hoạt động chung: biểu tình, đình công... chống bạo lực.

Tiền hoặc hiện vật ủng hộ xin các bạn gửi về địa chỉ Diễn Đàn và đề ro " Quy ủng hộ người VN bị hành hung " và nêu căn cơ thể đề ro danh cho những vụ việc nào.

BBT thành thật cảm ơn và mong tiếp tục nhận được sự cộng tác của các bạn. □

THÊM MỘT NGỌN ĐUỐC: BÁO TIẾNG NÓI Ở BUNGARY

Nếu có người vì phong trào báo chí của sinh viên Tiệp Khắc như những ngọn đuốc đầu tiên thắp lên niềm hy vọng, đánh thức niềm tin trong lòng người Việt rằng sự thật và lẽ phải sẽ thắng, rằng nhân phẩm và đạo lý con người phải có chỗ đứng xứng đáng trong xã hội thì " Tiếng Nổi " đã thắp thêm một ngọn đuốc mới trong lòng 15 nghìn người Việt nam đang bị bạo dãn, sống khổ nhục tại Bungari. Tạp chí " Tiếng Nổi " do nhóm thanh niên Việt nam tại Sofia phát hành cho đến nay ra được hai số, dày khoảng 16 - 18 trang trên giấy A4. Trong số ra mắt ngày 10.12.1990, ban biên tập hy vọng tờ báo sẽ là nơi trao đổi, tranh luận tất cả những ý kiến, suy nghĩ chân thành vì một nền hòa bình, tự do và dân chủ thực sự cho dân tộc.

" Tiếng Nổi " được trình bày một cách trang nhã, cân thân. Bộ cục gần với Diễn Đàn.

Nếu chúng ta nhớ lại cách đây vài tháng khi sự quan VN tại Bungari ra lệnh cấm sinh viên sang thăm Tiệp Khắc vì số nhiệm vụ tương "phan đông" và lũng tâm những địa chỉ ở Bungari mà Diễn Đàn, Diem Tin Báo Chí, Thời Mới gửi đến thì chúng ta tưởng tượng được những khó khăn, sự cố gắng và quyết tâm của ban biên tập. Bằng kinh nghiệm của chính mình chúng tôi càng hiểu những thiếu thốn, trở ngại mà ban biên tập gặp phải trong thời gian đầu. Mọi thủ tục liên lạc, ủng hộ các bạn có thể gửi về địa chỉ của Tiếng Nổi:

KOUBONOU SAMBA
BUNGARIA SOFIA 1000
BOX 631
Gửi " TIẾNG NÓI "

Để các bạn có một cái nhìn về thực trạng người Việt ở Bungari, chúng tôi trân trọng giới thiệu phóng sự " Lên Sứ " đăng trong Tiếng Nổi số 2, ra ngày 26.12.1990, do một người viết đầu tên .

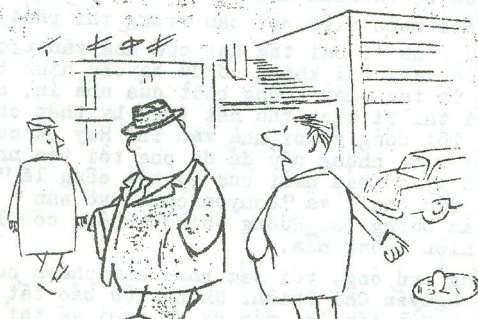
Tin ở lượng tâm và lẽ phải, chúng ta tin mọi ngọn đuốc sẽ được thắp lên ở Hung, ở Balan và nhất là ở Liên Xô nơi hàng trăm nghìn người VN hằng ngày bị sỉ nhục, chà đạp, bỏ rơi... những ngọn đuốc sẽ thắp sáng con đường dân tộc bước vào thế kỷ 21, như ước mơ trong lời ngỏ của nhóm " Tiếng Nổi "

LÊN SỨ

10 giờ sáng ngày 21.12.1990, khoảng 100 sinh viên, nghiên cứu sinh và thực tập sinh VN tập trung trước đồn CA tại blok 10 khu SV. Sơ di có hiện tượng như vậy là vì thời gian vừa qua trong khu SV liên tiếp xảy ra những vụ người VN bị trần lột danh đập dã man... và tối hôm trước có dư luận cho rằng có một người VN bị đánh và bị vùi vào thùng rác. (sau khi đã cử người đi kiểm tra tin này tỏ ra không có cơ sở). Sau khi cử đại diện vào đồn CA và không được tiếp nhận, nhiều người tỏ ý muốn lên ĐSQ để đòi giải thích một số vấn đề và đưa ra yêu sách. Gần 12 giờ trưa đoàn người gồm 50 SV và NGS đã có mặt ở ĐSQ. Dù trời

lãnh nhưng y kiến đề nghị cho anh chị em vào phòng họp đã không được chấp nhận. Ông Mông, nhân viên phòng quản lý lưu học sinh nói: "Khi SQ triệu tập họp thì không lên, đến lúc không ai mới thì lại lên...". Khi ông Lâm Chi trưởng phòng quản lý lưu học sinh ra, bắt đầu có y kiến chất vấn tu đàm đồng. Anh Cường thạc mác về cách tổ chức họp báo vua qua của ĐSQ. Trong khi trên tường dán ảnh những nạn nhân VN bị đánh, bị giết thì trong phòng lại có vẻ như một bữa chiêu đãi linh đình (nem, lạc, bia...). Những chiếc thạc mác của anh đi bị lộ đi. Chi Kiều Mỹ thay mặt SV, NCS trưởng ĐH may diển Sofia gửi đơn xin về nước tạm thời. Khi anh Việt trình bày về việc tình mang của anh chị em SV trong khu SV có thể bị đe dọa thì ông Lâm Chi an ủi rằng "họ sẽ không đánh chết đâu!". (Mặc dù trên thực tế đến nay đã có ít nhất ba người VN bị đánh chết). Anh Thang đề nghị ĐSQ giải quyết cho anh em về nước vì tình mang không đảm bảo thì ông Lâm Chi bắt bẻ: "Thế các chiến sĩ của chúng ta ở ngoài mặt trận thì sao?". Tức thì đàm đồng loạt phản đối. Sau đó một số anh chị em vì quá lạnh và đói đã tự động kéo vào bên trong ĐSQ. Mọi người phải dùng và ngồi ở cầu thang và hành lang vì phòng đói đã bị nhân viên SQ và vợ con họ chiếm đoạt để ở. Một lát sau mọi người bắt gặp ông Kim lãnh sự và ông Cung tham tán từ trên đi xuống. Anh chị em SV, NCS tỏ ý rất phân nộ vì lúc trước, khi yêu cầu gặp cấp cao hơn phòng quản lý lưu học sinh thì ông Lâm Chi nói rằng ông Cung và ông Kim đi vắng. Sau đó ông Lâm Chi có giải thích rằng ông Cung vừa về và vừa đi lỗi công sau nên ông ta không biết (không biết SQ có công sau hay không?). Trong khi chờ đợi, ông Mông đã giục các đơn vị trưởng kêu gọi anh em về nhưng không có kết quả. Sau đó ông Kim, ông Lâm Chi và ông Cung ra để giải đáp những thắc mắc của anh em. Ông Kim giải thích về vụ nhóm thanh niên dưới danh thanh niên từ ngày 20.12 và trên an anh em. Khi chi Kiều Mỹ hỏi về biên bản của vụ này thì ông Kim nói rằng biên bản ông ta không được nhìn thấy (chủ tịch: phía C. Đun có nói rằng vụ trên là do anh em ta gây sự trước!). Sau đó ông Lâm Chi đọc công hàm phản đối của bộ Ngoại giao phía VN và nói "Đảng và nhà nước đã rất quan tâm đến người VN ở Bun". (Liệu chúng ta có thể tin tưởng ở đến mức nào vào sự quan tâm ấy?). Khi anh chị em SV đề nghị ông Lâm Chi một câu trả lời chắc chắn về việc có được phép nghỉ học hay không và nếu các anh chị em SV bị đúp vì ng. i học thì sẽ giải quyết thế nào thì ông Lâm Chi hứa hẹn sẽ can thiệp với bộ ĐH Bun nếu có trường hợp xảy ra như vậy. Chi Thục đề nghị SQ phải xin lên nói trên màn ảnh truyền hình để giải thích và cải chính về những sự việc mà bao chi Bun đã đưa tin, đồng thời đề nghị gửi lời kêu gọi giúp đỡ tới những tổ chức nhân quyền QT. Ông Chi nói rằng SQ khuyến khích anh chị em SV, NCS viết thư tới các tổ chức này. Để phân đôi những y kiến nói về sự thất bại của cuộc họp báo, ông Cung thay mặt ĐSQ nói rằng cuộc họp báo đã thành công tốt đẹp và đã có những báo nói tốt về người VN(?). Ông ta trên an anh chị em SV, NCS và nói: "các đồng chí cũ yên tâm sau lưng chúng ta còn có 65 triệu đồng bào". Có nhiều tiếng cười rộ lên. Không hiểu là ông ta có ngụ ý gì khi nói như vậy.

Sau đó dù chưa thỏa mãn với những điều đạt được nhưng vì lạnh và đói, anh chị em SV, NCS kéo nhau ra về. Không hiểu ngoài cái lạnh lẽo mùa đông nước Bun còn cái gì đang chờ đón họ? □

Này, Ông vào với cái gì đây này!

BÊN LỀ HỘI THẢO: PHONG VẤN SINH VIÊN TÂY BERLIN

L.T.S - Sau hội thảo "Ngày nhân quyền cho Việt Nam" 15/12/1990 ở Plzeň, BBT DD tiến hành phỏng vấn nhóm sinh viên Việt Nam ở Tây Berlin làm báo Đuốc Việt, gồm các anh Hà Thúc Vinh, Đặng Tu Dung, Phạm Đăng Hiếu.
Độc giả đọc có dịp tìm hiểu về những suy nghĩ của giới trẻ VN, ra đi bằng thuyền trên biển năm 80, khi tuổi đời mới xấp xỉ 20 và lớn lên trong một cộng đồng VN ngoài nước, chúng tôi xin trích đăng cuộc nói chuyện này.

BBT DD: Ý kiến riêng của các anh về cuộc hội thảo?

Hà Thúc Vinh: Những việc mà anh em làm trong thời gian vừa qua bọn này rất có cảm tình và cảm phục. Bọn này đến với hội thảo với mục đích tìm hiểu, xem anh em sinh hoạt và khí thế như thế nào. Nói chung cuộc hội thảo đã thành công vì được sự tham gia đông đảo của người ở Tiệp cũng như ở hai ngoại. Về phần kỹ thuật như vậy là khá trọn vẹn. Phần phát biểu, riêng tôi, tôi thấy có những bài tôi không thể đồng ý được, trong quan niệm đấu tranh về nhân quyền.

BBT DD: Anh có thể nêu thí dụ cụ thể?

Hà Thúc Vinh: Ví dụ như bài phát biểu của nhà văn Thế Huy chẳng hạn. Ông Thế Huy đã đã kịch những nhà văn mà anh em gọi là "phan tỉnh". Riêng tôi tôi nghĩ một nhà văn, một người cầm bút khi kết tội một người cầm bút khác thì phải có những bằng chứng rất cụ thể, nên khách quan tí xiu và cũng không nên đặt các tiền đề khuyến các anh em, khi các anh em cũng xuất thân từ những gia đình được chế độ ưu đãi mà những hành động như đòi hỏi nhân quyền là đang khen, từ đó ông đi đến cái thân bài là kết tội những người trong đảng cộng sản. Trên quan điểm nhân quyền tôi không đồng ý việc ông kết tội một người một cách không khách quan, nhất là người đó còn đang ở Việt nam như nhà văn Dương Thu Hương chẳng hạn, theo những tin tức ở hai ngoại và quốc nói đưa ra thì bà cũng phần nào bị đang khùng bỏ.

Phạm Đăng Hiếu: Theo tôi buổi tổ chức thành công ở ba điểm:

1. Người ở Tiệp đến tham dự đông.
2. Sự có mặt của phóng viên báo chí, đại truyền hình.
3. Không khí phấn khởi của cuộc hội thảo.

Về lâu dài, các anh em ở Đông Âu không nên đi theo con đường hướng về những tổ chức ở hai ngoại, có san từ lâu ở Tây Âu, họ đã hoạt động lâu và những con đường hay dở họ đã đi, theo ý mình thì anh em ở Đông Âu nên đi theo một con đường khác tốt hơn, đặt trọng tâm vào những đồng bào ở Đông Âu, ngoài Tiệp khác ra còn Balan, Bungari, Nga... lo hóng đó chưa ai làm mà ở vị thế của mình anh em có thể làm được.

BBT DD: Có lẽ đây là lần đầu anh tiếp xúc với sinh viên ở Đông Âu. Cảm giác của anh trước và sau khi tiếp xúc như thế nào?

Hà Thúc Vinh: Riêng tôi ở Berlin tôi đã có dịp tiếp xúc trước với các anh em ở Đông Đức và Balan, nên tinh thần đã chuẩn bị được một ít. Hồi chưa được tiếp xúc với anh em ở Đông Âu, tôi nghĩ các anh em là người được chế độ ưu đãi. Ngày xưa khi còn ở trong nước tôi biết là họ chọn lựa rất kỹ

về thành tích... trước khi đưa ra nước ngoài. Nhưng tôi nghĩ đa là tuổi trẻ, nhất là tuổi trẻ Việt nam thì phải cơ hoải báo, cho dù cuộc sống có khó khăn hoải báo đó phải được thể hiện trước hết là trong giới sinh viên, giới cơ học. Tôi nghĩ rằng thế hệ cha anh chúng ta đã cơ nhưng sai lầm lớn, từ cả hai phía, họ đã không ngồi chung được với nhau, họ đã chia đất nước ta ra làm đôi, rồi gây những cuộc nội chiến mang đủ màu sắc mà kết quả là dân tộc chúng ta không được cái gì hết, chỉ cơ đồ xương máu. Khi tìm các anh em Đông Âu tôi hy vọng rằng mình sẽ là một nhíp câu như thế nào đó để tuổi trẻ chúng ta trong nước cũng như ngoài nước, miền Nam cũng như miền Bắc có thể ngồi lại đối thoại với nhau được, trao đổi những tâm tình để hiểu nhau hơn, hiểu cả những cái khác nhau để có thể thông cảm tôn trọng nhau, tránh được những đổ vỡ quá đáng không cần thiết. Tôi nghĩ rằng có những điểm lớn mà chúng ta có thể gần nhau được đó là hoải báo chung xây dựng lại một đất nước đang nghèo khó lạc hậu. Qua tiếp xúc với SV, NCS và những thanh niên đi lao động ở Đông Âu tôi cảm thấy phần khởi là có một tia sáng cuối đường hầm cho dân tộc. Tuổi trẻ thường thường đi trước thời đại nhưng trước một tí xiu thôi, rồi thì thời đại cũng đi theo hướng đó. Tôi thấy rằng người Việt, sẽ trở về Việt nam chứ không phải ở hải ngoại, đã bắt đầu đổi làm chủ vận mệnh của mình mà không trao cho một đảng hay một ý thức hệ nào hết. Đó là một điều đáng mừng, tuổi trẻ ở hải ngoại cũng có đấu tranh nhưng cái thế đứng của nó khác xa.

BBT DD: Các anh thấy thế nào về việc chia phe phái, tồn tại quá nhiều tổ chức của người Việt nam mình ở hải ngoại?

Phạm Đăng Hiếu: Nếu nhìn lại lịch sử cận đại của mình, thì mình sẽ hiểu được vấn đề đó. Sau năm 1975, khi người cộng sản làm chủ cả nước, chính quyền miền Nam, một chính quyền cũng không tốt đẹp gì, tất cả những cận bề của nó hầu như đổi hẳn ra hải ngoại. Trên quan điểm đó thì chuyện tồn tại nhiều phe phái, nhưng cách làm việc không nghiêm chỉnh... chỉ là một điều đương nhiên mà thôi.

Hà Thúc Vinh: Tôi cũng đồng ý với quan điểm của Hiếu. Đứng là chính quyền miền Nam trước năm 75 không ra gì và cũng vì thế mà nó thua người cộng sản miền Bắc. Sau 75 họ chạy sang đây thì bao nhiêu mẫu thuẫn ở miền Nam nó chỉ đổi chỗ ra hải ngoại, bao nhiêu trung tâm quyền lực đổi ra đây. Những mẫu thuẫn ngày nay có ở hải ngoại cũng chỉ phát xuất chủ yếu từ miền Nam ngày xưa. Nhưng nhìn chung thì ở Việt nam mình có những mẫu thuẫn do lịch sử để lại từ vấn đề chia Trung, Nam, Bắc; Phật giáo, Thiên chúa giáo, Lương; mẫu thuẫn quốc-cộng... vì vậy mà tôi nghĩ rằng không chỉ những người ở hải ngoại, mà ngay cả những người ở trong nước e rằng cũng có những mâu thuẫn của nó. Ở mặt khác của vấn đề tôi thấy rằng họ dù chia rẽ nhưng vẫn tranh luận bằng lý lẽ, những việc bạo động có xảy ra nhưng rất hiếm, thì tôi nghĩ rằng nếu Việt nam mình dù có chia rẽ chia phái mà có thể ngồi lại với nhau, dung lợi hay lẽ phải, sự thật chân lý để chỉnh phục lẫn nhau thì nó vẫn hay hơn nhiều cái cách chia làm hai phe, rồi bắn nhau cho đến chết hết thì thôi. Vì vậy ở mặt trái này của vấn đề cũng có một chút ánh sáng nào đó.

BBT DD: Cảm ơn các anh. □

Lương Tâm Kế Sĩ

● C ù L à n

Hội thảo Nhân quyền Thế giới 15.12.90, Plzeň.

Tôi lên lời trong đàm đông giữa tiếng phạc ồn ào của New Saigon. Trong màn khói thuốc mờ mịt tôi thấy đang ông ngồi thom lón bên một góc bàn đầy chai rượu, chai bia. Kể từ lúc ông rời bục diễn đàn, nơi ông đã đọc một bài phát biểu dài hơn nửa tiếng đồng hồ về phong trào văn học phản tỉnh ở trong nước, tôi mong muốn tìm ra ông để hỏi cho rõ căn nguyên về cái mà ông cho là "những con cò mỗi đó đáng giết đây ấy".

Nhà văn Thế Huy, người ta giới thiệu ông như vậy, là một người dân ông đã ngoài ngũ tuần, vóc xương xồng. Mỗi nhìn người ta tưởng ông mới từ Việt nam sang chứ ít ai nghĩ rằng ông từ xứ hải ngoại đây bỏ sũa. N.N cùng đi với tôi. Anh cất giọng từ tốn: "Xin lỗi, chủ cơ phái là nhà văn Thế Huy không à?". Đáp lại là một cái gật đầu. Chúng tôi ngồi xuống. N.N lên tiếng trước, anh hỏi ông về cái mà người ta gọi là lương tâm kẻ sĩ bởi vì theo ý ông tất cả những nhà văn, nhà thơ kể từ Nguyễn Huy Thiệp, Trần Mạnh Hảo cho đến Dương Thu Hương đều là do đảng dùng lên ca, họ chỉ là những bình phong mà đảng dùng để che dấu sau lưng cái bản chất thật của xã hội. Nói tóm lại, đảng đã dùng họ làm công cụ để xoa dịu sự phẫn uất của công chúng nhằm kéo dài thêm cái chế độ sắt máu và bất công... "Còn lương tâm của kẻ sĩ ư? Làm gì cơ", ông nói, "Trong làng văn ở Việt nam bây giờ có thấp đóm cả ngày mà tìm cũng không ra. Từ trước tôi giớ tôi chỉ phục cơ mỗi Nguyễn Chí Thiện, còn cái loại phản tỉnh như họ (Dương Thu Hương, Trần Mạnh Hảo v.v...) thì thả về nhà mà đuổi gà còn hơn".

Tôi giắt mình. Ông là một nhà văn mà ông lại danh gia đồng nghiệp của mình như thế ư? Rồi tôi chợt hiểu, ông có cái may mắn hơn họ rất nhiều là ông được sống ở thế giới tự do, ông muốn nói gì, muốn làm gì cũng được. Không ai rình ông khi

ông viết, không ai kiểm duyệt tác phẩm của ông khi ông đưa nó đi in, không ai bắt bỏ từ ông khi ông nói cái mà ông nghĩ. Tôi chợt nhớ đến thời Nhân Văn Giai Phẩm. (Chắc nhà văn Thế Huy không cho rằng họ là do đảng san dung lên), tôi những Trần Đan, Lê Đạt, Phan Khôi. Họ chỉ dám nói đến ông Bình voi, càng cao tuổi càng tôi chủ đầu cơ đàm đập bỏ nhưng than tuông như Nguyễn Huy Thiệp da tung lam? Họ chỉ dám nói "Chỉ thấy mua sả trên màu cơ do" khi đi giữa pho phường chú đầu cơ đàm noi "Xu, số phi nhiều sao thật lam an may" như Nguyễn Duy, hay những buổi ngắm trăng tập thể theo lệnh của đại đội trưởng như trong Lý thân của Trần Mạnh Hảo? Ừ, thì cứ cho là họ được công san dung lên như ông nói, vậy tôi thử hỏi: họ sẽ được gì? Tôi chợt nhớ tới cái chết của nhà văn Nguyễn Minh Châu. Thăm thường thay, lúc nằm ở nhà xác thì hải cơ ông bị chuột, gặm mất một tai chỉ vì không cơ tiến lo lót từ tế cho các nhân viên y tế ở bệnh viện. Tôi đã ứa nước mắt khi biết trước khi chết một tháng nhà văn chỉ đủ tiền mua cho con mình một lạng giò khi đứa bé cơ sinh nhất...

"Khi muốn viết một câu trung thì phải viết ba câu ninh". Cái thế kết của nhà văn trong nước, là vậy. Khi không cơ đủ ba câu ninh thì cơ nghĩa là tác phẩm không biết của nhà in, hoặc in ra rồi thì bị tịch thu hết (như Lý thân chẳng hạn). Tôi đồng ý với nhà văn Thế Huy là cơ những kẻ bôi bết, nhưng nếu đã da phá tới tận những nguyên lý cơ bản nhất của sự bất công là "tập trung dân chủ" và "chuyên chính vô sản" như nhà văn Dương Thu Hương thì đó không còn là phê phán hiện tượng nữa.

Cũng như ông, tôi cảm phục khi phách của con người Nguyễn Chí Thiện. Nhưng nếu báo tất cả những người còn lại nên về đi đuổi gà thì thật là đau buồn. Nếu văn học phản tỉnh bị chụp mù

là cơ hội của đang thì những người viết văn chỉ còn cách hoặc tiếp tục viết những bài tung ca, hoặc im lặng. Im lặng là đồng nghĩa với tôi ác. Nhưng bài Ngục Ca của Nguyễn Chí Thiện không được ai ở trong nước biết đến, họ sẽ chỉ quốc độc chúng khi Việt Nam là một nước dân chủ, tự do và mức nhớ lại những ngày đen tối họ đã phải trải qua mà không ai nói cho họ biết thì thu hồi rằng có ích gì chăng?

"Tôi hoài nghi tất cả" - giọng như văn The Day buồn buồn, thanh thoát lại bị ngắt bởi tiếng trống qua to - "Đời tôi đã bị lừa qua nhiều lần nên tôi chẳng dám tin ai", "Thằng cha ăn trộm thì đẻ ra thằng con cũng là thằng ăn trộm". Tôi hỏi lại: "Thế theo chủ nghĩa lý lịch là đúng hay sai?" Ông không trả lời thẳng vào câu hỏi của tôi mà lại câu chuyện đi một hướng khác. Tôi thấy buồn quá. Chắc ông không thể tưởng tượng rằng phần lớn cha mẹ chúng tôi đều là đảng viên cộng sản. Chúng tôi từ nhỏ đã được giáo dục dưới cái gọi là "Mặt trường xa hội chủ nghĩa", vậy thì những bài viết của chúng tôi ông sẽ gọi là gì nếu không phải là những bài viết phản tỉnh? Nếu thế thì ông phải nghĩ ngó ca chúng tôi nữa. Chúng ta sẽ làm được gì khi đến với nhau mà không tin nhau, khi phải dùng thủ thuật này, manh khố nọ để xem anh là thật hay giả. Ngay xưa, khi cái cách ruộng đất người ta đã đưa ra khẩu hiệu: "Thả giết mười người vợ tôi còn hơn là đẻ sót một kẻ thù".

Cơ nhưng đứa trẻ con nhà địa chủ bị hành hạ, bị bỏ cho chết đói. Sau này hàng triệu thân nhân của các viện chức chế độ miền nam cũ bị đẩy đi cải tạo cũng chỉ vì cái lý thuyết "thắng cha ăn trộm đẻ ra thằng con cũng ăn trộm" mà thôi!

Cả ông và tôi phải nói khá to mới át được tiếng hát của mọi người trong hội trường. Tôi biết rằng ông tin ở những cái mà ông nói. Lúc ấy, anh Trần Ngọc Tuấn, người có chân trong hội nhà văn, sang bên này đi lao động ghé vào tai tôi: "Thôi, để cho ông ấy nghỉ. Bia Pilsen hơi nặng đó. Lúc này anh cũng đã ngồi tranh luận với ông ấy. Nói chung ông ấy đang thường hơn là đang trách". Tôi cảm ơn ông rồi đứng dậy. Lúc ấy mọi người đang nắm tay nhau thành một vòng chung quanh hội trường và hát vang bài "Nói vòng tay lớn" của Trịnh Công Sơn. Tôi nhập vào dòng người trong vòng đồng cam, tiếng hát của tôi hòa cùng với tất cả. Tôi không nhận ra giọng mình nhưng tôi biết nó làm sao tiếng hát chung to hơn...

Mấy hôm sau tôi nghe tin cuốn "Trăm hoa văn nở trên quê hương" in lại những bài văn thơ phản tỉnh ở trong nước đã bị giầy xéo, dẫm đạp ở Westminster, bang California trong một cuộc biểu tình. Phải chăng đó là "những văn thơ qui".

Praha 2/1/1990

Cử Lân

Đất nước của tôi ơi!

Tiếng dân bầu như cửa vào đêm.
 Đông âm thanh đưa tôi ngược về bên bờ To quốc
 Đêm làm nổi nhớ dầy thêm
 Trang giấy trắng cùng tôi thực trắng.
 Đất nước của tôi:
 - Khập khiễng đi tìm hạnh phúc
 Với tôi đất nước không trừ tượng.
 Là nín đập trong tim mỗi sắc hồng cầu.
 Chờ tôi sống để mà thương đất nước.
 Đất nước của tôi ơi!
 Ai soi gương và tự ngắm mình?
 Ai ngọc ngà cho mình là tất cả.
 Tự phong anh hùng và ngợi ca nhiều quá
 Máu bao người đã đổ xuống vì ai?
 Đất nước có ngu đâu có...
 Mẹ bạo tốc đợi chờ hy vọng
 Đứa con cuối cùng ra trận.
 Mẹ mong về với mẹ một đêm thôi.
 Hóa vọng phụ bao người vợ đợi chồng
 Khăn tang trắng trên mái đầu cô phụ
 Đứa con lớn lên không bao giờ biết bố
 Gió lùa vào vách đất khói hương bay.

Đất nước làm chua cay
 Nước mắt, mồ hôi, máu chảy
 Là cơ di! Xin đừng kiêu hãnh mãi
 Đổ quá rồi, mong đừng có đổ thêm
 Đất nước vẫn còn rên
 Điều oan trái gỡ nhà quan cửa đóng
 Công lý cùn không chém được thẳng gian
 Đất nước vẫn lâm than
 Dân bế tắc nên tìm vào cõi phật
 Tìm vào ca dao cổ tích
 Thăm mong bụi hiện về.
 Thật phần uất mọi bề
 Đất nước tôi quẫn quại
 Đất nước thét lên cho triệu người nghe thấy
 Nói đau này vì ai?
 Và tại sao đất nước tôi yêu

(Yêu say đắm, cơn bão, thương ghen thù)
 Có những đứa con phải rời xa xứ sở
 Nhờ rui may trên một con thuyền
 Tiếng dân bầu nức nở trong đêm.
 Như đánh thức mọi tâm lòng dân Việt
 Không thể mỉm cười (đâu quá khứ có một thời
 oanh liệt)
 Giọt lệ lăn trung thực chẳng giấu mình
 Đất nước của tôi ơi!
 Xin thức trọn đêm nay cùng trang giấy
 Nghe nhân bản trong tim tôi trời đất
 Quĩ xương bên người hơn lên mọi niềm đau.

Trần Ngọc Tuấn

Praha 4

* Lời Kêu

Sau bao năm chiến tranh hán thù, đất nước thêm tiêu điều, lòng người thêm ly tán, cộng thêm thục trang chính trị, kinh tế, xã hội đã đẩy người Việt nam thêm xa nhau về khoảng cách địa lý cũng như khoảng cách trong lòng người. Nhưng nếu con là người Việt thì dù ở đâu, ở nơi nào, dù ở vị trí nào, hãy trở bước trong ý thức hệ nào cũng đều có điểm hội tụ về đó là: Quê hương muôn thuở, ước mơ về một nước Việt nam thục sự tự do, dân chủ, nhân quyền và hưng thịnh.

Để giúp cho bạn đọc của Diễn Đàn Tiếp khác cũng như ngoài Tiếp khác có thể hiểu rõ thêm về những tâm tư tình cảm, tư tưởng và quan điểm chính trị của người Việt nam ta từ nhiều vị trí khác nhau, từ số 13 đến số 17 Diễn Đàn xin trân trọng kính mời các quý vị độc giả, các tổ chức đảng phái, hội đoàn, ... từ trong nước đến hai ngoài, không phân biệt quan điểm chính trị, tham gia mục DIỄN ĐÀN PRAHA '90 - '91 với đề tài:

VIỆT NAM - HIỆN TẠI - TƯƠNG LAI
VÀ

CON ĐƯỜNG ĐI ĐẾN TỰ DO DÂN CHỦ VÀ PHỒN THỊNH

Để cho diễn đàn được dân chủ và phù hợp với tính chất, khuôn khổ của tờ báo, chúng tôi xin đề nghị;

- Các bài viết chỉ nêu quan điểm, không đả kích cá nhân, các tổ chức khác.
- Sẽ ưu tiên những bài nào đến trước.
- Bài gửi đến có thể đã đăng trên các báo chí khác, xin đề rõ xuất xứ.
- Vì khuôn khổ của tờ báo xin các bạn viết ngắn gọn và đi đúng đề tài.
- Những bài khuyết danh, không có địa chỉ liên lạc sẽ do chúng tôi tùy nghi quyết định.

Diễn Đàn lần này xin giới thiệu với bạn đọc bài Dân và nhà nước (Ai là đây tớ) của một cộng tác viên mới của báo tại Moskva.

Ban Biên Tập chờ đợi sự tham gia đồng tác của các bạn xa gần. Xin cảm ơn các bạn.

DÂN VÀ NHÀ NƯỚC (AI LÀ ĐÂY TỚ)

• Minh Kiên, Moskva

Nhà triết học Aristoteles định nghĩa: Người là động vật chính trị. Để làm Người, cá thể và chịu sự tác động của xã hội, và tác động đến các quá trình xã hội. Thiếu một trong hai phía dù để kết luận rằng cá thể chưa đạt đến mức Người toàn diện. Điều này có thể liên quan đến những ai thường chỉ thấy sự quan liêu của chế độ mà ít có khả năng tác động ngược lại (họ cảm thấy bất lực) và cả tội các độc tài chỉ biết ra mệnh lệnh mà coi thường mọi nhu cầu của xã hội.

Sự phát triển ở thế kỷ XX, mà tiêu chuẩn của tính nhân đạo, được thể hiện ở sự tham gia ngày càng đông của quần chúng vào quản lý xã hội, và thời kỳ khủng hoảng của những nền chuyên chính quân phiệt - độc tài và quan liêu hành chính. Tuy vậy, lịch sử mới chỉ bắt đầu...

I. Ai là đây tớ?

Vật chất luôn tồn tại trong những dạng cấu trúc tổ chức nhất định. Loại người từ khi ăn, sống ở hang đá có trên có dưới. Những sự phát triển tiếp theo bao giờ cũng phức tạp hơn. Cùng với sự tăng lên về số lượng, sự hiểu biết (hay dung hòa)

là sự nhận thức ra sự không hiểu biết và yếu đuối của mình), loài người đã tìm chỗ dựa tinh thần ở tôn giáo, chỗ dựa vật chất ở phân công lao động. Họ trở thành con chiên của chúa, đầy tớ của chủ và nô lệ của vua.

Chủ nghĩa tư bản cũng sức sản xuất ngày càng lớn mạnh đã giải phóng con người khỏi sự phụ thuộc trực tiếp, mang đến quyền tự do được làm chủ bản thân. Nhà nước vẫn tồn tại. Nhưng tông tông không là con trời xuống trị dân.

Nhà nước từ chỗ đứng trên xã hội trở thành đứng trong xã hội. Những người làm việc quản lý xã hội là thực hiện một phần công lao động. Họ không là đây tớ cho ai và cũng không ai là đây tớ cho họ.

Từ góc độ quản lý, trong xã hội nhất thiết sẽ có một số ít người nắm quyền điều khiển nhà nước, để đảm bảo cho mọi hoạt động được kịp thời. Số ít đó có thể bị thay đổi bằng đảo chính hay cách mạng, làm nắm chính quyền. Họ trở thành cái (sốt) cho đến khi có những sự kiện mới. Như vậy cái khác nhau chính ở chỗ số ít đó là ai và quản lý theo cách nào? Nếu là một số ít do sản sinh tự nhiên vì mục đích tốt đẹp thì do lẽ nên, tưởng diệt chúng. Ở một xã hội của phát triển "bất phục tùng" là những pháp chính để quản lý. Xã hội càng phát triển, nhân thức cũng nắm quyền lợi càng đa dạng càng đòi hỏi chế độ dân chủ trong điều hành nhà nước. (Phát triển chỉ có được trong môi trường "hỗn loạn" nhất định. Nhà nước dân chủ đảm bảo điều kiện này). Ở đây, quan hệ giữa cá thể và chính quyền không còn là quan hệ trực tiếp. Nhà nước đóng vai trò giữ gìn bằng cách kết hợp hài hòa các quyền lợi khác nhau. Mỗi người được làm tất cả vì mình trong phạm vi công bằng xã hội và như vậy họ đồng thời thúc đẩy quá trình tiến bộ chung.

Trên thực tế, có cấu trúc có hiệu quả hơn mọi cơ cấu dựa trên lòng nhiệt tình của những người coi tiền bạc xã hội và phục vụ nhân loại là mục đích cao cả của mỗi cá nhân.

Phải chăng đó là nguyên nhân để hôm nay cả một hệ thống tư tưởng tràn trề như hiệu rằng lý tưởng chưa phải là điều kiện cho một hệ thống xã hội hoạt động hiệu quả. Những tư tưởng đó vô tội. Không ngẫu nhiên mà chủ nghĩa xã hội được đón nhận ở Việt Nam. Không nhất thiết phải lên án lịch sử bởi các qui luật xã hội cũng như tự nhiên như những định lý của Niu Tơn. Nếu có chăng là nhìn lại để thấy sự ưu trí của tư duy dân tộc, mà phần tinh túy nó đã mất không ít trong các cuộc chiến tranh.

Heghen đã nói: nhân dân thế nào thì nhà nước như thế ấy.

Sự bình đẳng trước xã hội đạt được dân dân trong quá trình phát triển văn minh. Khẳng định rằng: từ đó con người phụ thuộc vào trình độ phát triển và tổ chức xã hội, cũng cần nhắc đến những trường hợp đặc biệt như cộng hòa La Mã, cộng xã Paris, cộng mang Nga, khi mà dưới ảnh hưởng của những bộ óc thiên tài và nhân cách vĩ đại, quần chúng đứng lên với mong muốn thiết lập ngay một hệ thống quan hệ xã hội mới, vượt ra khỏi khả năng của thực tế.

Đứng về mặt lịch sử đó là những biến động có ý nghĩa to lớn. Chúng thường góp phần thúc đẩy quá trình tư duy và tiến bộ xã hội trên phạm vi toàn cầu: Còn trong thực tế, sau những hỗn loạn của giai đoạn biến đổi cách mạng, nhìn chung,

• diễn dân Praha 90/91

lại thiết lập lại mối quan hệ, tương xứng với trình độ sản xuất và nhận thức, không phụ thuộc vào tên gọi nó là gì.

Hãy nói như Mác-xim Gorki: nguyên nhân sụp đổ của cách mạng đã tiềm ẩn trong nhân dân.

Những biến đổi mới hôm nay trong hệ thống chính trị của nhiều nước là kết quả của quá trình tiến hóa xã hội, sự đi lên về nhận thức trong kỷ nguyên tin học. Những biến đổi đó, xét cho cùng, dù nhanh dù chậm những mang xu thế không đảo ngược được.

II Về người đầy tớ

Sau cách mạng dân tộc dân chủ 8.1945 Việt nam trở thành một quốc gia DÂN CHỦ - CỘNG HÒA. Đó là tên gọi. Máy ai quan tâm tới cái tên gọi đó. Kết quả (lý thuyết) có thể có từ một cơ chế dân chủ trong nền cộng hòa là ĐỘC LẬP, - TỰ DO - HẠNH PHÚC dễ hiểu với đại đa số hơn. Nếu không tại sao sau hơn 40 năm mới quay lại với "dân chủ hóa" (?), mới hiểu ra rằng các cơ quan hành pháp, lập pháp và tòa án cùng nhau thảo ra nghị quyết thì có nghĩa là nền cộng hòa đã được thay thế bằng chế độ chuyên quyền.

Nhà nước là đầy tớ, dân là chủ. Trên thực tế đây là cơ quyền ban phát cho chủ cơm áo do chính chủ làm ra, đây là quyết định những tin tức nào chủ có thể nghe, tin tức nào không. Đây là quyết định phải chịu trách nhiệm trước chủ, vì mọi giải pháp nhà nước làm đều vì dân và tất nhiên là sáng suốt.

"Nhiều cán bộ chưa hiểu, đến nỗi chia cán bộ chính phủ và Đảng ra một phía" (Hồ Chí Minh 1946). Lịch sử thường đi vào những vùng lầy mà các vị nhân đã rần rần. Họ nhìn thấy trước con đường mòn đau khổ nhưng quán tính của lịch sử lớn hơn họ.

Tự như rằng mình công hiến hy sinh vì dân tộc, các cán bộ thường hay "quên" mình, do đó mà mất khả năng phân biệt những gì họ đang làm cho bản thân, và những gì cho quần chúng.

Họ háng hái và khổ hạnh, chỉ đòi hỏi một sự biết ơn. Không, không phải với bản thân họ mà với tổ chức họ, mà họ chỉ là người đại diện.

Họ thường làm cả những cái mà quần chúng không yêu cầu để bảo vệ cho quân chúng khỏi kẻ thù từ tướng, để giúp cho quân chúng vượt qua cách làm ăn cá thể và vô vi. Có thể họ nghĩ họ là những người đi trước và lối quân chúng theo sau. Theo chiều tiến bộ hay không, điều đó không quan trọng. Càng đi ngược gió, càng khó khăn, trách nhiệm của các ngành, các ban, các cấp, lớn họ càng cảm thấy thừa mứa là đã làm hết sức mình.

Trong giai đoạn quá độ lên CNXH các nhà cách mạng coi kinh tế (KT) là thứ yếu so với chính trị (CT). Nhà nước lập kế hoạch và đánh giá hoạt động của mình theo những chỉ tiêu CT, đó là tốc độ công nghiệp hóa, kết quả tập thể hóa nông nghiệp mà không mang gì đến đời sống của nhân dân.

Bao giờ nhà nước chưa trở thành một bộ phận cấu thành đồng bộ với xã hội, chưa phản ánh được nhu cầu của xã hội thì còn có sự lệch pha cần trở phát triển.

III Không nhiều về quan hệ giữa dân và nước

Ở thế kỷ XX dân tộc Việt nam mới tìm cách vượt ra khỏi hình thái phong kiến với những nét đặc trưng như chế độ ban phát chức quyền, chủ nghĩa gia đình trong công việc...

Nhiều điều nghe lại sau 45 năm mà còn như mới "Trong cuộc tổng tuyển cử này là người muốn lo việc nước thì đều có quyền ra ứng cử, hễ là công dân thì đều có quyền đi bầu cử, không chia gái trai, giàu nghèo, tôn giáo, nói giêng, giai cấp, đảng phái, hễ là công dân Việt nam thì đều có hai quyền đó" (Hồ Chí Minh toàn tập - tập IV). Cái quyền mà bây giờ mới đang tìm đường vào cuộc sống: Quyền ứng cử tự do. Luật pháp không cấm,

nhưng chế độ không... khuyến khích. Đã có trường hợp từ đề cử thì hội đồng bầu cử đến tận nơi để giáo dục cho từ... rút. Tất cả các cái "tự" đều không được khen, người ta tránh dùng các từ như Tự tin, Tự do mà thay vào đó là Tử tiếu, Tử tiện. Chắc không phải duy nhất trường hợp những người có ý kiến riêng sau "trao đổi" đã suy nghĩ "Lại"

Cuộc khủng hoảng của bất cứ chế độ nào trước hết là cuộc khủng hoảng trong mọi con người. Đó là tình trạng mất lòng tin phổ biến. Là sự phản kháng thầm lặng. Là thái độ bất lực trước bộ máy chính quyền không lo ngày đêm làm việc vì sự tồn tại của bản thân... bộ máy. Là sự thờ ơ trước đời sống chính trị gian hiểm.

Từ nhà trường các thế hệ đều được giáo dục rằng nhà nước là của dân; bộ máy chính quyền, vì thế, không phải là cái nguồn của áp bức và đau khổ (?), giai cấp thống trị thì không còn (?). Mà hạnh phúc là đấu tranh (!). Nhưng đến khi hết, ngoài xâm thì đấu tranh với ai nếu không còn đối thủ. Hệ tư tưởng đã giúp cho nhà nước đứng vững ngay cả khi nó bất lực trước đòi hỏi của thực tiễn, cả khi nó đưa đất nước về phía sau mười năm mà chẳng có ai phải chịu trách nhiệm gì đáng kể. Hay nó là nhà nước tăng hình, rất đông nhưng lại không có ai? Nhân dân tự bằng lòng bởi lẽ nhà nước là của mình và duy nhất rồi thì chẳng có cách gì hơn là chấp nhận và đợi nó từ sự sửa chữa khuyết điểm. Nhân dân tự bit mất mình.

Điều đó chẳng ai muốn công nhận tuy đều nhìn thấy hiện thực ngay cả khi báo chí nói như tát nước mà còn không tính hân. Cảm giác sợ hãi vẫn chưa mất. Nhiều giọng tuyên huấn đã phát ra ngay để dọa: Dân chủ có giới hạn, báo chí phải đứng trên lập trường của Đảng (người ta nghĩ rằng tính đảng và tính khách quan luôn là một).

Con đường phát triển của dân tộc là việc chung nhưng cũng rất riêng bởi nó tác động ngay vào quyền sống của mọi người. Cho nên rất ngay thờ ơ phải tin tưởng hoàn toàn vào một nhóm người lãnh đạo, cho họ quyền quyết định số phận của nhân dân.

Chính phủ thường chỉ nghe thấy giọng nói của chính mình, mà điều đó chính phủ cũng biết. Những họ tự như rằng họ đang nghe tiếng nói của dân và bắt dân phải tin rằng đúng là họ đang nghe dân nói. Đưa quân vào Campuchia, đổi tiền, chính phủ làm dân chịu, thậm chí quốc hội cũng không kịp... gạt.

Lẽ nên nói: Nó lệ nhận thức ra vị trí của mình và đấu tranh chống lại áp bức đó là người cách mạng; biết mà sống cho qua ngày thì là nô lệ, không hơn - không kém; còn nô lệ mà thỏa mãn với cuộc đời mà va vấp dưới với chủ thì đó là sâu bọ.

IV Đa nguyên - hệ quả của tự do và văn hóa.

Mỗi dân tộc có con đường đi riêng. Tuy nhiên chung một mục đích là giải phóng con người, là tạo điều kiện cho cá nhân được phát triển toàn diện và tự do. Trong cộng đồng, mỗi người hành động theo nhu cầu và khả năng của bản thân. Kết quả là có một chế độ đa nguyên để phản ánh sự tồn tại khách quan của các giai cấp, các tầng lớp, các nhóm và cá nhân quyền lợi khác nhau về kinh tế, tư tưởng và chính trị.

Đa nguyên kinh tế là sự phát triển phong phú của các dạng sở hữu, các cách làm ăn, tổ chức sản xuất và phân phối của cải. Khả năng tồn tại của mỗi dạng ở ngành này hay ngành khác phụ thuộc vào hiệu quả. Vai trò nhà nước ở đây là tạo điều kiện bằng nhau cho các thành phần cạnh tranh với nhau.

Đa nguyên tư tưởng luôn tồn tại. Mác-xít ra đời từ lâu trước khi có CNXH hiện thực. Trên mặt trận tư tưởng không có một nguyên tắc thứ hai, ngoài cái mà loài người cũ sau mỗi giai đoạn biến động với bàn tay của các bạo chúa, thì cay đắng nhắc lại: Với tư tưởng chỉ có thể đấu tranh

• diển đàn Praha '90 •

bằng tư tưởng, (Mác làm chủ một tờ báo. Anghen được nhắc đến trong "Lịch sử thế giới") in cuối thế kỷ XIX như một nhà tư tưởng trung thực và tài hoa. Cũng trong đó Mác-xít được đánh giá như một trào lưu không tưởng; tiểu sử Lê nin đã được in trong sách khoa toán thứ thời Nga hoàng và bản thân Lê nin được mọi viết những chương về chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa Mác...)

Đa nguyên tư tưởng không là phát minh của thế kỷ XX nhưng luôn là điều kiện cần cho sự tồn tại của bất cứ hệ tư duy mới nào, cũng như cho sự phát triển sáng tạo của các triết học đã có.

Bước lên vũ đài chính trị sau chế độ phong kiến, chủ nghĩa tư bản phát triển tự do mang theo mình những trào lưu khai sáng và phang trào dân chủ khá rộng rãi. Các hình thức của đa nguyên xã hội được phép tồn tại. Tuy giai đoạn ở mức độ này hay ở mức độ khác.

Cuối cùng, hệ quả của sự công nhận đa nguyên kinh tế và đa nguyên tư tưởng là đa nguyên chính trị. Tuy nhiên bản thân chế độ nhiều đảng chưa phải là điều kiện đủ cho một nền dân chủ bền vững. Nhà nước vẫn cho phép các lực lượng khác nhau

hoạt động tự do nếu như các đảng phái, liên minh do chưa đe dọa lợi ích dân tộc. Nhưng chính phủ hay lẫn lộn giữa lợi ích dân tộc với lợi ích giai cấp và đặc biệt với sự tồn tại của chính thể. Dân tộc rất khó bị diệt vong. Chỉ có số phận của mỗi cá nhân và hệ tư tưởng mà bộ đại diện là "Ngân cần treo sợi tóc". Điều đó các nhà chính trị chính thống ít khi muốn hiểu. Thực tế chỉ ra, không có chế độ xã hội nào đang để lý tưởng hóa. Tiểu nhân số sánh phải là mức sống và quyền tự do của mỗi cá nhân.

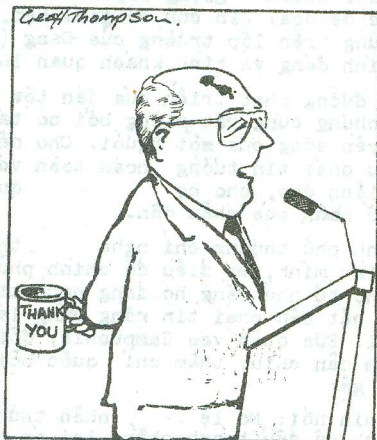
Đấu tranh cho đa nguyên không chỉ là đấu tranh cho hình thức xã hội mới. Đó là cuộc đấu tranh chống độc quyền trong kinh tế, tư tưởng và chính trị. Ngay cả khi trên thực tế tồn tại một cách lăm, khả năng đa nguyên luôn bước nó tự hoàn thiện và chứng minh hiệu quả của mình.

Đấu tranh cho đa nguyên là đấu tranh vì một quan hệ mới giữa nhà nước và nhân dân, trong đó nhân dân có quyền lựa chọn, nhà nước mà có khả năng thì thỏa mãn nhu cầu toàn diện nhất.

MINH KIẾN

Moskva 1990

Vui Vui

Gorbachov: Các đồng chí kính mến, bây giờ chúng ta sẽ thông qua chương trình kinh tế cho nước Nga trong những năm tới!

- Do bị phụ thuộc trong chuyện in ấn nên Đắc San Mùa Thu ra quá chậm so với dự định. Bản biên tập thành thật xin lỗi các bạn. Hiện nay tạp chí đã in xong, vậy nếu các bạn có nhu cầu xin gửi thư và tiền đặt báo đến các địa chỉ của ba tờ báo Diễn Đàn, Điểm Tin Báo Chí và Thời Mới.

- Để thu thập thêm tài liệu cho mục Hồ Sơ Trịnh Quốc Kỳ chúng tôi tạm thời dời vấn đề này tới số sau. Đồng thời chúng tôi mong các bạn cộng tác giúp chúng tôi đưa những số liệu có liên quan đến bản thân ông ta cũng như những tài liệu về những vụ việc bề bộn mà từ trước đến nay vẫn còn nằm trong bóng tối. Xin cảm ơn các bạn.

Nhà thơ T.H. nổi tiếng một phần vì tài, một phần là nhờ biết cách tặng bốc các lãnh tu. Cũng vì thế nên các vị tài to mặt lớn rất muốn có ông đi cùng trong các cuộc viếng thăm ở nước ngoài. Một lần vị tổng bí thư L. cùng H. đi sang Nga. Khi buổi chiều đã đã kết thúc, L. trông thấy H. đang thủ máy cái ly nam bạc vào túi ở dằng góc bàn. L. thấy vậy tiếc lắm, nhưng không biết làm thế nào vì phải ngồi cạnh Breznev. Một lúc sau bên nghĩ ra một cách. Ông quay lại báo với Breznev:

- Có bao giờ đồng chí trông thấy tổng bí thư làm áo thuật chưa?

Breznev lắc đầu thật thà. L. liền tiếp:

- Đây nha, đồng chí trông thấy rõ cái ly bạc này chưa. Tôi cho nó vào trong túi. Bây giờ đồng chí nhắm mắt lại. Thế, thế. Tôi vỗ tay ba cái. Được rồi. Bây giờ cái ly đang nằm trong túi đồng chí H., không tin thì đồng chí cứ ra đây mà xem!

★

Vị tổng bí thư của một đảng độc tài ở một nước nọ nổi tiếng là tài năng. Ông ta đã cùng đảng của mình đưa dân tộc đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác. Bọn phản động quốc tế lấy vậy làm tức tởi, nhưng không thể có cách nào để nhờ cái gai trong mắt chúng vì vị bí thư nọ được cả dân tộc yêu mến và bao vệ. Cuối cùng chúng đi đến quyết định hèn hạ là thủ tiêu vị lãnh tu nọ. Một tên điệp viên CIA cáo già được cử đi thi hành nhiệm vụ.

Ngày hôm sau, một người lạ mặt đen gỗ của nhà riêng. Phu nhân của lãnh tu ra mở cửa. Bà ta cất giọng:

- Nhà tôi đi vắng, anh có việc gì cần?

- Chàng noi giàu gì chị, tôi đây là bạn học của anh. Ba ngày xưa. Lúc không gặp nhau, nay muốn tìm anh để hàn huyên đôi chút.

Vừa nghe có thể, bà ta đã hồ hoan lĩnh bắt trời người do lại. Đánh cho một trận, hân liên phải khai thật là điệp viên CIA. Bọn lính cận vệ trảm tử:

- Chị qua là có con mắt tinh tường!

Bà ta thần nhiên:

- Có gì đâu, từ xưa đến nay nhà tôi có qua trường lớp nào đâu mà dám xưng là bạn học!

con khướu sở lông

● Nguyễn Quang Sáng

Tạo hóa cho loài chim đôi cánh là để bay, nhưng trong trời đất này có bao con chim không được bay. Nhà tôi cũng có một con khướu được nuôi trong lồng. Nó được nuôi trong một cái lồng tuyệt đẹp, cái lồng tre nổi tiếng của Làng sơn. Mái lồng như mái đình, quanh lồng được chạm trổ theo hình hoa văn, trong lồng có ba cái lọ sứ Tàu để đựng thức ăn thức uống. Cái lồng được treo dưới mái bên mảnh vườn treo trên nhà. Nếu những con chim khác biết được không thể không ganh tị với nó. Quanh nó là cây cảnh, với phong lan, không mưa không nắng nhưng vẫn nhìn thấy khoáng trời mênh mông qua mảnh vườn. Nó như sống trong cánh thần tiên, thức ăn thức uống đầy đủ, chỉ có hót thôi.

Con khướu nhà tôi không đẹp như họa mi hay sơn ca, so với con cườm nó cũng không bằng. Lông một màu đen, trên đầu có một cái chóp trắng, trông nó như một lão già lụ khụ lúc nào cũng đội kết. "Đừng thấy vậy mà chê. Nghe nó hót rồi biết". Ông bác tôi vốn là người chơi chim, mang nó từ quê lên cho, bảo vậy. " Tao chọn rồi, chim trong nhà, nó là con hót hay nhất". Dùng như lời nói của ông bác, tiếng hót của nó vừa vui vừa xao xuyến. Những buổi chiều mệt nhọc từ ngoài đời trở về ngồi trên mảnh vườn nghe nó hót, lòng bỗng thấy thanh thản, thấy gần với trời đất.

Con khướu nhà tôi chỉ biết hót chứ không biết nói. Và tôi cũng không thích dạy nó nói. Bởi vì những con chim biết nói đều nói vô nghĩa, nó chỉ biết nhại lại tư ngữ của người chứ không nói được tiếng nói của con người. Tôi đã gặp một con qua biết nói ở làng quê. Khi có người bước vào nhà, nó hỏi:

- Ai đó?

Nghe mà giật mình, giọng nó trầm như giọng một lão già từ dưới mồ vọng lên. Tôi cũng gặp những con chim nói tục theo lời dạy của trẻ con.

Thật đáng sợ những người nói mà không biết mình nói gì, không phải nói mà lặp lại tiếng nói của người khác. Hãy nói tiếng nói của mình, khướu ạ. Hót đi!

Con khướu nhà tôi lại có một biệt tài. Mỗi lần tiếng đàn piano từ dưới nhà vang lên thì nó xõe cánh, nó múa, nó hát hùa theo. Cái dạng lụ khụ của lão già đội kết bỗng biến mất, cũng cái màu lông đen tuyền ấy mà sao thấy nó lộng lẫy như một vũ nữ trước ánh đèn sân khấu. Lúc ấy, cả nhà đều chạy lên vườn, vây quanh nó.

Con khướu là niềm vui của cả nhà. Có lúc không còn nhớ nó xuất xứ từ đâu, nó như có mặt cùng một lúc với mọi người. Như một thành viên chính thức trong gia đình, không thể thiếu.

*

Mỗi buổi chiều tôi đi làm về, thặng út tối, tám tuổi, đón tôi từ ngoài cổng, vừa thấy tôi nó dang hai tay vừa chạy xô tới vừa la:

- Ba đi! chim bay rồi!
- Cái gì?
- Chim bay rồi!

- Chim nào bay?
- Con khướu nhà mình đó, nó xô lông, nó bay mất rồi!
- Thiệt sao?
- Thiệt!

Tối chạy vào nhà bước một bước hai ba bậc thang, lên mảnh vườn treo. Thật vậy, chỉ còn có cái lồng không. Ngay ngay, mỗi lần tối bước vào mảnh vườn, lần nào nó cũng cất tiếng hót chào tối. Tối ngồi phịch xuống ghế, nhìn cái lồng không. Cái lồng trống, lồng tối cũng trống.

Sáng nay, thặng lớn của tối - 15 tuổi, lúc cho nó ăn đã sợ mở hết cửa, thế là nó vũ đi. Thặng lớn tối vừa nghe "vù" qua tai là nó quơ tay ra chụp, nhưng chỉ giữ lại trong tay một chiếc lông, còn con khướu thì dang cánh bay thẳng lên bầu trời như một mũi tên.

Suốt đêm hôm đó, cả nhà ai cũng thấy thiếu vắng. Không ai buồn lên mảnh vườn treo nữa.

Nửa đêm, thặng út tối giật mình khi trời đổ mưa. Nó cứ trần trụi thao thức, rồi thì thảm:

- Ba đi! Trời mưa lại gió nữa, con khướu bay đi, nó có sao không ba?
- Chim thì phải bay. Chim bay thì có gì phải lo. Con ngủ đi.

Buổi chiều hôm sau, trời vừa chạng vạng, bỗng có tiếng hót của con khướu vang lên từ vòm lá cây sao trước nhà.

Con khướu lại về, cả nhà reo lên. Ngược cổ nhìn lên, không ai thấy, chỉ nghe tiếng hót. Nghe tiếng hót buồn thảm của nó tối bỗng nghĩ đến những đứa con bỏ đi hoang, hồi hận trở về nhưng không dám vào nhà, cứ thập thò trước cổng.

Chiều hôm sau, con khướu lại về lại hót trên vòm lá.

Thặng lớn nhà tối mang cái lồng ra, treo lên cành cây ngoài trời, như nó.

Cả nhà người nào cũng tìm một chỗ núp, người nào cũng hơi hộp. Thặng lớn của tối, hai tay giữ lấy sợi ny-lông từ cái lồng chuyển xuống, cứ rung rung.

Trên vòm lá, con khướu vẫn hót, hót rồi ngừng, ngừng lại hót. Khi tiếng hót vừa dứt, từ trên vòm lá, con khướu buông cánh sà thẳng vào lồng. Cửa lồng sập xuống. Từ các chỗ núp, cả nhà vừa lao ra, vừa reo lên, và giằng nhau bưng cái lồng.

Cái lồng với con khướu lại được treo lên chỗ cũ. Cả nhà lại ngồi quanh nó, nghe nó hót, quên cả buổi cơm chiều. Một con chim xô lông bay đi rồi lại quay về là điều ít có, nên không thể không bàn cãi. Nhà tôi mỗi người có một ý khác nhau:

- Nó quen với cái lồng.
- Đúng.
- Làm sao nó kiếm được cào cào như ở nhà.
- Không cào cào thì sâu bọ, chắc không phải vậy đâu.

Cuối cùng thặng út tối nói:

- Nó nhớ nước đường đó ba.

Cả nhà rõ lên tán thành nhận xét của út:

- Đúng!
- Đúng!

Trong ba cái lọ sứ Tàu đựng thức ăn cho con khướu có một lọ lá cào cào, châu châu, còn hai cái lọ kia là một lọ nước thương và một lọ nước đường. Nuôi chim bằng nước đường là một bí quyết của nghề nuôi chim đó ông bác tôi truyền lại.

Có ý tán thêm:

- Nó ghiền nước đường như người ta ghiền rượu ghiền bia vậy. Phải không mấy, khướu?

Riêng tôi, tôi nghĩ khác nhưng không nói. Nói đến tự do người ta thường nghĩ đến đôi cánh khi nói đến đôi cánh người ta nghĩ đến tự do, đôi cánh với tự do như đồng nghĩa. Con khướu này, đôi cánh của nó đã dang ra mênh mông trên bầu trời tự do rồi, sao nó lại khép cánh trở

lại cái lồng nhỏ hẹp này. Có lẽ cái lồng này đã giam hãm đôi cánh nó quá lâu, khiến cho đôi cánh nó chới với và cái lồng ngực nó bị ngập trước cánh mênh mông của trời đất? Có lẽ nó bỗng thấy cô đơn, bỗng thấy mình quá nhỏ bé giữa bầu trời?

Và nó trở về lồng, lại hót.

*

Một lần thảng con tới lại sợ ý. Nó bay đi lần này, cả nhà không lo buồn như lần trước. Bởi đoán thế nào nó cũng quay về, và đúng như vậy, chiều hôm sau nó lại hót trên vòm lá cây sao, chỗ cũ. Thảng lờn của tôi lại treo cái lồng ra ngoài trời. Người trong nhà không còn ai phấp phồng nữa, biết chắc là chóc nữa nó sẽ lại sa xuống, chui vào lồng.

Chỉ có thảng út là vẫn háo hức đi tìm một chỗ núp rình xem, với nó như một trò chơi hồi hộp lý thú.

Trên vòm lá, con khướu lại hót. Nó hót một chuỗi dài như báo tin, nó đã về. Và từ trên vòm lá nó lao xuống.

Khi nó lao xuống đến lưng chừng thì trên cao xa bỗng vang lên tiếng hót của một con chim trời. Tiếng hót của con chim lá ấy tôi nghe thanh thoát hơn và cũng dịu dàng hơn, chắc là con chim mái.

Tiếng hót của con chim trời ấy đã cứu con khướu nhà đang lao thẳng xuống vực thẳm của chiếc lồng thì nó bỗng uốn người dựng ngược đôi cánh xiết thẳng lên cái nền xanh thăm thẳm của bầu trời.

Thế rồi con trước con sau như hai mũi tên đen, đuổi nhau lượn vòng trên tán cây, vừa lượn vừa hót.

Rồi từ xa, hai con bay đến nhau, khi vừa đến nhau thì chúng dựng cánh, cánh kề cánh nường nhau bay lượn, vừa bay vừa hót. Tiếng hót của đôi chim rộn rã quân quit như tiếng cười tiếng khóc trong giọng rí rít của đôi tình nhân hăng thế kỷ mới gặp nhau, vừa xôn xạc vừa vang động cả trời chiều. Cái vòng lượn của đôi chim mỗi lúc rộng ra, mỗi lúc một từ xa cho đến xa...

*

Chiều hôm sau, thảng con lớn của tôi lại treo cái lồng ra ngoài trời, đợi con khướu. Nhưng con khướu không về trên vòm lá. Thảng con tôi kiên nhẫn, chiều hôm sau lại mang cái lồng ra.

Tôi bảo:

- Thôi đẹp đi. Nó không về nữa đâu.
- Sao vậy ba? - Thảng út hỏi tôi.
- Thôi đẹp đi, ba biết nó không về.

Tôi nghĩ mà không nói. Lần này nó có đôi cánh của tình yêu, đôi cánh tình yêu đã đưa nó về với cánh thanh thang của đất trời. Và nó là chim.

Chim thì phải bay. Chim bay...

28/8/1988

Nguyễn Quang Sáng

BẠN CÓ BIẾT

* Số công ty Mỹ do phụ nữ lãnh đạo đã tăng thêm 57% trong năm vừa qua. Theo thống kê thì phụ nữ lãnh đạo khoảng 30% tổng số các công ty của Mỹ.

* Albania với ba triệu dân có 14 dân nhạc giao hưởng cổ định, như thế là nhiều hơn cả ở London lẫn New York gộp lại. Nhưng khi trình diễn thì các nghệ sĩ không chào khán giả và ngược lại khán giả cũng không vỗ tay khen ngợi họ, bởi lẽ cả hai hành động đó được coi là tàn dư của chủ nghĩa tư bản.

Theo Mladý Svět số 42 - 1990

* Hãng Misubisi của Nhật chế tạo những loại chất dẻo đặc biệt. Hoa làm bằng loại chất dẻo nói trên khi bị hạ nắng sẽ nở ra và khi bị lạnh sẽ sụp lại về vị trí ban đầu.

Theo Mladý Svět số 48 - 1990

* Các gia đình đông con không phải là điều gì đặc biệt ở châu Á. Tuy nhiên kỷ lục của ông nông dân Chrest, 62 tuổi, người Nepal thì nổi tiếng khắp đất nước. Mỗi đây vợ ông ta đã đẻ được con thứ bốn mươi.

Theo Mladý Svět số 38 - 1990

* Nếu dân ông ở Iran mặc áo sơ mi cộc tay thì anh ta sẽ bị phạt vạ nếu tái phạm có thể bị bỏ tù. Để giữ gìn những quy định về ăn mặc của cả dân ông lần đàn bà, người ta lập ra những đơn vị cảnh sát đặc biệt. Theo luật lệ đạo Hồi thì phụ nữ phải ăn mặc kín hoàn toàn.

Theo Mladý Svět số 36 - 1990

* Một mặt hàng đắt khách của các cửa hàng đĩa hát Tây Âu hiện nay là các đĩa hát có mùi như rừng thông, lửa trại đang cháy, không khí trên núi cao, mùi o-zôn, nước biển v.v... Bí quyết sản xuất được giữ nghiêm ngặt.

Theo Mladý Svět số 34 - 1990

VỚI CON MẮT CỦA CÔN TRÙNG

Theo Mladý Svět số 33 - 1990

Các nhà khoa học ở trường Đại học Tổng hợp dân tộc Úc ở Canberra đã phát triển mắt nhân tạo có thể "nhìn" như côn trùng. Phần lớn côn trùng xác định hướng và khoảng cách tới vật thể theo chuyển động tương đối của nó. Những kiến thức này có thể đem lại thành công trong việc chế tạo bộ phận quang học cho người cũng như cho người máy (robot).

Nhóm những nhà khoa học này cho rằng bằng cách này họ có thể vượt qua được những khó khăn gặp phải trong quá trình phát triển những hệ thống nhân tạo cho phép nhìn được những hình khối không gian như mắt thường. Giáo sư Horridge nói rằng "hệ thống thị giác tự nhiên phát triển theo những yêu cầu có mục đích, nếu ta muốn sản xuất những người máy đi động cùng với thị giác thì chúng ta phải tự hỏi lòng với những mẫu đầu tiên sẽ có thị giác như của côn trùng. Côn trùng với đôi mắt tương đối đơn giản và khá nhỏ vẫn có đủ khả năng trong việc định hướng, theo dõi kiếm ăn hay thông báo trước những nguy hiểm."

Khác với con người côn trùng không thể nhìn bằng hai mắt để xác định độ xa. Các công trình nghiên cứu cho thấy: con ong và tất cả các loại côn trùng biết bay khác đều phải dùng chuyển động đo trong vòng mạc để xác định khoảng cách giống như một người nhìn chỉ bằng một mắt và đồng thời vẫn chuyển động đều.

Kết luận này đã trở thành cơ sở của hai thiết bị: thứ nhất là máy chụp hình cầm tay với một mắt được tạo thành từ thấu kính miến vi và tế bào quang điện, thứ hai là nó được sử dụng trong năm máy đo quang học. Cả hai máy này nghe nói đều tốt hơn những máy thường dùng bằng siêu âm.

Người dịch: HNH

• chuyện danh nhân

ANDREJ XAKKHAROP

Đã hơn một năm trôi qua kể từ ngày nhân loại mất đi một người con vĩ đại, người chiến sỹ kiên cường của phong trào đấu tranh vì hòa bình và quyền con người, đồng thời một nhà vật lý thiên tài với nhiều công trình mang tính nền tảng cho khoa học. Tên tuổi của ông mãi mãi được ghi vào lịch sử, như một trong những người con vĩ đại nhất của loài người trong thế kỷ XX, cùng với Mo-hamat Gandhi, Martin King, mẹ Tereza...

Khi còn sống tên tuổi của ông ít khi được nhắc đến, ban đầu là do lĩnh vực mà ông nghiên cứu thuộc bí mật quốc gia, sau là vì các hoạt động chính trị của ông không đi đúng đường lối của ĐCS Liên xô. Ngay cả trong các bài báo khoa học, khi phải trích dẫn những kết quả nghiên cứu của ông, thay vì từ Xakharop xuất hiện những câu rất mập mờ "như đã cho thấy ở Liên xô..." hoặc tương tự như vậy. Giờ đây, khi ông không còn nữa, khi Xakharop không còn là mối đe dọa đối với quyền lợi của mình nữa, họ mới cho các bài báo của ông in trên báo chí.

Dựa trên các bài báo đó, xin phác họa một vài nét có bản về cuộc đời Xakharop, người mà đã cho tôi một định nghĩa "thế nào là người trí thức!"

Andrej Dmitrevich Xakharop sinh ngày 21.5.1921 tại Matxcova, trong một gia đình trí thức trung bình (giáo viên đại học) với những phẩm hạnh đạo đức và quan điểm về cuộc sống của riêng mình, bằng những câu ngắn gọn và chính xác ông đã viết về gia đình mình "... từ thủa phôi thai được sống trong bầu không khí đầm ấm, nên nếp và quy củ, cùng với lòng say mê và kính trọng tối ngê nghiệp của mình". (1)

Năm 1938, sau khi tốt nghiệp, phổ thông, ông đã thi đậu vào khoa lý trường tổng hợp Matxcova. Trong trường ông không phải là sinh viên xuất sắc, hay là một người cộng tác đoàn thể, xã hội tích cực. Theo như lời của bạn cùng học, thì ông không thích các môn xã hội và đôi khi bị điểm ba về các môn này. Những đồng thời, khi học các môn tự nhiên, ông thường đưa ra những kết quả rất bất ngờ và khó hiểu, vì nhiều bước suy luận logic không đơn giản thường bị bỏ qua (2). Tốt nghiệp đại học giữa thời kỳ căng thẳng của chiến tranh thế giới thứ hai, ông được phân vào phòng thí nghiệm của nhà máy quân sự. Sự nghiệp vĩ đại bắt đầu từ đây với bốn bằng, sáng và bốn công trình về vật lý lý thuyết. Với những công trình này, năm 1945 viên sỹ nói tiếng I. Tamm đã nhận ông làm nghiên cứu sinh tại viện vật lý. Với phong cách nhả nhặn, đáng đáp hiển lãnh cùng với thái độ thiện chí và là người có văn hóa cao, ông đã nhanh chóng chiếm được cảm tình của mọi người trong viện. Tại đây, với đầu óc uyên bác, công với trí thông minh sáng tạo và đức tính cần cù, ông đã đưa ra ba công trình có tầm quan trọng hàng đầu về phản ứng nhiệt hạch có điều khiển. Đánh giá cao các đóng góp đó và đặc biệt là sau vụ thử thành công bom H, mới 32 tuổi, chính phủ đã phong ông hàm viện sỹ, cấp bằng tiến sỹ và một loạt các danh hiệu và giải thưởng cao quý khác. Trong khi nghiên cứu và chế tạo bom H, ông cùng với các bạn đồng nghiệp của ông được tuyên truyền, đã làm việc rất hăng say với một niềm tin sâu sắc rằng chỉ có sự cần hăng và vũ khí giữa Liên xô và Mỹ mới cứu được thế giới ra khỏi cuộc chiến tranh hạt nhân mà bọn đế quốc có thể gây ra.

Sau cái chết của Xtalin, đại hội ĐCS Liên xô lần thứ XX (1956) đã đập tan ảo ảnh, mà báo chí tuyên truyền khắp nơi, về mối đe dọa của chủ nghĩa tử bản trong nhân thức của ông. Cảm nhận được nguy cơ chiến tranh có thể xảy ra khi vũ khí hạt nhân nằm trong tay một nhóm người lãnh đạo, ông bắt đầu đứng lên đấu tranh đối giải trừ quân bị và cầm thú vũ khí hạt nhân. Như một người sống trong lâu đài kiên cố kín mít có tìm mọi cách để ánh sáng lọt vào lâu đài, khi bóng dáng phát hiện ra ca một thế giới, day ánh nắng, mặt trời quanh mình qua chiếc cửa sổ bé, nhỏ trước kia bị đóng chặt, ông lên tiếng báo về những người tự chính trị và đấu tranh đối nhà cầm quyền đảm bảo quyền con người. Những hoạt động chính trị của ông đã gây tiếng vang lớn trên thế giới. Ở Liên xô, người ta biết ông qua đài "Châu Âu tự do" và các sách, báo "tự in" bí mật mà đã công bố đặc tác phẩm được xuất bản ở phương Tây của ông. Năm 1975, sau khi ông được nhận giải thưởng Noben về hòa bình, bắt đầu chiến dịch nói xấu, bôi nhọ Xakharop và vợ, bà Elena Bonner (bà là vợ hai, người vợ thứ nhất của ông đã chết vì bệnh năm 1969), bằng mọi phương tiện thông tin tuyên truyền. Cuối cùng, tháng giêng năm 1981, lời phát biểu qua ông trước các phòng viên phương Tây phản đối việc Liên xô đưa quân vào Apganistan đã làm kiệt sức chịu đựng của nhà cầm quyền, họ hoảng sợ, vội vã tước hết các danh hiệu, huân chương của ông và bắt giam ông tại thành phố Gorky. Bà E. Bonner, là vợ và người chiến sỹ cùng chí hướng, đã tình nguyện theo ông đi đày. Cũng với Xakharop bà đã đóng góp rất nhiều cho phong trào đấu tranh đòi nhận quyền. Bảy năm đi đày ở Gorkylá thời kỳ gian khổ nhất của ông. Nhà ông luôn có công an bao vây, mỗi người đến thăm ông đều phải xin phép và bị khám xét tra hỏi kỹ càng. Để phản đối chính phủ, ông đã ba lần tuyệt thực (1981, 1984, 1985), họ đã bỏ tay ông, dùng vũ lực để ông ra sân để tiêm thuốc cho ông (3).

Sau khi lên cầm quyền, tháng 12 năm 1986 M. Gorbachov đã ký lệnh thả ông. Những lời lẽ tuyên truyền đòi trả trên các phương tiện thông tin đại chúng, những bài báo mà nhiều viện sỹ viết chống ông và những hành động bạo lực, giả mặt, tấn bạo của nhà cầm quyền không dập tắt tiếng nói của ông, đã không làm ý chí của ông lụi chụi. Bất chấp mọi hành động cản trở ông vẫn tiếp tục đấu tranh, và cuối cùng ông đã chiến thắng, vì có niềm tin sắt đá vào tinh thần đạo và trí tuệ của loài người.

Trong suốt thời gian hoạt động chính trị, ông vẫn say sưa nghiên cứu vật lý về các vấn đề hạt cơ bản, vũ trụ học và trường hấp dẫn. Năm 1964 với phát minh của Xakharop, ở Liên xô đã tạo được từ trường mạnh nhất thế giới 25 triệu Gaus. Theo như lời viện sỹ Migdal, công trình lớn nhất về vật lý lý thuyết của ông được viết vào năm 1966 (4). Đã nhiều lần nhà cầm quyền muốn cách chức viện sỹ của ông, nhưng đều vô hiệu vì không có ai có nhiều công hiến cho tổ quốc hơn ông trong lĩnh vực đó.

Ba năm cuối đời ông tích cực tham gia các hoạt động chính trị, là đại biểu quốc hội, thành viên nhóm soạn thảo hiến pháp mới, dẫn đầu nhóm trí thức "Diễn đàn Matxcova". Ông đã kêu gọi biểu tình ủng hộ công nhân mỏ và cũng tham gia nhiều cuộc biểu tình ở Matxcova. Song song với những việc đó ông vẫn tham gia vào các cuộc hội thảo khoa học hàng tuần tại viện vật lý và phát biểu trên các hội nghị khoa học.

Xin kết thúc bằng lời của viện sỹ Migdal "Xakharop là biểu tượng giúp mọi người đứng thẳng lưng lên và gây niềm tin vào thắng lợi của cái thiện và trí tuệ".

Thế Vinh (Moskva)

(1), (2) - Theo tạp chí Priroda (Nature) số 9.1990.
(3), (4) - Theo báo Literaturnaja gazeta 19.12.1990.

TRÌNH CÔNG SƠN

nói vòng tay lớn

Rừng núi dang tay nói lại biển xa Ta đi vòng tay lớn mãi
để nói son hà Mặt đất bao la anh em ta về gặp nhau mừng như bão cát
quay cuồng trời rộng bàn tay ta nắm nói tròn một vòng Việt Nam .
Cờ nói gió đem vui nói ngày giòng máu nói con tim đồng loại Dựng tình
người trong ngày mới thành phố nói thôn xa vời vợi Người chết nói
linh thiêng vào đời và nụ cười nói trên môi Từ bắc vô nam nói ở liền
nắm tay ta đi từ đồng hoang vượt hết núi đồi vượt thớ cheo leo
tay ta vượt đèo Từ quê nghèo lên phố lớn nắm tay nói liền ,
biển x a n h sông gấm nói liền một vòng tử sinh .

Tạp chí Diễn Đàn do tập thể sinh viên
và nghiên cứu sinh Praha thực hiện

From:

To:

~~Lê Thanh Nhân
(Samizdat Diễn Đàn)
PEN CLUB
Národni 11 - 110 00 Praha 1~~

~~Č S F R~~